ΤΕΥΧ. ΣΤ'. ΤΟΜ. Α'. 1852.

ΕΙΚΩΝ ΗΣΥΧΟΥ ΑΝΔΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΥ ΕΘΝΟΥΣ.

Ὑπάρχει χώρα εἰς τῆς βορείου θαλάσσης τὰ παράλια, ἥτις κατὰ τὴν μικρότητα καὶ ἀδυναμίαν της φαίνεται ὡς προωρισμένη νὰ σαλεύῃ μεταξὺ δύο μεγάλων γειτόνων της· ὅθεν καὶ πάντα τὰ εἴδη τῆς πολιτείας ἀλληλοδιαδόχως ἐδοκίμασεν, ὑπέστη κατὰ διαφόρους καιροὺς τὴν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐχρημάτισε θέατρον μὲν παντοδαπῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν πολέμων, καταφύγιον δὲ τῶν τε Ἰουδαίων τῆς Πορτογαλλίας καὶ τῶν διαμαρτυρομένων τῆς Γαλλίας, καθὼς καὶ ἄσυλον διασήμων ἀνδρῶν οἷον τοῦ Βαϋλ καὶ τοῦ Μιραβώ. Ἀλλ' ὅμως ἐν μέσῳ τοιούτων ἀνωμαλιῶν διετήρησεν ἀκέραιον τὸν πρωτότυπον αὐτῆς χαρακτῆρα, ὥστε δὲν ἔχομεν ἀνάλογον τοιαύτης σταθερότητος παράδειγμα καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν προλεγομένων τούτων πολλοὶ βεβαίως μαντεύουσιν ὅτι περὶ τῆς Παταβίας δηλ. τῆς Ὀλλανδίας Holl land εἴτε τῶν χαμηλῶν τόπων ὁ λόγος πρόκειται.

Ἔκπαλαι σχεδὸν ἡ ὁριζομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ῥήνου καὶ Μῶσα κοιλὰς μέχρι τῶν αἰγιαλῶν τῆς ἀρκτῴας θαλάσσης ἔμελλε νὰ καταστῇ τῆς πολιτικῆς φιλοτιμίας ἕρμαιον. Διότι ἀφοῦ ἐκυριεύθη παρὰ διαφόρων λαῶν τῆς Γερμανικῆς φυλῆς, ἔκλινεν ἐξ ἀνάγκης τὸν αὐχένα εἰς τῆς Ῥωμαϊκῆς δυναστείας, ὕστερον δὲ τῶν Φράγκων, ἀπὸ τοῦ Μαρτέλου Καρόλου μέχρι τοῦ μεγάλου Καρόλου καὶ τῶν ἀσθενῶν διαδόχων του, ἕως οὗ ἀπηλλάγη τῆς ξένης ἐξουσίας διὰ νὰ κατακερματισθῇ ἀφ' ἑαυτῆς, κυβερνωμένη ὑπὸ πριγγίπων καὶ κομήτων καὶ ἐπισκόπων ἀντιζήλων πλεονεκτῶν καὶ φιλάρχων. Πολλάκις δὲ καὶ αἱ παρεισφρήσασαι εἰς τὸν λαὸν ἐμφύλιοι διχόνοιαι καὶ σφοδροὶ ἔριδες ἐξώπλισαν ἀδελφὸν κατ' ἀδελφοῦ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κατὰ συνέχειαν. Καὶ τοῦτο μὲν παρέλυε κατ' ὀλίγοντὰς δυνάμεις τῶν διαφόρων τάξεων· οἱ κόμητες ὅμως τῆς Φλανδρίας ἐνισχύοντο. Ἡ ἐπικράτειά των ἔπειτα συνήφθη μετὰ τῆς τοῦ Βουργουνδικοῦ οἴκου, ὥστε ποτὲ μὲν διὰ τῆς βίας, ποτὲ δὲ δὶ ἐπιγαμιῶν οἱ δοῦκες τοῦ μέρους τούτου τῆς Γαλλίας ἀνεδείχθησαν κύριοι τῆς Ὀλλανδίας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ Μαρία νυμφευθεῖσα τὸν Μαξιμιλιανὸν τὴν ἔφερεν ὡς προῖκα εἰς τὴν Αὐστρίαν, τέλος δὲ ὁ πέμπτος Κάρολος τὴν παρέδωκεν κατὰ τὸ 1548 εἰς τὴν Ἱσπανίαν. Ἀλλὰ μετὰ τριάκοντα ἔτη διὰ τῆς μεγαλεπιβόλου εὐφυΐας Οὐϊελλιέλμου τοῦ ἐπονομασθέντος σιωπηλοῦ, τοῦ ἀκαταδαμάστου τῆς ἐλευθερίας ἔρωτος καὶ τῆς σταθερᾶς πεποιθήσεως εἰς τὰ θρησκευτικά της δόγματα ἀποσείσασα ἡ Ὀλλανδία τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἱεροδικείου καὶ τῆς Ἱσπανίας ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος· Ἀφοῦ δὲ ἐταλαιπωρήθη ὑπὸ πολλῶν αἱματηρῶν ἀγώνων καὶ διέμεινεν ἀκλόνητος, κατώρθωσε νὰ θεραπεύσῃ μὲν τὰς βαθείας πληγάς της, νὰ ἀνυψώσῃ δὲ τῶν πόλεών της τὰ τείχη καὶ νὰ πλατύνῃ τοὺς λιμένας της, ὥστε τὰ πλοῖά της ἔπλεον εἰς πάσας τὰς θαλάσσας, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ κόσμος κατήντησεν ἐμπορικῶς ὑποτελὴς τῆς μικρᾶς τούτης

καὶ ἀποκέντρου ναυκλήρων καὶ πλοιάρχων δημοκρατίας! Ἡ δόξα ὅμως τοῦ ὀνόματός της καὶ ἡ φήμη τῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους πανταχόθεν ἀπεταμίευσε, διήγειραν κατ' αὐτῆς νέους ἐχθρούς. Ἐπειδὴ εἰσέβαλε ῥαγδαῖος εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ὁ ΙΔ΄. Λουδοβίκος· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς νικηθεὶς μετ' ὀλίγον ἐδέχθη ὑπ' αὐτῆς προτεινομένους τῆς συνθήκης τοὺς ὅρους. Ἐμελλεν ὅμως κατὰ δυστυχίαν νὰ ἐπέλθῃ κατόπιν ἄλλη τις πολιτικὴ θυέλλα μεγάλη καὶ τρομερά, ἥτις κατέσεισε ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ὑπὸ ταύτης δὲ ἦτο εἱμαρμένον νὰ πάθῃ διαφόρως καὶ ἡ Ὁλλανδία· διότι εἰσχωρήσαντος τοῦ στρατηγοῦ τῆς Γαλλίας Πισιγροῦ μέχρι καὶ τῶν ἐνδοτέρων αὐτῆς ἐπαρχιῶν ἐνικήθη κατὰ κράτος καὶ ἀπώλεσε διὰ παντὸς τὴν ἐλευθερίαν της, ἔπεσε δὲ τότε ὡς τραυματίας ὁ λέων, τὸ ἀρχαῖον τῆς Παταβικῆς αὐτονομίας σύμβολον μέχρι δέ τινος ἔπαυσε καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά της νὰ ἀκούηται, καὶ τὰ ὅρια δὲ, τὰ ὁποῖα τὴν διεχώριζον, παντελῶς ἐξηλείφθησαν. Διότι κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ 1793 ὠνομάσθη Παταβικὴ δημοκρατία, διέμεινε δὲ τοιαύτη μέχρι Μαΐου 1806, ὅτε μετεβλήθη ὑπὸ τοῦ Βοναπάρτου εἰς Βασίλειον, δοθὲν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ νῦν προέδρου τῆς Γαλ. Δημοκρατίας· ἀλλὰ τῇ 9 Ἰουλίου 1810 συνήφθη πάλιν μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους· ἕως οὗ τῇ 9 Ἰουνίου 1815 ἀποκατεστάθη ἐκ νέου Βασίλειον· ἀνηγορεύθη δὲ Βασιλεὺς αὐτοῦ ὁ Οὐίλλιέλμος υἱὸς τοῦ τελευταίου Στατουδέρου, εἴτε προέδρου τῆς ἀρχαίας Ὁλλανδικῆς δημοκρατίας.

Μόλις ἄρα παρῆλθεν ἡ καταιγὶς τῶν περιστάσεων, ὡς παρέρχονται τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ Ὁλλανδία ἀνηγέρθη πάλιν, τὴν αὐτὴν πάντοτε ἐμβριθῆ φέρουσα καὶ ἀγέρωχον φυσιογνωμίαν. Οὕτω σχεδὸν ἀναφαίνονται ἐνκαιρῷ τοῦ ἔαρος καὶ χλοεραί τινες πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι κατεκλύσθησαν ὑπὸ τῶν πλημμυρησάντων τοῦ χειμῶνος ὑδάτων. Ἐπειδὴ ἡ χώρα αὕτη περιέχει γενεὰν ἀνθρώπων ἡσύχων ἐνταυτῷ καὶ συννόων, οἱ ὁποῖοι δὲν ταράττονται ὑπὸ τῶν ὀνείρων τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἄλλων λαῶν, ἀλλ' ἀντιπαλαίουσι μὲν καρτερικῶς κατὰ τῆς δυσμενοῦς τύχης, κρατοῦσι δὲ ἐνδελεχῶς τὰς πατροπαραδότους των ἀρετάς· ἔπειτα αὐτὴ ἡ φύσις, ἐπειδὴ συχνάκις τοὺς ἀπατᾷ, ἐδίδαξε τοὺς Ὁλλανδοὺς τὴν φρόνησιν, ἡ δὲ θάλασσα, κατὰ τῆς ὁποίας ἀδιαλείπτως ἀνταγωνίζονται, ἐπιβάλλει εἰς αὐτοὺς ὡς χρέος τήν τε ἐπιμονὴν καὶ τὴν εὐστάθειαν.

Ὀλίγοι τόποι περιεγράφησαν μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν περιηγητῶν τοσοῦτον ἐπιπολαίως καὶ ψευδῶς ὡς ἡ Ὁλλανδία. Καὶ ὅμως πλῆθος ξένων ἐπιδημοῦσιν εἰς αὐτὴν κατ' ἔτος καὶ ἐδύναντο νὰ τὴν σπουδάσωσιν ὁποία πραγματικῶς ὑπάρχει. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν ἔρχονται ὡς διὰ τὸν τύπον μόνον νὰ ἴδωσιν ἐπιτροχάδην τὴν πρωτεύουσαν Χάγην, ὡς ἐν παρόδῳ δὲ καὶ τὸ Ἀμστελόδαμον, ὅθεν ἀναχωροῦσιν σημειώσαντες τὰ ὀνόματά των εἰς τὴν καλύβην, ὅπου εἰργάζετο ὁ μέγας Πέτρος ὡς ἁπλοῦς ναυπηγός· οἱ δὲ φθάνουσι προκατειλημμένοι, ὥστε αἰσχύνονται, οὕτως εἰπεῖν, ὅταν ἐπιστρέφωσι νὰ διαφωνήσωσι πρὸς τοὺς προτέρους των περιηγητάς. Διὰ τοῦτο καὶ καταλογάδην καὶ στιχηρῶς πολλάκις οἱ τοιοῦτοι διεκωμῴδησαν τοὺς Ὁλλανδοὺς ὡς γλίσχρους καὶ φιλαργύρους· ἢ τοὺς ἐχλεύασαν ὡς μὴ ἐνασχολουμένους εἰς ἄλλο παρὰ τὸ κάπνισμα καὶ τὸν συνεχῆ καθαρισμὸν τῶν τε οἴκων καὶ τῶν ὁδῶν διὰ τοῦ ὕδατος. Πολλοὶ τῳόντι εἰσέτι πιστεύουσιν ἀφελῶς ὅτι τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος τοῦ Βροὲκ τρίβεται κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ὡς τὸ σανίδωμα τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, καὶ ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τὸν διαβάτην νὰ πταρμισθῇ, πολὺ δὲ μᾶλλον νὰ πτύσῃ κτλ. Ἄλλοι δὲ φαντάζονται ὅτι οἱ Ὁλλανδοὶ κρατοῦσι διὰ παντὸς εἰς τὰς χεῖρας τὴν καπνοσύριγγα καὶ τὸ ποτήριον τοῦ μεθυστικοῦ ποτοῦ. Ἀλλ' ὁ μὲν δοὺξ τῆς Ἄλβης ὡς καθολικὸς καὶ Ἱσπανὸς ἐνταυτῷ, καταπολεμῶν ματαίως τοὺς διαμαρτυρομένους τῆς Ὁλλανδίας λαοὺς, εἶχέ τινα λόγον ὅτε ἔβλεπε τὰς βεβυθισμένας πεδιάδας της νὰ ἀναφωνήσῃ ὅτι ἦτο ὁ πλησιέστατος εἰς τὸν ᾅδην τόπος· καταλαμβάνω δ' ὁμοίως, διατὶ καὶ ὁ σατυρικώτατος τῶν ἀνθρώπων Βολταὶρ, ὅστις ἦτο δυσηρεστημένος ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν τυπογράφων, ἀνέκραξε, παίζων σκωπτικῶς εἰς τὰς λέξεις, ὅτε ἀνεχώρει ἐκ τῆς Ὁλλανδίας «adieu, Canaux, canards, canaille» Ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι καὶ Γερμανοί, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτὴρ ὁμοιάζει τοσοῦτον μὲ τὸ ἦθος τῶν Ὁλλανδῶν, νὰ περιπαίζωσι τὸ ἀξιότιμον τοῦτο ἔθνος, δυσκόλως ἴσως τις πιστεύσῃ. Ἰδοὺ ὅμως δεῖγμα τῶν καλῶν φράσεων, ὅσας οἱ Ἄγγλοι περὶ Ὁλλανδῶν. ἐξέδωκαν Ὁμιλεῖ δὲ ἔνδοξος αὐτῶν ποιητὴς ὁ Βούτλερ!

«Χώρα τεσσαράκοντα πόδας ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, ὥστε νομίζει τις ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν τρόπιν τῆς φύσεως. Ὅθεν ἅμα τῆς θαλάσσης τὰ κύματα πλημμυρήσαντα καταποντίσωσί τινα ἐπαρχίαν, εὐθὺς ἀνοίγεται πόρος πρὸς διέξοδον τοῦ ὕδατος, οἱ δὲ ἄνθρωποι τότε ἐπιδίδονται εἰς τῶν ἀντλιῶν τὴν ἀδιάκοπον κίνησιν· μόλις δὲ παύουσι τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν ταύτην, ἀφ' οὗ ἀρχίσωσι νὰ αἰσθάνωνται τῆς ἰλύος τὴν δυσωδίαν· καὶ ἀποθνήσκοντες μὲν ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν, ἐντὸς δὲ τῶν πλοίων εὑρίσκονται ἐπισωρευμένοι ὡς ποντικῶν ποίμνια ὑπὸ διαφόρων πραγμάτων τρεφόμενοι. Ὅταν δὲ οἱ ἔμπροροί των χρεωκοπῶσιν, αἱ πόλεις των ναυαγοῦσαι ἀφανίζονται· ὡς πάμβροι δὲ τῆς θαλάσσης ἰχθύες καταβροχθίζουσιν ἄλλους ἰχθύας παρατιθέντες τοὺς πρωτεξαδέλφους των ἐπὶ τῆς τραπέζης ὡς ὄψον. Ἅπασα τέλος αὕτη ἡ πόλις δὲν διαφέρει σχεδὸν ἀγκυροβολήσαντος καὶ διὰ τῶν σχοινίων εἰς τὴν ξηρὰν δεδεμένου πλοίου, ὥστε ὁ ἄνθρωπος ζῇ ἀείποτε ὡς θαλασσοπόρος καὶ ἐπιβάτης.!»

Οἱ δὲ Γερμανοὶ ἔκριναν σφαλερώτερον τοὺς Ὁλλανδοὺς, ὡς οὗτοι νομίζουσι, παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους. Ἡ ἄτοπος δὲ περὶ αὐτῶν γνώμη προέρχεται πιθανῶς ἐκ τῆς κατὰ τὴν περιήγησιν ταχύτητος· διότι ἡ χώρα αὕτη δὲν θέλγει κατ' ἀρχὰς τοὺς ἐπισκεπτομένους, ὥστε εἴτις ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν γνωρίσῃ κατ' ἀκρίβειαν, πρέπει νὰ τὴν ἐξετάσῃ προσεκτικῶς πανταχόθεν καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

Ὅτε κατέπλεον καὶ ἐγὼ λέγει, ὁ Ξ. Μαρμιὲ, εἰς τῆς Ὁλλανδίας τὰ παράλιαἰστάμενος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὄρθιος δὲν εἶδον ἄλλο, παρὰ πεδιάδα τινα ἰπόπεδον, καὶ

ποταμὸν θολερὸν εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ῥέοντα καὶ οὐρανὸν ὁμιχλώδη. Ἐκ διαστημάτων δὲ που μόνον ἐραίνοντό τινες ἀνεμόμυλοι μόλις καὶ ἀνωμάλως ὑπὸ τῆς λεπτῆς τοῦ ἀνέμου αὔρας κινούμενοι· ἔπειτα οἰκίσκος μεταξὺ μὲν ζυγιῶν καὶ σμιλάκων ἐκ πλίνθων ὀπτῶν εἰς τὰς ὄχθας λίμνης κτισμένος, πλυνόμενος δὲ τότε συν τόνως ὡς ἂν ἐπέκειτο ἑορτή. Ἐκεῖ δὲ πλησίον ἔπλει καὶ ἀκάτιον εἰς τὴν διώρυγα, ἁλιεὺς δὲ ἐπέστρεφε βραδυπόρος εἰς τὴν καλύβην του πεφορτισμένος κατ' ὤμων τὰ δίκτυα. Τέλος πέραν εἰς τὰς ἐσχατιὰς τοῦ ὁρίζοντος ὑψοῦτο καὶ ἡ κορυφὴ κωδωνοστασίου ὑπεράνω φυτωριᾶς διαφόρων δένδρων· ἀλλ' οὐδαμοῦ διέκρινα ἀνωφερῆ δρόμον· παντοῦ δ' ἐξεναντίας ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν, παντοῦ τὸ ὕδωρ λιμνάζον παρὰ τῶν οἰκιῶν τὰ θεμέλια καὶ παροχετευόμενον εἰς τὰς διώρυγας.

Ἐξακολουθῶν τὴν ὁδοιπορίαν σου καθ' ὅλον τοῦτον τὸν πολυπληθῆ καὶ πάμφορον τόπον περιμένεις ὥραν παρ' ὥραν ἴσως νὰ θορυβηθῇς, ὡς ἀλλοῦ, ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν διαφόρων πωλητῶν καὶ βιομηχάνων· ἀλλ ὅμως παντοῦ εὑρίσκεις βαθεῖαν τὴν σιωπήν. Ὁ ἐργάτης ἀπέρχεται ἀριθμῶν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ βήματά του εἰς τὸ ἔργον του, ὁ ἔμπορος κατευθύνεται σοβαρῶς εἰς τὸ κολλυβιστήριον (χρηματιστήριον) οἱ δὲ ἀργοὶ κάθηνται καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ καπηλεῖον χωρὶς νὰ τραγῳδῶσιν, οὔτε νὰ φωνάζωσι! Διότι ὁ Ὁλλανδὸς θεωρῶν τὴν οἰκονομίαν ὡς πρωτίστην καὶ οὐσιωδεστάτην τῶν ἀρετῶν τοῦ κόσμου, τὴν ἐκτείνει ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς αὐτάς του τὰς χειρονομίας. Πάντα δὲ ἐν γένει εἰς τὴν πατρίδα του ὑπάρχουσι προνενοημένα καὶ ῥυθμικῶς τρόπον τινὰ εἰς γενικὴν ὥθησιν ὑποκείμενα, καθὼς οἱ τροχοὶ μηχανῆς ἐντέχνου· ἡ δὲ σιγὴ ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δραστηριότητος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κίνησιν. Οὕτως αἱ μετακομίζουσαι τὰ ἐμπορεύματα βάρεις (μαοῦναι) φέρονται ὁμαλῶς διὰ τῶν ἑλίκων τῆς διώρυγος, οἱ δὲ κωπηλάται καὶ ναῦται καθήμενοι παρὰ τὸ πηδάλιον καταντῶσιν εἰς τὰ μεγάλα τοῦ Ῥοττερδὰμ καὶ τοῦ Ἀμστελοδάμου ἐμπορεῖα ἄφωνοι σχεδὸν καὶ καπνίζοντες· τὰ ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ σχολείου παιδία μὲ τὴν ἱερὰν γραφὴν ὑποκάτω τῆς μασχάλης ἔχουσι καὶ αὐτὰ κατηφῆ καὶ σπουδαίαν τὴν φυσιογνωμίαν, τὸ ὁποῖον εὐχαριστεῖ πολὺ τοὺς γονεῖς των· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μηκύνω ἀνωφελῶς τὸν λόγον, καὶ τὰ ζῶα αὐτὰ οἷον οἱ εὐρύστηθοι ἵπποι, καὶ αἱ μαστοβριθεῖς ἀγελάδες στηρίζουσιν ἡσύχως τὴν κεφαλήν των ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τινος ἰτέας, ὡς ἐὰν ἐσκέπτοντο!

Ἐμβαίνων δὲ εἰς πόλιν δὲν βλέπεις παντελῶς τοὺς περιέργους ἐκείνους κέπφους (χάχας) τῶν ἄλλων τόπων, οὔτ' ἀνασχόλους ἀνθρώπους ἀναιτίως περιτρέχοντας τὰς ὁδοὺς καὶ ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων συνωθουμένους, οὔτε θυρίδας ἀνοιγομένας, ἅμα φθάσῃ ἡ τῶν περιηγητῶν ἅμαξα. Αἱ πλεῖσται τῶν οἰκιῶν ἀπομακρύνουσιν εἰς τριῶν ποδῶν ἀπόστημα τοὺς διαβάτας διὰ σηδηρᾶς ἀλύσου καθ' ὅλον αὐτῶν τὸ πρόσωπον ἐκτεινομένης· αἱ θύραι στίλβουσαι ὑπὸ τοῦ χρωματισμοῦ καὶ φέρουσαι λαμπρότατον χρυσίζον ῥόπτρον εὑρίσκονται στεγανῶς κλεισμέναι πάντοτε, αἱ δὲ θυρίδες σκεπάζονται ἐσωτερικῶς διὰ λευκοῦ ὀθονίου ἄνωθεν ἕως κάτω, ὡς ἂν ὑπῆρχον οἱ θάλαμοι κατοίκων ἔρημοι, ἢ ὡς ἂν οἱ κάτοικοι ἦσαν βεβυθισμένοι εἰς νήδυμον ὕπνον, ὁποῖον διηγοῦνταί τινες νυμφῶν, ἢ νηρηΐδων μύθοι. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ μόνον χεὶρ ἐλαφρὰ ὠθεῖ πρὸς τὰ ἄνω τὸν μυστηριώδη τοῦ παραπετάσματος κύλινδρον· τότε δὲ ξανθόκομος κεφαλὴ ἐμφανίζεται ὀπισθεν τῶν διαφανῶν ὑάλων, καὶ γυνὴ φώριον (κλέφτικον) ῥίπτει βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἔξω τῆς θυρίδος κειμένου μικροῦ καθρέπτου, τὸν ὁποῖον ὡς ἀντανακλῶντα τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν γινόμενα ὀνομάζουσι κατάσκοπον, ἔπειτα εὐθὺς τὸ παραπέτασμα ἀναλαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν, ἡ δὲ περίεργος θεὰ γίνεται ἄφαντος!

Ταῦτα πάντα ὁμολογουμένως δὲν ψυχαγωγοῦσι πολὺ τὸν ἄνθρωπον· ἂν δὲ διαλογισθῶμεν ὅτι ὅλη ἡ Ὁλλανδία ἔχει τὴν αὐτὴν ὄψιν, ὅτι παντοῦ εὑρίσκομεν πάντοτε τὴν αὐτὴν πεδιάδα, τὰς αὐτὰς κεραμοκτίστους οἰκίας καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατετεμνομένας διωρύγων, πιστεύομεν ὅτι οἱ ἐκ περιεργείας μόνον εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἐπιδημοῦντες ἐπείγονται νὰ ἴδωσιν ἀξιοθέατά τινα μόνον, ἢ ζωγραφικὰ μέρη, ἔπειτα δὲ σπεύδουσι νὰ εὕρωσι πέραν τοῦ Ῥήνου καὶ χωρία τερπνότερα καὶ βίον ἄλλον ὀλιγώτερον μονότονον. Ἀλλ' ὅστις ξένος δὲν περιορίζεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ τόπου σχῆμα, δοκιμάσῃ δὲ νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ εἰς τὰς οἰκιακὰς τῶν κατοίκων του ἕξεις καὶ εἰς τὸ ἐμπορικὸν τῶν Ὁλλανδῶν πνεῦμα, διαῤῥηγνύων τὸ ξηρὸν τοῦτο καὶ τραχὺ κέλυφος, τὸ ὁποῖον περικαλύπτει τόσας ἀρετὰς, θέλει ἀγαπήσει ἀναμφιβόλως τὴν Ὁλλανδίαν, μακαριζόμενος μάλιστα καὶ χαίρων ὅτι ἀποδίδει τὴν ὀφειλομένην δικαιοσύνην εἰς τοιαύτην χώραν, γνωστοποιεῖ δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς συμπατριώτας του ὁποία πραγματικῶς ὑπάρχει.

Οὐδὲν τῳόντι θαυμαστότερον ὡς ἔργον ἐντρεχοῦς βιομηχανίας καὶ ὑπομονῆς παρὰ τὸ ἔδαφος αὐτὸ τῆς Ὁλλανδίας, ὁποῖον κατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ὅτε αἱ ἀρχαῖαι τῆς Γερμανίας φυλαὶ πλανώμεναι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Μώσα καὶ Ῥήνου ἦλθον νὰ συνοικιασθῶσιν εἰς τὴν χώραν ταύτην, εὑρῆκαν τὸν τόπον τόσον πηλώδη καὶ χαῦνον, ὥστε δὲν ἐγνώριζον, κατὰ τὸν Τάκιτον, ἂν ἔπρεπε νὰ τὸν ὀνομάσωσι γῆν, ἢ ὕδωρ. Διὰ τοῦτο ἕκαστος οἰκογενειάρχης ἀνεζήτει στερεώτερόν τι γήπεδον, ἢ χορτῶδες λοφίδιον διὰ νὰ στήσῃ τὴν καλύβην του, ἕτοιμος πάντοτε νὰ φύγῃ καὶ ἐκεῖθεν πανέστιος, ἅμα ἤρχιζε τοῦ ποταμοῦ ἡ πλημμύρα. Κινδυνεύοντες δὲ τοιουτοτρόπως ὑπότε τῶν ἰδιοτήτων τῆς γῆς καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας ἀπεφάσισάν ποτε νὰ προλάβωσιν, ἢ νὰ ἐμποδίσωσι τὰ τοιαῦτα συμβεβηκότα. Ὅθεν ἐξήραναν μὲν τὰ ἕλη, σκάπτοντες διώρυγας, ἤνοιξαν δὲ διέξοδον τῶν στασίμων ὑδάτων καὶ ἐπεχείρησαν νὰ καλλιεργῶσι τὴν γῆν. Ἐκ διαλειμμάτων ὅμως ὁ ποταμὸς ἐξογκούμενος ὑπερεχείλιζε πάλιν, ἡ δὲ θάλασσα φρυάττουσα ἐπλημμύρει ἐνίοτε πολὺ πλειότερον καὶ κατέστρεφε τὰ ἔργα των. Ἦτο ἄρα ἀνάγκη νὰ ἀνυψωθῇ φραγμὸς μὲν κατὰ τοῦ ποταμοῦ, πρόχωμα δὲ πολὺ ἰσχυρότερον κατὰ τῆς θαλάσσης «Οὐδὲν, λέγει τις Ὁλλανδὸς ποιητὴς, οὐδὲν ἡ φύσις ὑπὲρ ἡμῶν

ἔπλασεν· ἠρνήθη μάλιστα εἰς ἡμᾶς ἅπαντα τὰ συνήθη αὐτῆς πρὸς τοὺς ἄλλους δῶρα, ὥστε ὅ,τι ἔχομεν ὀφείλεται εἰς τὴν φιλοπονίαν, τὸν ζῆλον καὶ τὴν τέχνην τῶν κατοίκων τῆς χώρας. » (1)

Ἔκτοτε ἀμέσως ἤρχισε σπανία τις καὶ ἀξιάγαστος πάλη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς φύσεως, μεταξὺ δηλ. τῶν κατοίκων τῆς ἀπεράντου Ὁλλανδικῆς πεδιάδος καὶ τῆς θαλάσσης ἐνταυτῷ καὶ τῶν ποταμῶν, ὅτοι εἰς αὐτὴν ἐκβάλλουσι! Διότι κειμένη ὑποκάτω τῆς τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπιφανείας ἅπασα ἡ χώρα ὁμοιάζει μὲ πόλιν μεγάλην ὑπὸ ἐχθρικοῦ στρατοῦ πολιορκουμένην κατὰ συνέχειαν. Ἀνηγέρθησαν λοιπὸν παντοῦ προμαχῶνες, οἱ σκοποὶ ἐπιβλέπουσιν ἄγρυπνοι, ἅμα δὲ ὁπωσοῦν ὑποφαίνεταί τις κίνδυνος, ἀντηχεῖ πανταχοῦ εἴς τε τὰς κώρας καὶ τὰς πόλεις ὁ τρομερὸς τοῦ κώδωνος ἦχος ὡς προάγγελος τοῦ κακοῦ, πάντες δὲ συνέρχονται ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ ἐπαπειλούμενον μέρος μὲ γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ ἀγκαλίδας φρυγάνων καὶ μακρὰ πανίου τεμάχια, παρατηροῦσι δὲ ἀνησύχως τὴν ὁρμὴν τῆς ἀρρώδους καὶ ἐπανειλημμένως τὰ προχώματα προσβαλλούσης θαλάσσης. Ἂν ἐξησθενημένον τὸ προπύργιον διαῤῥήγνυται, καταπακτοῦνται (καλφατίζονται) πᾶσαι αἱ ὀπαὶ καὶ πάντα τὰ ἀραιώματα δι' ἀχύρου, πανίου καὶ πλίνθων χώματος. Ἂν δὲ ὁ τρόπος οὗτος κριθῇ ἀνίκανος, διαγράφεται ἡμικύκλιον ὄπισθεν τοῦ ἐπικαίρου καὶ ἐπιμαχωτάτου μέρους τούτου, καθὼς εἰς τὰ φρούρια, ὅπου ἤνοιξεν ὁ ἐχθρὸς χαλάστραν, καὶ δεύτερον ἀνεγείρεται πρόχωμα, ὅπου τὸ ὕδωρ ἀναχαιτίζεται, ἂν ἤδη ἔφθασε νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸν πρῶτον περίβολον.

Ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτω γενομένων, ποσάκις ἐξηγριωμένη ἡ θάλασσα, καθὼς καὶ οἱ ποταμοί, ὑπερέβη τοῦ ἀνθρώπου τοὺς προμαχῶνας καὶ κατεπόντισε χιλιάδας κατοικιῶν! Τῆς Ὁλλανδίας τὰ χρονικὰ πλήθουσι συμφορῶν τοιούτων. Συνέβησαν δὲ κατακλυσμοὶ μάλιστα μεγάλοι κατὰ τὸ 792, 806, 639, 1164, 1170, 1219, 1221, 1230, 1237. Μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον ἀνεφάνη πρὸς βορρᾶν τῆς Ὁλλανδίας ἡ νῆσος Βλίελανδ. Μετὰ ταῦτα τρεῖς ἀλλεπάλληλοι καταποντισμοὶ συμβάντες τῷ 1248, 1249, 1250 ἐγέννησαν καὶ φονικωτάτην ἐπιδημίαν. Κατὰ τὸν ιϛ'. αἰῶνα τὸ Ζουϋζερδὲ, εἴτε ἡ μεσημβρινὴ θάλασσα, ἔλειπεν, ἢ ἦτο στενή τις λίμνη· ἀλλ' ἡ γενομένη τῷ 1287 πλημμύρα, ἥτις ἔπνιξεν ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνθρώπων ἐξέτεινεν αὐτὴν εἰς τὰς φαινομένας σήμερον διαστάσεις. Καὶ πλησίον δὲ τῆς ἀρχαίας πόλεως Δόρδρεχτ φαίνεται εἶδός τι λίμνης ἄλλης, ὅπου ἐπιπλέουσι πολυάριθμα νησίδια, ἄλλοτε δὲ ἦσαν χλοερώτατοι κάμποι. Τῷ δὲ 1421 κατὰ τὴν νύκτα τῆς 18 Νοεμβρίου ὁρμήσαντα τῆς θαλάσσης τὰ κύματα κατεβύθισαν ἑβδομήκοντα δύο κώμας, ἔπνιξαν δὲ ἑκατὸν πάλιν χιλιάδας ἀνθρώπων! Αἱ δὲ τοιαῦται καταστροφαὶ ἐπανελήφθησαν πολλάκις μέχρι τοῦ ιϛ'. αἰῶνος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1570 ὁ κατακλυσμὸς κατέλαβε καὶ τὰ ὑψηλότατα τῆς χώρας μέρη· ὅθεν ἀπέθανον καὶ τότε ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν χιλιάδων! εἰς δὲ τὸ ἑξῆς τὸ δεινὸν ἔγεινε πολὺ σπανιώτερον διά τε τὴν ἀσχολίαν τῶν Ὁλλανδῶν περὶ τὰς ὑδραυλικὰς ταύτας ἐργασίας ἐμπειρίαν, καὶ τὰς ἐκδοθείσας περὶ αὐτῶν τῆς Κυβερνήσεως διατάξεις. Ἐπέσκηψαν ὅμως πάλιν πολλαὶ πλημμύρα καὶ κατὰ τὸν ιη'. αἰῶνα· καὶ τὸν χειμῶνα δὲ προσέτι τοῦ 1825 ἡ Ὁλλανδία ἐκινδύνευσεν ἴσως ὡς εἴπερ ποτε· διότι καὶ τοῦ Ἀμστελοδάμου αὐτοῦ τὸ ὑπερύψηλον καὶ παχύτατον πρόχωμα ἐγίνετο ἤδη ὑποβρύχιον, ὥστε ἡ πρώτη τοῦ Φεβρουαρίου ἦτο ἀποφρὰς καὶ φοβερὰ ἡμέρα καὶ πάντες οἱ πολῖται τὴν ἀναφέρουσιν εἰσέτι φρίττοντες. Τὸ ὕδωρ ἀνέβαινεν ἀκαταπαύστως, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἔτρεμον μὴ ἔχοντες ποῦ νὰ διασωθῶσιν. Ἐὰν δὲ ἐπὶ ἓν ἔτι τέταρτον ὥρας ἐξηκολούθει ἡ πλημμύρα ὁμοίως, οὐδεμία ὁδὸς ἐξέφευγε τὸν κίνδυνον. Ἀλλ' εὐδοκίᾳ Θεοῦ κατὰ τὴν ἀκμὴν ἤδη τῆς κρίσεως ἡ ἄμπωτις τῆς θαλάσσης ἐπελθοῦσα διέσωσε καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς κατοίκους της.

Ὑπέρογκοι χρημάτων ποσότητες δαπανῶνται κατ' ἔτος ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως καὶ ἐπισκευῆς τῶν χειροποιήτων προχωμάτων τῆς Ὁλλανδίας· καὶ μέρος μὲν αὐτῶν περιλαμβάνεται εἰς τὸν καθολικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ κράτους, τὸ δὲ λοιπὸν ἐπιβάλλεται ἀναλόγως εἰς τοὺς τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἕκαστος ἐκ τῶν παραλίων πολιτῶν συνεισφέρει εἰδικὸν φόρον συμμετρούμενον πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν κτημάτων του καὶ τῆς θαλάσσης τὴν σχετικὴν γειτονίαν. Οἱ ἐπιτηδειότατοι περὶ τὴν ὑδραυλικὴν μηχανικοὶ ἐργάζονται ἀνενδότως. Ἰδιαιτέρα δέ τις ἀρχὴ ἐπισταροῦσα διατάττει καὶ διευθύνει τὰ δημόσια ταῦτα ἔργα· πλατύτατα ἐξ ἀγκαλίδων, ἢ καὶ γῆς προχώματα ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν, καὶ τινὰ μὲν χρησιμεύουσιν ὡς ὁδοί, ἄλλα δὲ ἀνεγείρονται εἰς τὰς ἀκτὰς πολὺ παχύτερα καὶ ὑψηλότερα. Ἀλλ' εἰς τὸ Ἐλδερ ὑπάρχει τοῖχος πρανὴς ὑπὸ σκοπέλων μεγάλων, ὡς ἀντηρίδων κατὰ τὴν βάσιν στηριζόμενος. Εἰς δὲ τὸ Χάρλιγγ τὸ ἔργον φαίνεται τεχνικώτερον. Διότι συνίσταται ἐκ τριῶν ἀλληλοδιαδόχων χαρακωμάτων, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον 12 ποδῶν ὕψους ἐκ δοκῶν τετραγώνων πυκνότατα συνεσφιγμένων δὲ ἄλλων ὁριζοντείων ἐνισχύεται πρὸς τὴν θάλασσαν ὑπὸ σωρείας πετρῶν μεγάλων· ὄπισθεν δ' αὐτοῦ ἀνεγείρεται τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται ὀλιγώτερον, λαμβάνει δὲ ἐκ τῶν ὄπισθεν τὸ ἔρεισμα τῶν πετρῶν, τὸ δὲ τρίτον δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 3—4 πόδας κατὰ τὸ ὕψος. Τὸ τριπλοῦν τοῦτο τεῖχος ἐκτείνεται ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου ὁλοκλήρου ἐπαρχίας τῆς Φρίζας. Ἐνθυμούμενος δέ τις ὅτι καὶ πέτραι καὶ ξύλα λείπουσι παντελῶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, μετακομίζονται δὲ μακρόθεν ἐκ τῆς Νορβεγίας, συμπεραίνει πόσου χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πλοῦτος καταναλίσκεται εἰς τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἀνάγκην.

Εἰς ἄλλους ὅμως αἰγιαλοὺς τῆς αὐτῆς θαλάσσης εὑρίσκονται θῖνες ἄμμου, ἢ ψαμμαθῶνες, ὡς αὐτοφυῆ προχώματα· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐπιτηροῦνται ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν· διότι ὁ ἄνεμος ὑποσκάπτων μὲν τὰς πλευράς των, καταβάλλων δὲ τὴν κορυφὴν διασκορπίζει ἄφθονον εἰς τὰς νομὰς καὶ τοὺς ἀγροὺς τὴν ἄμμον. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τοιούτου κινδύνου φυτεύονται μὲν ἐκ διαστημάτων φραγμοὶ καλάμων, οἵτινες συνέχουσι καὶ συγκρατοῦσι τὴν ἄμμον· φονεύονται δὲ ἀδυσωπήτως οἱ δασύποδες, οἵτινες κρυπτόμενοι μεταξὺ αὐτῶν λυμαίνονται κυρίως τὰς ῥίζας. Ἡ πρόνοια ὅμως τῶν ἀκαταπονήτων Ὁλλανδῶν προχωρεῖ πολὺ ἐπέκεινα. Διότι πολλαχοῦ οἱ ψαμμώδεις λόφοι ἐκτείνονται εἰς δύο καὶ τρεῖς ἐνίοτε λεύγας. Ἐκεῖ δὲν περιορίζονται οἱ Ὁλλανδοὶ εἰς τὴν στερέωσιν, οὕτως εἰπεῖν, μόνον τῆς εὐκινήτου ἄμμου· ἀλλ' ἐπιμελοῦνται νὰ τὴν καταστήσωσι καὶ καρποφόρον, στειβάζοντες μὲν ἄφθονον αὐτόθι τὴν κόπρον, φυτεύοντες δὲ ὕστερον γαιώμηλα, ὥστε καὶ μόνη ἡ πρώτη συγκομιδὴ ἀνταμείβει ἐνίοτε δαψιλῶς τοῦ γεωργοῦ τοὺς κόπους. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔδαφος συμπαγῆ, γεωργηθῇ καὶ παχυνθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, φυτεύουσι μικρὰς δρῦς, τὰς ὁποίας ὁλοτομοῦσι πρὸς ξυλείαν κατὰ ὀκτὼ ἔτη· ὅταν δὲ ἀναβλαστήσωσι, τὰς κόπτουσι πάλιν ἀπὸ δέκα εἰς δέκα ἔτη ὡς θάμνους, τοῦτο δὲ ἀποφέρει 2 1]2 δραχμὰς κατ' ὀργυιὰν κέρδος. Οὕτω δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἄνιχμοι καὶ αὐχμώδεις λόφοι μεταβάλλονται εἰς πυκνότατα δάση καὶ εἰς βοσκὰς χλοερωτάτας. (1)

Πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος περίπου μέρος τῶν περιχώρων τῆς πόλεως Χάρλεμ ἦτο κατάσκεπον ὑπὸ ἄμμου· ἤδη δὲ συγκαταριθμεῖται εἰς τὰ τερπνότατα καὶ εὐθαλέστατα ἄλση τῆς Ὁλλανδίας. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τριάκοντα μόνον ἐτῶν τὸ Βόεσδουμ, ἔπαυλις τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας τοῦ Βὰν Λεννὲπ περιεστοιχεῖτο πανταχόθεν ὑπὸ ἀγρίων ἐρήμων, ὁ δὲ ζῆλος καὶ ἡ φιλοπονία τῶν ἰδιοκτητῶν οὐχὶ μόνον τὰ ὅρια αὐτοῦ ἐξέτεινεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀμμώδη τόπον ὅλον χαριέστατα ἐκαλλώπισε διὰ δενδρυλίων ἀποτελούντων εὐφροσύνους ἀλωὰς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὑρίσκονται πολυποίκιλοι κῆποι καὶ ἐνδιαιτήματα κομψότατα. Ἐγένει δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος τὸ ἄροτρον ἀνοίγει νέας ἄλοκας, ἡ δὲ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκτᾷ νέαν γῆν.

Ἀλλ' εἰς τὰ μεσόγεια τῆς χώρας τὸ ἔργον ἀποβαίνει εἰς αὐτὸν πολὺ δυσχερέστερον· διότι ἀκαταπαύστως ὀρύττει τὸ ἔδαφος, ξηραίνει τοὺς βάλτους, μεταποιεῖ διαφόρως καὶ τελειοποιεῖ σχεδὸν τὴν ἄμορφον φύσιν, κατασκευάζει ὁδούς, οἰκοδομεῖ καταῤῥάκτας, παντοῦ ὑπάγει, ἔρχεται, ἐνεργεῖ, κινεῖται ὡς ὁ μύρμηξ, ὅστις πάντοτε σύρει νέον βάρος, καὶ ἀποταμιεύει εἰς τὴν ἀποθήκην τὸν σῖτον μὲ τὰ ἄχυρα, ἢ τὴν ἄχνην. Παντοῦ τῳόντι βλέπει ὁ περιηγητὴς τὰ ἴχνη τοῦ τεχνίτου καὶ τοῦ γεωργοῦ, οἰκοδομαὶ μεγαλοπρεπεῖς θεμελιοῦνται εἰς εὐκίνητον ἔδαφος ἠδηστερεούμενον, ἀκάτια διασχίζουσι τὰ ὕδατα τῶν διωρύγων, ἀνεμόμυλοι περιστρέφονται, οἱ μὲν ἀλήθοντες δημητριακοὺς καρπούς, οἱ δὲ ἐξαντλοῦντες, ἢ ἀναβιβάζοντες ὡς γέρανοι, ἢ κηλώνια τὸ ὕδωρ τῶν ἑλωδῶν τόπων διὰ νὰ τὸ μεταγίσωσιν εἰς μεγάλας δεξαμενὰς· ὥστε οἱ Ὁλλανδοὶ ἀγωνιζόμενοι νικῶσι πραγματικῶς τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, αὐτὰ δὲ ἀναγκάζονται νὰ καταβάλλωσι τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους. Πρὸ διακοσίων ἤδη ἐτῶν ἐξετελέσθη εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἀφεύκτως τὰς σήμερον μόνον γνωστὰς καὶ ἐν χρήσει μηχανάς, δηλ. ἐξηράνθη ὅλον τὸν Bramster καὶ ἀπεδόθη εἰς τὴν γεωργίαν γῆ ἐκτεινομένη μὲν εἰς πολλὰς λεύγας, ἕως τότε δὲ διατελοῦσα ὑποβρύχιος εἰς τὰ ὕδατα! Ἐσχάτως δὲ οἱ Ὁλλανδοὶ ἀπεξήραναν καὶ τὴν λίμνην αὐτὴν τοῦ Χάρλεμ, ἥτις ἔχει ἓξ μὲν λευγῶν μῆκος, τριῶν δὲ πλάτος καὶ δεκατεσσάρων ποδῶν τοὐλάχιστον βάθος· προϋπολογίσθησαν δὲ εἴκοσιν ἑκατομμύρια φράγκων πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἐνῷ δὲ πρότερον τὸ ὕδωρ ἐξαπλοῦτο καὶ ἐπαπείλει νὰ καταντήσῃ κατ' ὀλίγον μέχρι τοῦ Ἀμστελοδάμου, διὰ τοῦ νέου ἔργου ἡ Κυβέρνησις θέλει ἔχει 4000 ἴσως πλέθρων ἀροσίμου καὶ λιπαρᾶς γῆς πωλουμένης εὐκόλως ἀνὰ 800 φρ. ἐκτὸς τῆς γενησομένης οἰκονομίας τῶν 60000 τὰ ὁποῖα δαπανῶνται κατ' ἔτος περὶ τὴν συντήρησιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν προχωμάτων. Τέλος ἐπὶ τῆς νήσου Τέξελ ὑπῆρχε μέγα χωρίον κατακλυζόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης· ἀλλ' ἡ ἀγοράσασα αὐτὸ ἑταιρία, ἀφοῦ τὸ περιέφραξε διὰ προχωμάτων, θέλει ἐκποιήσει ἐπικερδέστατα τὴν γῆν· διότι πρότερον μὲν μόλις κατοικεῖτο ὑπὸ εἰκοσιπέντε ἀνθρώπων, ἐσχάτως δὲ συνῆλθον αὐτόθι ἐπέκεινα τῶν ἑξακοσίων. Θαυμάζεται δὲ καὶ ἡ ἀπὸ Ἀμστελοδάμου εἰς Χάρλεμ σιδηρᾶ ὁδὸς ὡς γιγαντιαῖον τῳόντι κατόρθωμα· διότι διέρχεται διὰ μακροῦ ἕλους, τὸ ὁποῖον ἀπεξηράνθη μὲ ἀγκαλίδας φρυγάνων καὶ σωρείαν πετρῶν καὶ χώματος ἀλλεπαλλήλως ἐστειβασμένας.

Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀμστελόδαμον αὐτό, πόλις διακοσίων χιλιάδων ἀνθρώπων πλατυάμφοδος, μεγαλοπρεπὴς κατά τε τὰ ἄλλα κτίρια καὶ τὰς οἰκίας στηρίζεται εἰς πασσάλους! Πρὸς οἰκοδομὴν δὲ μόνον τῶν ἀνακτόρων ἐμπήχθησαν εἰς τὸ ἔδαφος ἐπέκεινα τῶν εἴκοσι χιλιάδων δοκῶν εἰς εἴκοσι καὶ τριάκοντα ἐνίοτε ποδῶν βάθος! Ἀλλὰ, πρᾶγμα παράδοξον! ἡ πολυτελὴς αὕτη καὶ ἐμπορικωτάτη πρωτεύουσα, ἡ γενικὴ τῶν ἀγωγίμων τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως, καθὼς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀποθήκη ἐκινδύνευσέ ποτε νὰ ἀπωλεσθῇ! πόθεν δὲ νομίζετε! ὑπὸ μικροῦ καὶ εἰδεχθοῦς σκώληκος ἐλθόντος διὰ τῶν πλοίων ἐκ τῆς Ἰνδίας, καὶ ἐνασχολουμένου εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν πασσάλων! ὡς ἂν ἤθελεν ἡ πρόνοια νὰ ταπεινώσῃ διὰ τοῦ εὐτελεστάτου τῶν ζωϋρίων τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν πλουσίων καὶ δυνατῶν! Ἀγαθῇ τύχῃ ὅμως τὸ κλίμα τῆς Ὁλλανδίας συνετέλεσεν εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἐπεισάκτου τούτου καὶ ἐπιβούλου ἐχθροῦ, οὕτω δὲ προλήφθη ὁ γενικὸς ὄλεθρος.

Συμβουλεύω (λέγει ὁ Κ. Μαρμιὲ) τὸν ἐρχόμενον κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ὁλλανδίαν νὰ ἔλθῃ διὰ τοῦ Ῥήνου, οὐχὶ διότι ὁ ποταμὸς οὗτος ἔχει τερπνὰς, ἢ ζωγραφικὰς τὰς ὄχθας, καθὼς ἀλλαχοῦ (Bingen π.χ. καὶ Drachenfels,) πολλοῦ γε καὶ δεῖ κατὰ δυστυχίαν! τοὐναντίον μάλιστα ὁ υἱὸς οὗτος τῶν ὀρέων τῆς Ἑλβετίας τοσοῦτον παρὰ μὲν τῶν ποιητῶν ἐξυμνούμενος, παρὰ δὲ τῶν

(1) Helmers de Hollandsehe Natie.

(1) *Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις λαμβάνουσα ὡς σύμβουλον τὴν φιλόπονον Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τελευταῖον μάλιστα τὴν Ὁλλανδίαν δὲν δύναται ἆρά γε νὰ ἀποκαταστήσῃ σύδενδρα, ὡς ἦσαν ἄλλοτε, τὰ δάση τοὐλάχιστον τῆς Ἑλλάδος ;*

ζωγράφων σχεδιαζόμενος καταπίπτει ἐκ τῶν ἀποτόμων βράχων καὶ τῶν ἀμπελοφύτων λόφων εἰς μονότονον πεδιάδα, ῥέει σιγανῶς καὶ ἔπειτα ἐκλείπει βαθμηδὸν ὑπὸ τῆς ἄμμου τοῦ Κάτβυκ ἀποῤῥοφώμενος· Ἀλλ' αὐτόθεν ἐμβαίνει ἀμέσως ὁ περιηγητὴς εἰς τὴν χώραν τῆς Ὁλλανδικῆς ἱστορίας· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπαντᾷ τὴν Νιμέγην ἐνθυμίζουσαν τοῦ ΙΔ. Λουδοβίκου τὰ τρόπαια, καθὼς καὶ τὴν ἔνδοξον τοῦ 1679 συνθήκην· ἔπειτα δὲ τὸν πύργον τοῦ Λεβεστάϊν, ὅθεν ὁ Γρότιος ἐδραπέτευσε κλεισμένος εἰς κιβωτὸν βιβλίων· κατόπιν δὲ τὸ Γκόρκουμ, τὸ ὁποῖον πρῶτον οἱ Ὁλλανδοὶ ἔλαβον ἀπὸ τῶν Ἰσπανῶν, πολεμοῦντες ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας των, τὸ Δορδρέχτ περίφημον διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ τελευταῖον καταντᾷ εἰς τὸν εὐρυχωρότατον τοῦ Ῥοτερδὰμ λιμένα.

Ἅπασαι σχεδὸν τῆς Ὁλλανδίας αἱ πόλεις ἔχουσι τὸν τύπον τοῦ Ῥοτερδὰμ, ἢ τοῦ Ἀμστερδὰμ· ἀλλ' ἑκάστη σεμνύνεται καὶ κατά τι ἰδιαίτερον πλεονέκτημα Τὸ Δέλφτ π χ. περιέχει τοὺς τάφους τῶν ἀρχαίων τῆς Ὁλλανδικῆς δημοκρατίας προέδρων, καθὼς καὶ ἐνδόξων ἄλλων ἀνδρῶν. Ἡ Χάγη ἐκ διακοσίων ἤδη ἐτῶν διαπρέπει ὡς θέατρον τῆς ἐγχωρίου πολιτικῆς· ἤδη δὲ καυχᾶται καὶ ὡς Βασιλικὴ καθέδρα, ὅπου ἀκούεται πανταχόθεν ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα· ἔχει δὲ ῥύμας καὶ πλατείας δενδροφύτους καὶ λιθοστρώτους καὶ προάστεια τερπνότατα. Ὁ περίπατός της λεγόμενος δάσος (het bosch) ὑπερβαίνει πάντας τοὺς τῶν ἄλλων τόπων κατὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ποικιλίαν· διότι ποῦ μὲν βλέπεις μακρὰν ἐπαύλεων σειρὰν ἐναμιλλωμένων, οὕτως εἰπεῖν, τίς νὰ ὑπερτερήσῃ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν χάριν καὶ κομψότητα· ποῦ δὲ ἀπαντᾷς χλόης Ὀάσεις ὑπὸ δένδρων ἀμφιλαφῶν περιστοιχουμένας, ἀλλοῦ δὲ ἐμβαίνεις εἰς παραδείσους, ὅπου ἄλλονται αἱ ἔλαφοι, ἢ διαβαίνεις ἀλωὰς φιλυρῶν εὐόδμων, ὅπου βαδίζουσι παμπληθῶς οἱ ἄνθρωποι ἐν καιρῷ τοῦ θέρους· ἔπειτα δὲ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς, ἢ δύο σταδίων φαίνονται αὐχμώδεις καὶ ἔρημοι λόφοι ἄμμου, ὕστερον αἱ καλύβαι τῶν ἁλιέων καὶ τελευταῖον ἡ μεγάλη βόρειος θάλασσα ζοφερὰ καὶ μελαγχολικὴ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην.

Τὸ Λούγδουνον τιμᾶται ὡς πόλις τῶν λογίων καὶ τῆς φιλοσοφίας· αὐτόθι συνάπτεται ἡ ἐπιστήμη μετὰ τῆς ἱστορίας· αὐτόθι ἔζησαν μεγάλοι καὶ ἀείμνηστοι ἄνδρες ὁ πολιτικὸς καὶ νομοδιδάσκαλος Γρότιος, ὁ φυσικὸς καὶ ἀστρονόμος Καρτέσιος, ὁ ἑλληνιστὴς Σκαλίγερος, ὁ ἐξοχώτατος τῶν ἰατρῶν Βοερράβ καὶ ἄλλοι. Τὸ πανεπιστήμιον βεβαίως δὲν ἀκμάζει ὡς ὅτε ἐχρησμοδότει σχεδὸν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας· ἀλλ' ἐμψυχοῦται πάντοτε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὡς λέγεται, πνεύματος, οἱ δὲ καθηγηταὶ διατηροῦσι τὰς ἀρχαίας παραδόσεις μετ' ἀξιεπαίνου εἰλικρινείας καὶ ἀπαραδειγματίστου ζήλου· οὐδαμοῦ ἴσως εἰσέτι λατρεύονται τοσοῦτον εὐσεβῶς αἱ μοῦσαι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης, οὐδ ὁμιλοῦσιν οἱ μαθηταὶ τὴν Λατινικὴν ὡς ἐκεῖ.

Τὰ λαμπρότατα λείρια (λαλέδες) τοῦ Χάρλεμ εἶχον τὸ πάλαι δύναμιν χρημάτων εἰς τὸ κολλυβιστήριον τοῦ Ἀμστελοδάμου. Οἱ ἐρασταὶ τῶν δώρων τῆς φύσεως ἐπεξειργασμένων παρὰ τῆς τέχνης ἀντὶ ἑνὸς μόνου τοιούτου ἄνθους προσέφερόν ποτε δύο ἁμάξας σίτου, τέσσαρας κριθῆς, τέσσαρας εὐτραφεῖς βόας, δώδεκα ἁμνάδας, δύο στάμνους οἴνου, τέσσαρας πίθους ζύθου, δύο βουτύρου, χιλίας λίτρας τυροῦ, μίαν ἐνδυμασίαν ἀνθρώπου καὶ μίαν ἀργυρᾶν κύλικα. Φεῦ! πῶς παρῆλθεν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος! παρῆλθε δὲ καὶ ἡ δόξα τῶν ἀνθῶν, τῶν ἐρασμίων τούτων τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου τέκνων, καθώς παρέρχεται πᾶσα ἄλλη δόξα τοῦ ἐπικήρου κόσμου! Ὁ ὑπερήφανος βολβὸς, τὸν ὁποῖον ἐνθουσιώδης κηπουρὸς ὠνόμασε ναύαρχον Ἔγκυνζεν, κατέβη ἀπὸ τῶν ἡγεμόνων τὰ παλάτια εἰς τὴν εὐτελῆ καὶ ταπεινὴν αἴθουσαν τοῦ ἁπλοῦ πολίτου! τὸ Λιεφκενσίεκ μόλις κινεῖ ἤδη τὴν ἐπιθυμίαν τῶν προστύχων, ἀντὶ δὲ δώδεκα φλωρινίων ἀγοράζομεν εὐκόλως τὸ Ἀεισέδαστον, τοῦ ὁποίου ἡ τιμὴ ὑψώθη εἰς 130,000 χιλιάδας φλωρίνια!! Ἀλλ' ἂν καὶ ἐξέπεσον τόσον ἐκ τῆς πρώτης αὐτῶν περιωπῆς τὰ χαριέστατα καὶ ἐπαφρόδιτα τῶν ἀνθέων, οἷον ἡ δαλιὰ, τὸ καρυόφυλλον τὸ λείριον, ἡ ἰάσμη, τὰ ἴα, ὁ νάρκισσος, ὁ ὑάκινθος, τὸ ῥόδον κτλ. δὲν ἔπαυσαν ὅμως νὰ καλλιεργῶνται εἰς τὴν κυρίαν των ταύτην πατρίδα, μάλιστα τὸ ἐξ αὐτῶν κέρδος ἐπιφέρει ἱκανὴν ὠφέλειαν. Τὸ Χάρλεμ ἐπιδεικνύει προσέτι καὶ τερατώδη ἐντατοσύριγγα (orgue) ἐξ ὀκτακισχιλίων συγκειμένην σιρώνων· ἀλλὰ κολακεύεται ἔτι μᾶλλον ὡς γεννήτρια τοῦ Λαυρεντίου, ὅστις ἐφεῦρε τῷ 1423 τοὺς κινητοὺς τῆς τυπογρογραφίας χαρακτῆρας. Οὐχὶ δὲ μακρὰν τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὸ Σάρδαμ σώζεται καὶ καλύβη, ὅπου λέγεται ὅτι διέτριψε τρεῖς ἡμέρας ὁ Μέγας Πέτρος· ἀλλ' ἐνοχλούμενος πολὺ ὑπὸ τῶν περιέργων ἀνεχώρησεν εἰς Ἀμστελόδαμον· διότι εὐκολώτερον ἐκεῖ ἐδύνατο νὰ διαμείνῃ ἀγνώριστος.

Ἡ βόρειος Ὁλλανδία περιέχει τὰς λιπαρωτάτας νομὰς, πέραν δὲ τοῦ Ζουϋδερζὲ εὑρίσκομεν καὶ τὴν περιεργοτάτην τῶν ἐπαρχιῶν τὴν Φρίζαν· διότι ἡ γλῶσσα καθὼς καὶ τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν κατοίκων της μαρτυροῦσιν ὁμοίως τὴν ἀρχαιότητα τοῦ λαοῦ τούτου. Διηγεῖται δὲ ὅτι κατάγεται μὲν ἐκ τῆς Ἰνδίας, οἱ δὲ πρόγονοί του ἦσαν μεγάλης χώρας κύριοι, ὅθεν διατηρεῖ ἰδιαιτέραν τινὰ πρὸς ἀνεξαρτησίαν κλίσιν. Διακρίνονται δὲ προσέτι οἱ μὲν ἄνδρες κατὰ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ τὴν ῥώμην, αἱ δὲ γυναῖκες κατὰ τὴν χαρίεσαν τοῦ σώματος ἀναδρομὴν, τὴν σεμνότητα τοῦ βαδίσματος καὶ τὴν καλλονὴν ἐν γένει· ἐξ αὐτῶν δὲ αἱ μὲν κατωτέρας τάξεως φέρουσιν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς ἐλαφρὰν καλύπτραν κομψῶς μέχρι τοῦ τραχήλου ἐκτεινομένην, δύο δὲ χρυσᾶ ἐλάσματα συνδέουσι καλύπτοντα τοὺς κροτάφους· αἱ δὲ πλούσιαι καλλωπίζονται καὶ μὲ διάδημα ἐκ μαργαρίτων, ἢ ἀδαμάντων· πᾶσαι δὲ διαφερόντως φιλοτιμοῦνται περὶ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ κοσμήματος μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν θεραπαινίδων. Ἰδοὺ δὲ ἡ παράδοσις τί περὶ αὐτῶν ἀναφέρει.

Τριακόσια περίπου πρὸ Χρ. ἔτη ἤκμαζε παρὰ τὸν Γάγγην τὸ Βασίλειον τῆς Φρεζίας διοικούμενον ὑπὸ τοῦ Ἀδὲλ ἀπογόνου τοῦ Σὴμ, υἱοῦ τοῦ Νὼε· ἀλλ' ὁ Ἄγραμμος ἐξ εὐτελῶν μὲν ὁρμώμενος γονέων, μεγαλοπράγμων ὅμως καὶ τολμητίας ἐκίνησε κατὰ τοῦ Βασιλέως στάσιν· ὅθεν κατά τινας μὲν οἱ υἱοὶ τούτου

Φρίζω, Σάξω καὶ Βρούνω ἐξορισθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἐγειναν καὶ τοῦ Πλάτωνος ἀκροαταί· κατ' ἄλλους δὲ ἀπῆλθον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν ὁποῖον ὕστερον καὶ ἠκολούθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκστρατεύοντα. Ὁ Φρίζω μάλιστα ὡς ἀρειμάνιος εὐνοήθη ἰδιαιτέρως παρὰ τοῦ ἐνδόξου πορθητοῦ, τὸν ὁποῖον ἐβοήθησεν ἐπὶ τοῦ κατὰ τῆς Ἰνδίας πολέμου. Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ συνδιαλλαγέντες καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ μετὰ τοῦ ἁρπάσαντος τὸν πατρικὸν θρόνον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδον ὅτι ἀπώλεσαν ἤδη τοῦ λαοῦ τὴν ἀγάπην ὡς ὅπλα κατ' αὐτῆς κινήσαντες· μεταναστεύσαντες ἐκ δευτέρου ἦλθον εἰς τὴν Γερμανίαν· αὐτόθεν δὲ διὰ στόλου 24 πλοίων καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη κατὰ τὸ 342 Π. Χ. κατήντησαν εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, ὅπου νικήσαντες τοὺς κατέχοντας τὴν χώραν Σουήβους συνοικίσθησαν καὶ πόλιν ἀνήγειραν μέχρι τοῦδε ἔτι σωζομένην τὴν Στάβερεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ των Στάβω· αὐξομένου ὅμως τοῦ πλήθους ἀπεχωρίσθησαν τοῦ Φρίζω οἱ δύο ἕτεροι ἀδελφοὶ καὶ ὁ μὲν Σάξω κατεστάθη εἰς τὴν Σαξωνίαν, ὁ δὲ Βρούνω εἰς τὴν Βρουνσβίκ.

Σπανίως ἴσως εὑρίσκεται ἐπαρχία ἀφορωτέρα παρὰ τὴν Δρένθεν· καὶ ὅμως ἀγαθοποιοὶ ἑταιρίαι σύστησαν αὐτόθι ἀποικίας, δανείζουσαι μὲν τὰ ἀπολύτως εἰς γεωργίαν ἀναγκαῖα χρήματα, διατηροῦσαι δὲ τοὺς ἀναγκαίους ἐπισάτας τῶν ἔργων, ὥστε τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἄγονος ἐκείνη καὶ λυπρὰ γῆ ἐβελτιώθη καὶ χιλιάδες ἀνθρώπων ἀπηλλάγησαν τῶν κακῶν τοῦ πλανήτου βίου καὶ τῆς πτωχείας.

Αἱ πόλεις τῆς Ὁλλανδίας κεῖνται πολὺ πλησίον ἀλλήλων, καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας αἱ ἅμαξαι μεταχομίζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ταύτης εἰς ἐκείνην δι' ὁμαλῶν ὁδῶν. Μεταβαίνουσι δὲ προσέτι οἱ θέλοντες καὶ δι' ἀκατίου κινουμένου ὑπὸ ἑνὸς ἵππου· οὗτος μάλιστα τῆς ὁδοιπορίας ὁ τρόπος ἀποβαίνει πολὺ οἰκονομικώτερος· ὅθεν ἀρέσκει καὶ περισσότερον εἰς τοὺς Ὁλλανδούς.

Μόλις ὁ περιηγητὴς βλέπει τὰς τόσον ἀλλοῦ συνήθεις δενδροστοιχίας ἐκ ζυγιῶν συμμέτρως καὶ κατὰ τάξιν πεφυτευμένων, ἐνίοτε δὲ καὶ διαφόρως διὰ τῆς ψαλίδος ἐσχηματισμένων. Αἱ ἐπαύλεις διακρίνονται κατὰ τὴν ἁπλότητα· ἀλλ' οἱ Ὁλλανδοὶ φιλοτιμοῦνται νὰ κτίζωσι τὴν οἰκίαν ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἐν μέσῳ τῆς χλόης, νὰ διατηρῶσι δὲ ταύτην στίλβουσαν ὑπὸ καθαριότητος. Περιταφρεύσαντες δὲ αὐτὴν πανταχόθεν ἐπιγράφουσιν εἰς τὸν πυλῶνα διαφόρους φράσεις παριστανούσας τὸ πάθος των, οἷον ἡ ἄνεσίς μου, ἡ ἡδονὴ τῆς ἐξοχῆς, τῆς θαλάσσης ἡ θέα κτλ. Ἐκεῖ ἀποχωρεῖ κατ' ἔτος ἐν καιρῷ τοῦ θέρους ἡ οἰκογένεια, αὐτοὶ δὲ ἀπέρχονται κατὰ πᾶσαν κυριακήν.

Ἐκτὸς τῆς Χάγης, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ Γαλλικὴ ἐθιμοταξία, οὐδεὶς καλλωπιστὴς τολμᾷ νὰ εἰσέλθῃ πρὸς ἐπίδειξιν τοῦ κολοβίου (γιλεκίου) καὶ τῶν χειρίδων του. Εἰς τὴν Ὁλλανδικὴν οἰκίαν, ὡς ἱερὸν τέμενος, ἐμβαίνουσι σχεδὸν μόνον οἱ συγγενεῖς καὶ τῶν φίλων οἱ οἰκειότατοι, ἢ οἱ ἔχοντες ὑποθέσεων συμφέροντα Μόνον δὲ ἅπαξ, δίς, ἢ τρὶς τοῦ ἔτους ὁπλούσιος τραπεζίτης, καὶ κτηματίας προσκαλεῖ εἰς χορὸν, ἢ συμπόσιον. Τότε δὲ μόνον ἀναπετάννυνται αἱ θύραι τῶν μεγάλων καὶ λαμπροτάτων θαλάμων, ἐκτίθενται τὰ ἐκ πολλῶν ἤδη αἰώνων ἀποτεθησαυρισμένα σκεύη, προσφέρονται ἀφθόνως τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ προϊόντα, οἰνοχοοῦνται δὲ οἱ εὐχυμότατοι ἄνθοσμίαι. Ἀλλ' εὐθὺς ἐκ τῆς πρωΐας τῇ ἐπαύριον καλύπτονται πάλιν τὰ δαμασκηνὰ ἐκ μετάξης ὑφάσματα, τὰ δὲ ἀργιλλέπλαστα καὶ κρυστάλλινα, ἢ ἀργυρᾶ σκεύη ἀποτίθονται εἰς τὰ ἐρμάρια· ὅλη δὲ ἡ οἰκογένεια καταβαίνει εἰς τὰ μικρὰ δωμάτια καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν συνήθη δίαιταν. Οἱ Ὁλλανδοὶ ὅμως διετήρησαν παντοῦ πολυτέλειάν τινα ἄγνωστον εἰς ἄλλους τόπους, περὶ τοὺς λαμπροὺς δηλ. τάπητας, ταὶ τὰ πολύτιμα καὶ κομψὰ τῆς Ἰαπονίας καὶ Κίνας δοχεῖα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καθαρίζῃ πάντοτε αὐτὴ ἡ οἰκοδέσπινα ἀπὸ φόβον μὴ τὰ συντρίψῃ ἐπαρίστερος τῆς ὑπηρετρίας χείρ. Εὑρίσκονται δὲ καὶ λέσχαι διαφοροι εἰς τὰς πόλεις οἷον βιβλίων, ἐφημερίδων, εἰκόνων, ἀγαλμάτων, καθὼς καὶ ᾠδεῖα καὶ μουσεῖα φυσικῆς ἱστορίας. Οἱ συνδρομηταὶ ἐκλεγόμενοι κατὰ πλειονοψηφίαν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσιν αὐτόθι (εἰς τὴν μοουσικὴν, ἢ τὸν χορὸν κτλ.) τὴν γυναῖκα ἢ τὴν κόρην των, προσέτι δὲ καὶ ξένον τινα, ἂν θέλωσιν ἐπὶ δύο, ἢ τρεῖς ἑβδομάδας, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀποκλείονται ἐκ τῶν τοιούτων ὁμηγύρεων.

Ὅσοι δὲ ἐκ τῶν πολιτῶν δὲν εὐποροῦσι νὰ ἐγγράφωνται ὡς συνδρομηταὶ εἰς ταύτας, ἀπέρχονται τὸ ἑσπέρας μετὰ τῆς οἰκογενείας των εἰς δημόσια καταστήματα, ὅπου ἔνθεν μὲν παριστάνονται μελοδράματα, ἔνθεν δὲ διαμοιράζονται ποτὰ καὶ τραγήματα καὶ τακῶνες βοείου κρέατος καὶ ἀλλάντες, καὶ χοιρομήρια, τῶν ὁποίων καὶ ἡ θέα μόνον φέρει τὸ μειδίαμα εἰς τὸ ἀθῶα τῶν Ὁλλανδῶν χείλη! Τὸ εἰσητήριον δὲ εἰς τοὺς τοιούτους παραδείσους τῶν ἀνθρωπίνων ἀπολαύσεων ἀγοράζεται διὰ μιᾶς μέχρι δύο δραχμῶν. Ἐκεῖ δὲ πίνων, ἢ εἰς ἀτμοσφαῖραν καπνοῦ βυθισμένος ὁ Ὁλλανδὸς ἀκούει καὶ βλέπει ἐν ταυτῷ τὰ γινόμενα καὶ λεγόμενα· εὐχαριστεῖ δὲ ἐκ βάθους καρδίας εἰλικρινοῦς τὸν θεὸν διὰ τὴν εὐδαιμονίαν του.

Ἴσως μεμφθῇ τις ὡς σκαιοὺς καὶ δυσεντεύκτους τοὺς Ὁλλανδοὺς, καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι ἀναγνωρίζουσι τὸ ὀνειδιζόμενον τοῦτο ἐλάττωμα· ἀλλ' ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτῶν ὁ φυσικὸς χαρακτὴρ, ἡ συνήθης ἀνατροφὴ καὶ ὅλος ὁ τρόπος τοῦ βίου. Διότι οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι γεννῶνται εὐλαβεῖς, οὕτως εἰπεῖν, περὶ πάντα καὶ σιωπηλοὶ, ἀποφεύγουσι τὰς ἐπιδείξεις, τὴν φλυαρίαν καὶ τοὺς κομπασμοὺς, σέβονται τὴν τιμὴν καὶ τῆς φιλοξενίας τὰ νόμιμα, καταγίνονται δὲ ἀνενδότως εἰς τὰ ἔργα του ἕκαστος. Ἡ ἄκαιρος ἀραιπίσκεψις τοῦ ξένου ταράττει τὴν τάξιν των καὶ ἀνατρέπει ὅλον τῶν ἕξεών των τὸ σύστημα. Διὰ τοῦτο πρὶν εἰσάξωσί τινα εἰς συναναστροφῆς θίασον, θέλουσι νὰ τὸν σπουδάσωσι κατὰ μέρος. Ἅμα ὅμως διὰ τῆς τοιαύτης δοκιμασίας τὸν εὕρωσι τῆς πίστεως ἄξιον, τὸν ὑποδέχονται ἐγκαρδίως καὶ ἀφελῶς. Ποτὲ ὁ Ὁλλανδὸς δὲν δελεάζεται ἀπὸ τὰς ἀπατηλὰς ἢ φαινομένας ὠφελείας τινὸς ὑποθέσεως· ἀλλὰ πρὶν ἀποφασίσῃ, ἐξετάζει τὰ λεγόμενα πολυμερῶς καὶ κατὰ βάθος· ἀφ' οὗ ὅμως ὑποσχεθῇ ἤδη σκεψάμενος, ἀφοσιοῦται ἔπειτα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, δεδόσθω

καὶ τῆς περιουσίας του κίνδυνος. Ἀναλόγως οὖν προσφέρεται καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλος τις λόγος οὐχ' ἧττον οὐσιώδης καὶ ἀξιέπαινος τῆς τοιαύτης τῶν Ὀλλανδῶν συστολῆς καὶ ψυχρότητος. Ἐπειδὴ τῳόντι δὲν συνέρχονται ποτὲ δέκα, ἢ δώδεκα ἄνθρωποι πέριξ τῆς ἑστίας μόνον διὰ νὰ κοινολογήσωσι πρὸς ἀλλήλους τὰς ἰδέας των καὶ τῆς ἡμέρας τὰς συμπιπτούσας εἰδήσεις· ἀλλὰ πρέπει ἀναγκαίως νὰ παρεδρεύωσιν αὐτόθι καὶ οἱ θεοὶ τῆς ἀφθονίας, τοιαύτη συνέλευσις ἀποβαίνει ἱκανῶς δαπανηρά, καὶ ἀκολούθως ἀντίκειται εἰς τῶν Ὀλλανδῶν τὴν οἰκονομίαν.

Πόσον τοιαύτη διαγωγὴ ἦτο κατάλληλος μάλιστα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν! Ὁποῖα δὲ μαθήματα σωφροσύνης καὶ τάξεως καὶ προμηθείας ἐδυνάμεθα ἴσως νὰ λάβωμεν ἀπὸ τοὺς τιμίους τούτους καὶ βιομηχάνους ἀνθρώπους!

Ἐκ μικρᾶς ἤδη ἡλικίας τὰ παιδία συνειθίζονται εἰς τὴν οἰκονομίαν. Διότι κατ' ἔτος τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ὁ πατὴρ τὰ φιλοδωρεῖ μὲ μικράν τινα χρημάτων ποσότητα, τὴν ὁποίαν λαμβάνων μετά τινας ἡμέρας καταθέτει εἰς ἀποθεματικὰς τραπέζας, ὥστε αὐξήσαντα τὴν ἡλικίαν οὐχὶ μόνον κεφάλαιά τινα ἔχουσιν ἴδια, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, καὶ τὸ οὐσιωδέστατον, τὴν γνῶσιν τοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως τῶν ἀργυρίων. Τὸ ἔθιμον δὲ τοῦτο δικαιοῦται καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ τόπου. Διότι οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει τοσοῦτον ἄπορος· ἐν ᾧ δὲ τὸ ἔθνος ὅλον ζῇ διὰ τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορείου δὲν ἔχει οὔτε ξύλον, οὔτε σίδηρον, οὔτε κανναβιον ἐγχώριον. Εἰς δὲ τὸ Ἀμστελόδαμον, τὴν πρωτεύουσαν ταύτην τῶν συναλλαγμάτων, ὅπου ὁσημέραι φορτίζονται καὶ ἀποφορτίζονται τοσαῦτα πλοῖα, δὲν εὑρίσκεται οὔτε ὕδωρ, μεταφέρεται δὲ ἐκ δέκα ὥρας ἀπέχοντος τόπου· τὸν δὲ χειμῶνα, ὅταν παγώσωσιν αἱ πηγαὶ καὶ αἱ διώρυγες, καταντᾷ εὐωνότερον τὸ ὕδωρ τοῦ Σέλτζ παρὰ τὸ κοινὸν αὐτὸ καὶ πότιμον. Ἀλλ' ἅμα πρόκειται περὶ ἀγαθῆς τινος, ἢ κοινωφελοῦς πράξεως, καὶ οὕτως ἔχοντες οἱ Ὀλλανδοὶ δὲν ἐνθυμοῦνται πλέον τὴν οἰκονομίαν. Διὰ τοῦτο οὐδαμοῦ πλήθουσι τοσαῦτα νοσοκομεῖα, καὶ πτωχῶν, ἢ ὀρφανῶν ἄσυλα, ἐκτὸς τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦσι τοσοῦτον ἀδρὰς καὶ συνεχεῖς δαπάνας.

Ἔπειτα ὁ Ὀλλανδικὸς λαὸς ὑπάρχει, ὡς εἴπερ τις ἄλλος, ἀφιερωμένος εἰλικρινῶς εἰς τὴν θρησκείαν· διότι δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸ πρεσβεύειν μόνον τὰ δόγματα, ἀλλὰ καὶ ἐκτελεῖ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἱερᾶς γραφῆς τὰς παραγγελίας. Ὅθεν κατὰ πάντα χειμῶνα περιφέρονται κατάλογοι συνδρομῆς καὶ ἐλέους· δὲν εὑρίσκεται δὲ πολίτης, οὔτε ἁπλοῦς ἐργάτης μὴ ἐναμιλλώμενος νὰ συνεισφέρῃ καὶ αὐτὸς τῆς χρεωστικῆς φιλανθρωπίας τὸν ἔρανον. Ὅταν δὲ διαρραγῇ τις διώρυξ, ἢ ὁπωσδήποτ' ἄλλως ὁ τόπος κατατρύχηται καὶ ταλαιπωρῆται, εὐθὺς προφθάνει ἐγκαίρως γενναία τῶν κατοίκων βοήθεια!! Οὕτω καταποντισθείσης πρό τινων ἐτῶν μεσημβρινῆς τινος ἐπαρχίας, πάντες προθυμοῦντο νὰ παρηγορήσωσι τοὺς παθόντας, ἡ δὲ καταγραφὴ ἐπέμφθη καὶ πρὸς ἔμπορόν τινα τοῦ Ῥοτερδὰμ εὔπορον μὲν τῳόντι, φειδωλὸν ὅμως ἐκ φήμης καὶ γλίσχρον, κατοικοῦντα δὲ εἰς εὐτελῆ οἰκίαν καὶ ῥυπαρῶς ἐνδυόμενον· ἀλλ' ὁ γενναῖος Ζωσιμᾶς οὗτος δὲν ἐδίστασεν οὔτε στιγμὴν νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν εἰσπράκτορα τῆς συνδρομῆς 50,000 φράγκων!

Ὁμοίως δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τοσοῦτον ὑπὲρ ἄλλων φροντίζουσι καὶ δυσωποῦνται, ὑπερβαίνουσι θαῤῥαλαίως τὸν συνήθη τῆς ἐτησίου δαπάνης των προϋπολογισμόν, ὁσάκις πρόκειται ν' ἀποκτήσωσι κομψόν τι καὶ διὰ τοῦτο πολύτιμον ἔργον τῆς τέχνης, ἢ βιβλίον ὀνομαστὸν καὶ σπάνιον. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν τῳόντι κατ' ἐξοχὴν εὑρίσκονται αἱ διαφόρων εἰδῶν συλλογαί. Ὀλίγαι ὑπάρχουσιν οἰκογένειαι ὁπωσοῦν εὔποροι μὴ ἔχουσαι ἔπιπλα, εἰκόνας, ἀγάλματα, καὶ κειμήλια ἄλλα παλαιῶν χρόνων ἀποτεθησαυρισμένα καὶ ἐπιμελῶς διατηρούμενα! Πολλοὶ δὲ πλούσιοι ἔχουσι μουσεῖα, τῶν ὁποίων ἡ κτῆσις ἔφερε τιμὴν καὶ εἰς πρίγγιπας. Αὐτῶν δὲ μέρος μὲν ἐκληρονόμησαν ὑπὸ τῶν προγόνων, τὸ δὲ λοιπὸν ἐπορίσθησαν αὐτοὶ δι' ἀδρῶν ποσοτήτων. Τοιαῦται συλλογαὶ ὑπάρχουσιν εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον ἡ τῶν Κυρίων Σίξ, Βὰν Βρίενεν καὶ Βανδὲρ Χόοπ, εἰς δὲ τὴν Χάγην ἡ τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων τῆς τυπογραφίας (Ἐλζεβὶρ) τοῦ Βαρῶν Βεστρέενεν, εἰς δὲ τὸ Λούγδουνον ἡ τοῦ Κ. Σίεπολδ συγκειμένη ἐκ διαφόρων φιλοτεχνημάτων τῆς Ἰαπονίας, Κίνας καὶ Ἰνδίας. Ἀλλὰ καὶ τῶν πόλεων αὐτῶν αἱ κοιναὶ συλλογαὶ ὑπὸ γενναίων ἰδιωτῶν συνεκροτήθησαν! Οὕτως εἰς τὸν σοφὸν φυσιογράφον Τέμιγγ τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Λουγδούνου ὀφείλει τὸ πλουσιώτατον καὶ μεγάτιμον μουσεῖόν του. Ἔμποροι δὲ καὶ ὑπάλληλοι συνέβαλον εἰς τὸ μουσεῖον τῶν περιέργων ἀντικειμένων τῆς Οὐτρὲχ καὶ Γρονίγγ καὶ ἄλλων πόλεων. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως οὔτε εἰς αὐτὰ εἰσχωρεῖ τις ἄνευ τινος φιλοδωρίας, οὔτε εἰς τοὺς ναοὺς αὐτούς, τελεσθείσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας.

Τὸ χρηματικὸν ζήτημα τῳόντι παρεμβαίνει παντοῦ ὑπὸ διαφόρους φάσεις· οὕτω ποτὲ μὲν τρέχει κατόπιν σου ἐνοχλητικώτατος ὁ συνάγων ὑπογραφὰς εἰς λαχεῖον, καὶ σὲ προτρέπει νὰ ὠφεληθῇς ἐκ τῆς περιστάσεως, ποτὲ δὲ Ἑβραία τις σὲ σύρει βιαίως σχεδὸν ἀπὸ τὸ κράσπεδον διὰ νὰ ἴδῃς τοὺς παρ' αὐτῆς πωλουμένους καρπούς, ἄλλοτε δέ τις ὁδηγὸς περιποιητικώτατος προσφέρεται αὐτομάτως διὰ νὰ σοὶ δείξῃ τινὰ διώρυγα, ἢ ἄλλο τι ἀξιοθέατον, ἢ σὲ περιμένει τὴν νύκτα ἐξερχόμενον ἔκ τινος οἰκίας, ὅπου ἐδείπνησας διὰ νὰ σὲ φωταγωγήσῃ μέχρι τοῦ καταλύματός σου ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἴδῃ εἰς τὰς χεῖράς του τὸ περισπούδαστον φλωρίνιον. Ὅστις διέτριψεν εἰς τὴν Γαλλίαν πρέπει νὰ ἐπαινέσῃ τὴν γενναιότητα τοῦ ἔθνους τούτου, διότι ἀκαδημίαι, μουσεῖα, βιβλιοθῆκαι, καταστήματα διάφορα ἀνοίγονται ἀδαπάνως πρὸς τοὺς τυχόντας, εἰσχωρεῖς δὲ καὶ εἰς τὸ Λοῦβρ ἐμφανίζων μόνον τὸ διαβατήριόν σου.

Ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀργία καὶ ἡ διαφθορὰ δὲν προχώρησε μέχρι τῶν χωρικῶν, οὔτε ἐμόλυνε εἰσέτι τὴν καρδίαν τῆς ἀθώας Ὀλλανδῆς νεάνιδος. Ἡ κακία ζητεῖ τὰ θύματά της εἰς τὰς πόλεις καὶ μάλιστα τὰς πρωτευούσας, ὁποῖαι καὶ αἱ Ἀθῆναι! αὐτόθι ἡ ἔφηβος ἡλικία παγιδεύεται πρὸς πᾶν βῆμα· αὐτόθι ποιΐζεται ὅλα τῆς Κίρκης τὰ δηλητήρια φίλτρα· αὐτόθι γίνεται τοῦ δόλου καὶ τῆς κενοδοξίας παρανάλωμα. Διὰ τοῦτο ὁ ἐκτραχηλισμὸς αὐξάνει ὁσημέραι, καὶ πολλοὶ τρέχουσι προτροπάδην εἰς τῆς χρεωκοπίας τὸν κίνδυνον ἥτις ἐπιφέρει ἀναγκαίως καὶ τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου τὴν ταπείνωσιν, καθὼς καὶ τὴν καταστροφὴν βαθμηδὸν τῆς πολιτείας ὅλης.

Οἱ ἀξιοσέβαστοι οὗτοι τοῦ Τριπτολέμου καὶ τῆς Δήμητρος θιασῶται, οἱ φιλοπονώτατοι τῶν χωρίων κάτοικοι, διαπρέπουσι μάλιστα κατὰ τὴν θρησκευτικὴν εὐλάβειαν, ὡς ὁμολογουμένην ἀρχὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν διανοημάτων καὶ ἔργων· ἀναγινώσκουσι πάντοτε μετ' ἐπιστασίας καὶ εὐλαβῶς τὰ ἱερὰ βιβλία, συζητοῦσι μάλιστα πολλάκις πρὸς ἀλλήλους ὡς θεολόγοι τὰ ἀναγινωσκόμενα· διαφερόντως δὲ πέριξ τραπέζης καπνίζοντες ἐνασμενίζονται νὰ ἀναλύωσι τὴν διδαχὴν τοῦ ἱεροκήρυκος. Ὑπάρχει πραγματεία τις θεολογικὴ εἰς 4 τόμους τετάρτου μεγέθους, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ κοινόβιος μοναχὸς ἤθελεν ἴσως ἰδεῖν περίφοβος ἀλλαχοῦ· ἀλλ' εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ οἱ χωρικοὶ σπεύδουσι νὰ ἀποκτήσωσι τὸν θησαυρὸν τοῦτον τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας· ὅθεν ἐξεδόθη ἐσχάτως εἰκοστὴν δευτέραν ἔκδοσιν! Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ φιλομαθείας γεννῶνται εὐκόλως ἀμφισβητήσεις τινὲς εἰς αἱρέσεις ἀπολήγουσαι· ἀλλ' ἡ διαφορὰ τῶν δογματικῶν φρονημάτων δὲν ταράττει παντελῶς τὸ ἦθος φλεγματικῶν ἀνθρώπων, οὔτε τὴν μεταξύ των ὁμόνοιαν ὁπωσδήποτε ἐπηρέασεν.

Ὡς σιγηλοὶ καὶ κατηφεῖς ἐκ φύσεως οἱ Ὀλλανδοὶ δὲν ἀγαπῶσι τὰ ᾄσματα· ἐπειδὴ δὲν κινοῦνται ἀπὸ τὴν ποικιλίαν τῆς φύσεως, τὰ ὄρη, τὰ βουνά, τὰς κοιλάδας καὶ τὰ ἐκτεταμένα δάση, οὔτε ἀπὸ τὴν ἐν αὐτοῖς τῶν ᾠδικῶν πτηνῶν ὀρχήστραν· ἀλλ' ἀκούουσι μόνον σχεδὸν τὰ βληχώμενα πρόβατα καὶ τὰς μυκωμένας βοῦς. Πόσον δὲ διαφέρουσι κατὰ τοῦτο οἱ γείτονές των Γερμανοί! Ποσάκις καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς ἐπαύλεις καὶ εἰς τῶν ξενοδοχείων τὸν περίβολον σὲ κατακηλεῖ ἡ μελῳδία τῶν αὐτοφυῶν τούτων Ὀρφέων! Ὁποίαν ἡδονὴν αἰσθάνεταί τις ὡς μέλι ὑμήττιον ἐνσταζομένην εἰς τὴν ψυχήν του, ὅτε αὐτεπάγγελτοι σχεδὸν μουσουργοί, ἀγύρται δὲ πολλάκις κυκλοφόροι τῆς Βοημίας, ἢ τῆς Τυρωλίας κινοῦσι μηχανικῶς τοὺς δακτύλους των εἰς τὴν κιθάραν καὶ εἰς τὴν σύμβακην· ὁποίας δὲ γλυκοθυμίας ἐμφορούμεθα καὶ εἰς ἀνέκφραστον μάλιστα περιπίπτομεν ἔκστασιν, ὅταν περὶ λύχνων ἀφάς, ἢ μᾶλλον ἐν μέσῳ ἀστροφεγγοῦς, ἢ πανσελήνου νυκτὸς εἰς παραιγιαλίτην τόπον, ὡς ἡ Νεάπολις, ἢ ὡς τὰ τερπνὰ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου Ἠλύσια ἀντηχῇ πανταχόθεν τὸ περιέχον ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν τῆς ὀργανικῆς συμφωνίας! Ἀλλ' οἱ φθόγγοι καὶ αἱ στροφαὶ τῆς λιγυρᾶς φωνῆς κινοῦσιν ἴσως πολὺ πλειότερον τὸ νευρικὸν σύστημα· διότι εἰς αὐτὴν μόνην ἐδόθη νὰ ἐκφράζῃ τὰ ζωηρότατα αἰσθήματα τῆς καρδίας· ὅθεν ἐνθουσιῶμεν ἀκούοντες τὰ ἡδύφωνα καλλικελάδου τινὸς γυναικὸς μέλη. Πολλάκις κατ' αὐτὰς τὰς περιστάσεις μυστηριώδης τις δύναμις ἄγει καὶ φέρει τὸν ἄνθρωπον, ἡ δὲ ψυχὴ ἀνερχομένη ὡς ἐκ τοῦ ᾅδου ἡ Εὐρυδίκη ἐπικάθηται τρόπον τινὰ εἰς τὰ χείλη καὶ μένομεν μὲ χαῖνον στόμα. Διὰ μιᾶς δὲ τότε ἀναπολοῦμεν ὅ,τι ποτε ἀναλόγως μᾶς ἔθελξεν οἷον τὸ εὔλαλον τῶν ἀηδόνων, ἢ ἄλλων πτηνῶν τερέτισμα, τὸ ὁποῖον ἠκούομεν διαβαίνοντες ἔωθεν δρυμώδη δρόμον, ἢ καθήμενοι εἰς τὰς ὄχθας κελαρύζοντος ποταμοῦ· παριστάνεται δὲ συγχρόνως εἰς ἡμᾶς καὶ ὅλη τῶν ἄλλων πραγμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ σκηνή, δηλ. ἡ ἀθωότης τῆς παιδικῆς ἡμῶν ἡλικίας, καὶ αἱ ἀπολαύσεις τῆς νεότητος, καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι, τοὺς ὁποίους ἤδη διὰ παντὸς κλαίομεν καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν αἱ διάφοροι θέσεις, τὰς ὁποίας δὲν θέλομεν ἰδεῖν πλέον.

Ἀλλὰ τοῦ μέλους ἡ σειρὴν κατακηλεῖ ὁμοίως τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς φάραγγας καὶ εἰς τὰ βουνά, καθὼς καὶ εἰς τὰ χρυσόπαστα τῶν ἀνακτόρων ᾠδεῖα· ὅθεν τὸ Ῥανδιβάς, ἐθνικὸς τῆς Ἐλβετίας νόμος (σκοπὸς) ὑπερευφραίνει εἰς τὰς Ἄλπεις καὶ τοὺς ἐξόχους μουσικούς, τὰ δὲ τῆς Σκωτίας εἰδύλλια ἐμπνέουσι γλυκυτάτην μελαγχολίαν εἰς τὸν ἀκούοντα. Τίς δὲ περιελθὼν τὴν τερπνοτάτην Ἰταλίαν δὲν ἐνθυμεῖται μετ' ἀγαλλιάσεως καὶ τῶν πορθμέων αὐτῶν τῆς Βενετίας τὰ χαριέστατα μελῳδήματα; Ὁποῖος ῥυθμὸς μεταξὺ τῶν ἤχων τῆς φωνῆς καὶ τῆς κινήσεως τῶν κωπίων! ὁποία δὲ ἀφέλεια εἰς αὐτά, ὥστε καὶ οἱ τεχνῖται ἠξίωσαν νὰ τὰ παρεισάξωσιν εἰς τὰ μελοδράματα Ami la matinée estbelle καὶ o pescator de l'onda fidelina κτλ. Οὐδεμία ἄλλη αἴσθησις βεβαίως προωρίσθη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ νὰ κυριεύσῃ τοσοῦτον τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν· οὐδεμία διεγείρει ἐκ βάθους τόσας ἐντυπώσεις, οὔτε ἐμπνέει γενναιοτέρας καὶ φιλανθρωποτέρας ἰδέας. Αὐτὴ μόνη ἀποδεικνύει ἐναργῶς τὴν ὑπεροχὴν τῶν διανοητικῶν τέρψεων. Διὰ τοῦτο τὰ ᾄσματα κατευκαλίζουσι τὴν νηπιότητα εἰσερχομένην εἰς τὸν κλαυθμῶνα τοῦ βίου, ἡ ψαλμῳδία παραπέμπει ὡς εὐῶδες θυμίαμα τὰς δεήσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν θεόν, ἡ εὔρυθμος μουσικὴ ἀνακουφίζει τοῦ στρατιώτου τοὺς κόπους, ἢ ἐξάπτει ὡς θούριον ᾆσμα τὴν φιλόμαχον ἀνδρίαν του, ὁ αὐλὸς εὐφραίνει καὶ τὸν ποιμένα καὶ τὰ ποίμνια, καθὼς καὶ οἱ ἵπποι χρεμετίζουσι καὶ φρυάττουσιν ἀκούοντες τὴν σάλπιγγα.

Ζηλωτοὶ ὅσοι αἰσθάνονται τὴν παγκόσμιον ταύτην γλῶσσαν! πολλῷ δὲ πλέον μακάριοι ὅσοι μάλιστα καὶ τὴν λαλοῦσι!

Καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις (κερμές), τὰς κοινὰς ταύτας ἑορτὰς τοῦ λαοῦ, ὁ Ὀλλανδὸς περιφέρεται μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του ἀπὸ ἐργαστηρίου εἰς ἐργαστήριον ἄφωνος καὶ καπνίζων μόνον· ὅταν δὲ θέλῃ νὰ εὐθυμήσῃ περισσότερον, ἀρκεῖ νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ καπηλεῖον. Εὐτυχὴς ἂν κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν δὲν λησμονήσῃ ὅτι ὅταν ὁ οἶνος ἐμβαίνῃ εἰς τὸν στόμαχον, ὁ νοῦς μεταβαίνει εἰς τὸν ἀσκόν (1). Εὐτυχὴς προσέτι καὶ ἡ θεράπαινα, ἥτις ἔχει ἐξάδελφόν τινα, ἢ μνηστῆρα, ὅστις νὰ τὴν περιφέρῃ εἰς τὰ θεάματα τῆς πανηγύρεως καὶ νὰ φάγῃ ἔπειτα τὸ ῥοσπίφ. Ἐπειδὴ ἂν ἡ τύχη τὴν ἐστέρησε ἀγαθοῦ τοιούτου, ἀναγκάζεται νὰ ἀγοράσῃ τὸν συνοδίτην (καβαλιέρον) ὁ ὁποῖος ὅταν ἔχῃ εὐειδὲς ὁπωσοῦν πρόσωπον, φέρῃ δὲ καὶ περόνην χρυσῆν εἰς τὸ

(1) *Παροιμία Ὀλλανδική.*

στῆθος, εἰς δὲ τὰς χεῖρας κάστορος χειρίδας καὶ πίλον ἁπλοῦν, μάλιστα δὲ ὅταν κρατῇ καὶ ἀλεξίβροχον, ἢ ῥάβδον ἀπὸ ῥόταγγον, τότε δὲν παραχωρεῖ τὸν βραχίονά του χωρὶς μεγάλην τιμήν· ὥστε κινδυνεύει ἡ ἀθλία νέα νὰ δαπανήσῃ διὰ τὴν ἑορτὴν ὁλοκλήρου ἔτους τὰ οἰκονομήματα!

Ἀξιοθέατοι ὑπάρχουσι καὶ αἱ τῶν χωρικῶν τῆς Ὀλλανδίας οἰκίαι ὡς κτισμέναι μὲν διὰ κεράμων, εἴτε ὀπτῶν πλίνθων, ἔχουσαι δὲ περίβολον δενδρόφυτον· ἐπειτα δὲ καὶ διώρυγα, εἰς τὴν ὄχθην τῆς ὁποίας εὑρίσκεναι δεμένον τὸ ἀκάτιον, καὶ φωλεὰς ἐξ ἀχύρων καὶ κλάδων, ὅπου ἔρχεται κατ' ἔτος νὰ κατασκηνώσῃ ὁ πελαργὸς ὡς πιστὸς προάγγελος τοῦ ἔαρος. Τινὲς ἐκ τῶν ἀγροτικῶν τούτων τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐημερίας καταγωγίων ἔχουσι καὶ ἰδιαιτέραν θύραν εἰς τρεῖς μεγάλας τοῦ βίου τελετὰς ἀνοιγομένην μόνον, εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ παιδίου, εἰς τὸν γάμον τοῦ νέου καὶ εἰς τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ!! Πάντα εἰς τὴν διατριβὴν ταύτην τοῦ γεωργοῦ φαίνονται ἀκριβῶς διατεθειμένα. Αἱ θυρίδες πλύνονται κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα, τὰ δὲ ἔπιπλα καθαρίζονται καὶ τρίβονται πᾶσαν ἡμέραν· χάριν δὲ πλειοτέρας καθαριότητος τὸ μαγειρεῖον μακρύνεται τῆς κατοικίας. Ὡς οὐσιωδέστατον δὲ ταύτης μέρος θεωρεῖται εὐλόγως τὸ τυροκομεῖον, ὅπου ἀποτίθεται ὁ πλοῦτος τοῦ χωρικοῦ, τὸ πίαρ, τὸ βούτυρον καὶ τὸ τυρίον. Αἱ γυναῖκες ἀμέλγουσι τὰς ἀγελάδας εἰς γαυλοὺς χαλκοῦ στίλβοντας ὡς χρυσὸν, τὸ βούτυρον γίνεται εἰς πιτύνας (βουτίνας) διὰ μηχανῆς τινος κινουμένης ὑπὸ ἵππου, τὸ δὲ τυρίον πωλεῖται χιλιάδες μὲν τροφαλίδων εἰς τὰς ὁμόρους πόλεις, ἑκατοντάδες δὲ χιλιάδων εἰς τοὺς ξένους τόπους.

Διασώζονται κατὰ διαφόρους πόλεις τῆς Ὀλλανδίας διάφορα ἀρχαῖα ἔθιμα ὑπερνικήσαντα πάσας τὰς παρεμπεσούσας τῶν πραγμάτων μεταβολάς. Οὕτω π. χ. εἰς τὸ Χάρλεμ ἡ θύρα τῆς οἰκίας, ὅπου εὑρίσκεται λεχὼ, φέρει ῥοδόσχημον τριχάπτου (δαντέλας) σύμπλεγμα, ἐρυθρὸν μὲν, ἂν ἐγεννήθη ἀρσενικὸν, ἐρυθρόλευκον δὲ, ὅταν τὸ νεογνὸν τύχῃ θῆλυ. Καὶ ἄλλοτε μὲν τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς μητρικῆς χαρᾶς ἐνταυτῷ καὶ ὀδύνης ἀνέστελλε καὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου τὴν ἐκτέλεσιν· διότι κατ' οὐδένα τρόπον ὁ δικαστὴς καὶ ὁ κλητὴρ δὲν ἐτόλμων νὰ εἰσέλθωσιν ἐνόσῳ τὸ ἔθλεπον· σήμερον δὲ βεβαίως δὲν ἔχει τοσαύτην δύναμιν· ἀναγγέλλει ὅμως τὸ συμβὰν ὁλοκλήρου οἰκογενείας, καὶ προτρέπει τοὺς διαβαίνοντας νὰ μὴ ταράξωσι διὰ ματαίου θορύβου τὴν κατοικίαν γυναικὸς ἐχούσης ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Τῆς αὐτῆς δὲ ταύτης πόλεως οἱ κάτοικοι συνειθίζουσιν ἅπαξ τοῦ ἔτους νὰ τρώγωσι δασύποδα μὲ πίσα ἐσκευασμένον πρὸς μνημόσυνον ἡμέρας τινὸς ἱερᾶς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεσαίωνος, ὅτε ἐπετρέπετο εἰς τοὺς πολίτας νὰ κυνηγήσωσιν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας εἰς τοὺς ἀγροὺς τῶν κυρίων. Ὅτε δὲ τὸ Λούγδουνον ἐπλουτίζετο ὑπὸ τῶν ἔργων τῆς βιομηχανίας του ὑπῆρχεν ἀγορά τις δερμάτων καθ' ὅλην τὴν Ὀλλανδίαν καὶ ἄλλας χώρας περίφημος, τῇ δὲ τετάρτῃ ὥρα ἑκάστης ἡμέρας τὸ πρωὶ ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας συνεκάλει τοὺς πολίτας αὐτόθι. Νῦν δὲ τὰ μὲν ἐργοστάσια τοῦ Λουγδούνου κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν τῆς Βελγικῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἡ πόλις βαθμηδὸν ἐρημοῦται, ἡ δὲ ἀγορὰ ἐξέλιπε· καὶ ὅμως πάντοτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁ κώδων ἠχεῖ τακτικῶς καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥρκν! Ὁμοίως δὲ κατ' ἔτος ἑορτάζεται δημοτελῶς ἡ ἡμέρα, ὅτε οἱ πολιόρκοῦντες τὴν πόλιν Ἱσπανοὶ ἐνικήθησαν κατὰ κράτος καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Τὸ αὐτὸ δὲ γίνεται καὶ εἰς ἄλλας πόλεις δἰ ἄλλας αἰτίας. Οὕτως οἱ Ὀλλανδοὶ θέλουσι παντοῦ νὰ διατηρήσωσιν ἀειθαλῆ τὴν μνήμην τῶν συμβεβηκότων, ὅσα ἐδόξασαν, ἢ ἐχαροποίησαν, ἢ ηὐτύχισαν τὴν πατρίδα των.

Ὅπου εὑρίσκομεν τοιαύτας ἀρετὰς καὶ μάλιστα σταθερότητα εἰς τὴν θρησκείαν, πόθον τῆς οἰκογενείας, τιμιόσητα ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν, εὐταξίαν καὶ ἐπιμονὴν, ἀδιάφορον ἂν ὑπάρχωσι καί τινες ἀλλόκοτοι καθ' ἡμᾶς ἕξεις, ἢ σκαιότεροι ὁπωσοῦν τρόποι.

Ἐκτὸς τῶν φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν καταστημάτων τεσσάρων πανεπιστημίων καὶ διαφόρων ἑταιριῶν ἡ Ὀλλανδία φημίζεται καὶ διὰ τὰ τεχνικὰ αὐτῆς προϊόντα. Οὐδαμοῦ γωνιοτομοῦνται οἱ ἀδάμαντες, οὐδὲ τὸ σάκχαρ καθαρίζεται τόσον ἐπιτηδείως καὶ παμπληθῶς, οὔτε κιννάβαρι καὶ ψιμμύθιον καὶ νίτρον καὶ χρυσόκολλα (βόραξ) καὶ καφουρὰ κατασκευάζονται καθὼς εἰς τὸ Ἀμστελόδαμον. Οὐδαμοῦ εὑρίσκονται τοιαῦτα γναφεῖα, οὔτε πλύνονται τὰ ὑφάσματα τοσοῦτον λαμπρῶς, ὅσον εἰς τὸ Χάρλεμ· ὅθεν οἱ πλούσιοι, οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς καὶ τρυφηλοὶ ἐκεῖ πέμπουσιν ἅπαξ, ἢ δὶς τοῦ ἔτους καὶ καθ' ἑκατοντάδας τὰς λινοστολίας των, καθὼς καὶ ὁ πάλαι ποτε πρέσβυς τῆς Ῥωσσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει Στρόγονοφ. Τὰ λινᾶ ὀθόνια Ὀλλανδικὰ λεγόμενα ὑπάρχουσι πολυθρύλλητα· τὰ δὲ μεταξουργεῖα, μάλιστα δὲ τῶν ὁλοσηρικῶν (κατυφέδων) τῆς Χάρλεμ, καθὼς καὶ τῆς Τραϊέκτου, εἴτ' Ἀλτραϊέκτου (Οὐτρὲχτ) ὑπερτεροῦσιν ἴσως καὶ τὰ τῆς Γαλλίας. Τέλος τὰ σιδηρουργεῖα, ὁπλοποιεῖα, χαρτουργεῖα, τὰ ἀργιλλοπλάσματα καὶ φαβεντιανὰ σκεύη τιμῶνται ὁμοίως διὰ τῆς τέχνης τὴν ἀκρίβειαν.

Ὀλίγα ἔθνη ἄλλα, ἐκτὸς τῶν Φοινίκων τὸ πάλαι καὶ τῶν Ἄγγλων καθ' ἡμᾶς, ἐπεμελήθησαν τὸ μεταγωγικὸν ἐμπόριον, καθὼς οἱ Ὀλλανδοί. Θεωροῦντες τὰ πολίσματά των ὡς ἠγκυροβολημένα πλοῖα, καὶ μὴ εὑρίσκοντες πόρον βίου εἰς τὴν σπογγώδη καὶ διηνεκῶς κατακλυζομένην γῆν τῆς πατρίδος των, πρόσχωμα δύο ποταμῶν, καθὼς τὸ Δέλτα ἐσχηματίσθη ὑπὸ τοῦ Νείλου εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπεδόθησαν ὁμοθυμαδὸν ἔκπαλαι εἰς τὴν ναυτιλίαν· εὐδοκίμησαν δὲ τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ πάντες σχεδὸν ἦσαν αὐτοφυεῖς ναῦται, διεκρίνοντο πάντων τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ταχυναυτίαν, ἦσαν εἰς ἄκρον καρτερικοὶ καὶ λιτοδίαιτοι, ἔπειτα δὲν εἶχον καὶ ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅθεν ἅμα σχεδὸν πρὸ τριῶν αἰώνων ἀπέσεισαν τὸν ζυγὸν τῆς Ἱσπανίας, ἐφαίνοντο εἰς πάντα τὰ πελάγη, ἐδίωξαν τοὺς Πορτογάλλους ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, γενόμενοι κύριοι τοῦ αὐτόθι ἐμπορίου, τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἐλέφαντος, τοῦ κόμμεως κτλ. κατεστάθησαν εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπονίαν, ἐξηπλώθησαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου κατέσχον τὴν Βρασιλίαν, ἂν καὶ τὴν ἀφῃρέθησαν ἔπειτα παρὰ τῶν Πορτογάλλων, ἐκράτησαν ὅμως ἄλλας νήσους τῶν Ἀμερικανικῶν Κυκλάδων, τὸν Κουρασαί, τὸν ἅγιον Μαρτῖνον κτλ. συνεπλάκησαν συχνάκις καὶ μὲ τοὺς Ἄγγλους, τοὺς ὁποίους ἀπέβαλον ἐκ τοῦ Σουρινὰμ (1667) καθὼς ἐδιώχθησαν καὶ αὐτοὶ παρ' ἐκείνων ἐκ τῶν νήσων τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου, καὶ τοῦ ἁγίου Σταυροῦ, ἀνέδειξαν δὲ καὶ αὐτόθι τὴν συνήθη των πάντοτε φιλοπονίαν· διότι ἀπεξήραναν, ἢ μᾶλλον ἐστερέωσαν τὴν γῆν (τοῦ Σουρινὰμ) κατακλυζομένην ὑπὸ τῶν παλιῤῥοιῶν, ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐνίκησαν τὸν Ὠκεανὸν καὶ ἐπὶ τοῦ νέου κόσμου, καθὼς ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ. Ἐξάγουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν ἀποικιῶν τούτων καφὲν (1) καὶ σάκχαρ, καθὼς ἐκ τῆς Παταβίας καφουρὰν καὶ ἀρώματα ἄλλα διάφορα. Αὐτοὶ ἀνεκάλυψαν καὶ τὴν νέαν Ἀτλαντίδα, τὴν Νοτασίαν, ἢ Αὐστραλίαν, Νέαν δὲ Ὀλλανδίαν παρ' αὐτῶν ἐπικληθεῖσαν, τέκνον ὀψίγονον τῆς γῆς, τόσον κατὰ πάντα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων τόπων διάφορον. Ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς οἱ Ὀλλανδοὶ ὑπῆρξαν οὐχὶ ὀλιγοτέρου λόγου ἄξιοι. Διὰ τοῦτο τὸ πάλαι μὲν ὁ Καῖσαρ τοὺς ὠνόμασε φίλους καὶ ἀδελφοὺς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ· ὕστερον δὲ ὁ Δροῦσος, ὁ Τιβέριος, ὁ Γερμανικὸς ἰδιαιτέρως τοὺς ἐτίμησαν. Πάντοτε δὲ διέπρεψαν κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀνδρίαν· ὅθεν καὶ μετὰ τῶν Ἄγγλων αὐτῶν καὶ τῶν Σουηδῶν ἦλθον εἰς χεῖρας.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν Ὀλλανδίαν τοὐλάχιστον ὡς μέγα ἐμπορικὸν κατάστημα, ὅπου ἐπικρατεῖ εὐτυχῶς ἡ διάνοια, ἡ φιλοπονία καὶ τῶν ἠθῶν ἡ ἀκεραιότης, ὥστε δικαίως ἐνεχάραττον ποτὲ οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων μνημείων, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν χρυσῶν νομισμάτων τὴν πολυθρύλλητον ταύτην ἐπιγραφὴν « Concordia res parvae crescunt » « Διὰ τῆς ὁμονοίας αὔξονται τὰ μικρὰ πράγματα. » (1)

Ι. Ν. Λεβαδεύς.

(1) *Τὸ φυτὸν τοῦ καφὲ προκόπτει μάλιστα εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰ βουνά· ἀγαπᾷ τὴν θερμότητα, θέλει γῆν εὔθρυπτον, καθαρὰν παντὸς ἄλλου φυτοῦ καὶ καλῶς γεωργημένην· φυτεύεται δὲ εἰς 8 ποδῶν ἀπόστασιν καὶ 12—15 δακτύλων βάθος· ἔπειτα ὑψοῦται μέχρις 20 ποδῶν· ἀλλ' ἀκροτομούμενον ἐκτείνει ὡς σκιάδα τοὺς κλάδους καὶ σκεπάζει σχεδὸν ἐντελῶς τὴν γῆν· ἀνθεῖ δὲ περὶ τὸν Δεκέμβριον καὶ Ἰαννουάριον· τὸν δὲ Νοέμβριον, ἢ Ὀκτώβριον φέρει ἤδη ὥριμον τὸν καρπὸν (ἄφθονον δὲ μάλιςα κατὰ τὸ Ε'. ἔτος) ὑπάρχει δὲ οὗτος βοτρυώδης καὶ φύεται εἰς τὰς μασχάλας τῶν φύλλων. Συλλεχθεὶς δὲ μεταφέρεται εἰς μύλους, ὅπου πίπτων μεταξὺ δύο κυλίνδρων ξυλίνων καὶ τρίτου ἄλλου μηχανήματος ἐν μέσῳ αὐτῶν λεγομένου σιαγόνος περιφλοΐζεται καὶ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη τοὺς κόκκους, οἱ ὁποῖοι πρότερον συνείχοντο διὰ τῆς ἐπιπέδου ἐπιφανείας των· ἔπειτα οἱ κόκκοι κοσκινίζονται, διαβρεχονται δὶ ὅλης μιᾶς νυκτὸς, πλύνονται καὶ ξηρανθέντες διέρχονται τὴν δοκιμασίαν καὶ ἄλλων μύλων, ὅπου τριβόμενοι ἀποδύονται τὸ τελευταῖόν των ἔλυτρον, ὕστερον δὲ ἐκλιμίζονται καὶ διαλέγονται, καθαριζόμενοι ὡς τὰ ὄσπρια ἐπὶ ἐπὶ μεγάλης τραπέζης ὑπὸ τῶν ἀνδραπόδων Μαύρων κτλ.*

(1) *Συνεραγίσθη ἐκ διαφόρων, οἷον τῆς περιηγήσεως τοῦ Ξ. Μαρμιὲ, μάλιστα δὲ τῶν παλαιῶν μου συνδιαλέξεων μετὰ τῶν Κυρίων Τράβερς καὶ Τέστα διατριβόντων πρὸ ἐτῶν ἐνταῦθα· νῦν δὲ πρέσβεων διατελούντων τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ μὲν ἐν Γερμανίᾳ, τοῦ δὲ ἐν τῇ Ὁμοσπόνδῳ Ἀμερικῇ.*

(2) *Σ. Σ. Θεωροῦντες τὰ περιοδικὰ συγγράμματα ὡς μέσον φωτισμοῦ καὶ κοινῆς ὠφελείας ἐδέχθημεν τὸ ἄρθρον τοῦτο, θέλομεν δὲ δεχθῆ μὲ τὴν αὐτὴν εἰλικρινῆ προθυμίαν καὶ τὴν ἀπάντησιν ἐὰν δὲν ὑπερβαίνῃ τὰ ὅρια τοῦ καθήκοντος.*

ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ Ν. ΚΟΤΖΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΙΝ Σ. ΚΟΜΝΟΥ

ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ ΤΗΣ ΥΠ ΑΡΙΘ. 234 ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. (2)

Ἐν ταῖς κρίσεσιν ἡμῶν, τὰς ὁποίας ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ 187 καὶ 188 ἀριθμῷ τῆς Νέας Ἑλλάδος, ἀπεδείξαμεν πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ Πρόδρομος τοῦ Σ. Κόμνου ἐμπεριέχει δύο ἀλλήλαις ἀντιφατικὰς θεωρίας, τὴν μὲν ἐξ ὑποκειμένου, τὴν δὲ πανθεϊστικὴν, δεύτερον δὲ ὅτι εἶναι ἀνεπιστήμων ὁ τρόπος, καθ' ὃν τὸ ὅλον συνεῤῥάφη βιβλίον.

Ὁ δὲ Σ. Κόμνος ἀπαντήσας εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν νομίζει, ὅτι ἀπορρίπτων τὸ ἐξ ὑποκειμένου ὡς δύστηνον δῆθεν καὶ βάρβαρον ῥηματίδιον ἀναιρεῖ τὴν πρώτην κατὰ τοῦ προδρόμου κατηγορίαν, καθαπτόμενος δὲ τοῦ Σχελλιγγίου καὶ ἡμῶν ἀτομικῶς, ὅτι ἀνασκευάζει καὶ τὴν δευτέραν· ὡς πρὸς τὸν τρόπον δὲ τῆς συῤῥαφῆς παραδεχόμενος ὅσα ἐξηλέγξαμεν διαβεβαιοῖ, ὅτι καλῶς συνήρμοσε τὸ βιβλίον αὐτοῦ, ἐνῷ οὐδεμίαν φέρει ἀπόδειξιν ἐπιστημονικῆς ἢ καλῆς συναρμογῆς καὶ νομίζει οὕτως, ὅτι καὶ ἀπήντησε πρὸς ἡμᾶς καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἀνῄρεσεν.

Ἀλλὰ τὴν λέξιν ταύτην δύστηνον καὶ βάρβαρον ἀποκαλῶν καταδεικνύει καὶ ἐξελέγχει μόνος αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμαθῆ καὶ περὶ τοὺς ἀρχαίους καὶ ἰδίως τὸν Ἀριστοτέλη, καὶ περὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτοῦ· ὅτι δὲ τὴν λέξιν ταύτην πρῶτος ἐσχημάτισεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀποδεικνύει τὸ 5 κεφάλαιον καὶ τὸ 3ον τῶν κατηγοριῶν, «οὐσία δὲ ἔστιν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, καὶ τὸ Γ, 4, καὶ τὸ Δ, 8 καὶ 24 καὶ τὸ Ζ, 3 καὶ 16· « τὸ δ' ὑποκείμενον ἔστι καθ' οὗ τὰ ἄλλα λέγεται, ἐκεῖνο δὲ αὐτὸ μηκέτι κατ' ἄλλου,

κτλ. « καὶ τὸ Κ, 10· τῆς μεταφυσικῆς καὶ τὸ Ι, 10, καὶ τὸ V, 2 τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, καὶ τὸ III, ι τοῦ περὶ ψυχῆς, καὶ τὸ III. ι. τοῦ περὶ οὐρανοῦ, καὶ πολλὰ ἄλλα. ἐξ αὐτοῦ δὲ οἱ ἔπειτα συγγραφεῖς τὴν λέξιν ταύτην παρέλαβον, ὡς Πλούταρχος πρὸς Κολώτην ἐν τῷ 4. κεφαλαίῳ καὶ 23, καὶ ἐν τῷ συγγράμματι πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν· (VI. σελ. 70.) οἱ μὲν φιλόσοφοι παραδείγμασι χρῶνται, νουθετοῦντες καὶ διδάσκοντες ἐξ ὑποκειμένων, « καὶ ἄλλοι πολλοὶ οὓς χάριν συντομίας παραλείπομεν.

Ὁ Σ. Κόμνος ὅμως ἀγνοῶν καὶ τὴν λέξιν, καὶ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτῆς ἔννοιαν νομίζει, ὅτι, λέγων τὸν ἄνθρωπον ἀρχὴν τῆς φιλοσοφίας, λαλεῖ τὴν ἀνθρωπίνην γλῶσσαν· καὶ πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δοξασίας αὐτοῦ ταύτης φέρει χωρίον τι ὑπομνηματισοῦ, ὡς τὸ («τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων καὶ πάσης, ὡς εἰπεῖν, τῆς φιλοσόφου θεωρίας ἀρχὴν κυριωτάτην καὶ βεβαιοτάτην εἶναι νομίζομεν τὴν τῆς ἑαυτῶν οὐσίας διάγνωσιν· ταύτης γὰρ ὀρθῶς ὑποτεθείσης, καὶ τὸ ἀγαθὸν τὸ προσῆκον ἡμῖν, καὶ τὸ τούτῳ μαχόμενον κακόν, πάντως καταμαθεῖν ἀκριβέστερον δυνησόμεθα· πέφυκε γὰρ ἑκάστῳ τῶν ὄντων ὥσπερ εἶναι διάφορον, οὕτω δὲ καὶ ἡ τελειότης, τοῖς μὲν ἄλλη, τοῖς δὲ ἄλλη, κατὰ τὴν τῆς οὐσίας ὕρεσιν. ») τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἐννοεῖ, διότι αὐτὸ ἐκτίθησιν, ὅτι ἡ ἀληθὴς γνῶσίς ἐστιν ἡ γνῶσις τῆς οὐσίας καὶ ἡ τοιαύτη ἰδέα δὲν εἶναι μόνον Σωκράτους, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, διακρινομένων ἀλλήλων μόνον κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς οὐσίας· ἑαυτὸν ὅμως, ἤτοι τὸν ἄνθρωπον, οὔτε ὁ Σωκράτης λέγει ἀρχήν, οὔτε μετὰ τοῦ θεοῦ συνέχεεν, οὔτε ὁ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, ὡς ὁ Σ. Κόμνος, ἀλλὰ τὸν θεὸν καὶ διέκρινον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἑαυτῶν ἀνώτερον ὑπετίθεντο (Ἀλκιβιάδης Πλάτωνος πρῶτος, ἤτοι περὶ φύσεως σελ. 124. Σωκ. « ὁ ἐπίτροπος ὁ ἐμὸς ὦ Ἀλκιβιάδη βελτίων ἐστὶ καὶ σοφώτερος ἢ Περικλῆς, ὁσὸς. Ἀλκ. Τίς οὗτος ὦ Σώκρατες; Σωκ. Θεός, ὦ Ἀλκιβιάδη ») ὅτι δ' ὁ Σ. Κόμνος οὔτε τὸ νομίζομεν ἐννόησεν, ὅτι ἔστι δόξα τοῦ ὑπομνηματιστοῦ, οὔτε τὴν τελειότητα, ὅτι λέξις Ἀριστοτέλους, διότι ἄλλως θὰ ἐννόει, ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο δὲν ἐκτίθησι θεωρίαν Πλάτωνος γνησίαν, ἀλλὰ Νεοπλατωνικῶν, οἵτινες διὰ τὸν συλλεκτικὸν αὐτῶν τρόπον πλεῖστα καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους διέστρεψαν.

Ἀλλ' οὐχ' ἧττον ἀμαθῆ δεικνύει ὁ Σ. Κόμνος ἑαυτὸν, ὅτι παραπέμπων εἰς τὸ ἔλαττον τῆς μεταφυσικῆς βιβλίον, μὴ ὂν ὅλον γνήσιον, δεικνύει οὕτως, ὅτι ἀγνοεῖ, ὅτι τὸ πρῶτον τῆς μεταφυσικῆς διαιρεῖται εἰς δύο βιβλία· ὅτι δ' ἀγνοεῖ τὸ μεῖζον Α τῆς μεταφυσικῆς, ἀπόδειξις τούτου εἶναι καὶ τὸ 2 κεφάλαιον τοῦ Α τῆς μεταφυσικῆς· διότι ἐν αὐτῷ λεγων ὁ Ἀριστοτέλης « ἡ μάλιστα ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ τοῦ μάλιστα ἐπιστητοῦ, μάλιστα δ' ἐπιστητὰ τὰ πρῶτα καὶ τὰ αἴτια· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἐκ τούτων τἆλλα γνωρίζεται, ἀλλ' οὐ ταῦτα διὰ τῶν ὑποκειμένων, » (ὅρα τὸ Β, καὶ τὸ Ζ, καὶ τὸ Λ, τῆς μεταφυσικῆς καὶ τὸ Ι καὶ τὸ Θ καὶ τὸ Μ βιβλίον, ἐν οἷς περὶ τῆς οὐσίας ὁ λόγος καὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτίων), δὲν ἐννόει τὸν ἄνθρωπον τῆς φιλοσοφίας ἀρχήν, ἀλλὰ τὰ πρῶτα, καὶ τὰ αἴτια, μέγιστον δὲ τὸν θεόν· (ὅτε γὰρ θεὸς δοκεῖ τῶν αἰτίων πᾶσιν εἶναι καὶ ἀρχή τις).

Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Πλάτων ἐν τῷ Θιαιτήτῳ λέγει τὸν ἄνθρωπον μέτρον πάντων χρημάτων, εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο ἀναφέρει εἰς τὸν Πρωταγόραν, οὐχὶ δὲ εἰς ἑαυτὸν, διότι εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρει τὸ δόγμα, ὅτι τὸ μέτρον πάντων ἤτοι ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας, δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ θεός. (Πλάτωνος νόμων τὸ τέταρτον σελ. 716. ὁ δὲ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα . . . . καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ὁ μὲν σώφρων ἡμῶν, θεῷ φίλος (ὅμοιος γὰρ), ὁ δὲ μὴ σώφρων, ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος, καὶ ἄδικος· καὶ ἐν Τιμαίῳ σελ. 90. τὸ δὲ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἶδος διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο, ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμῶν ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, πρὸς δὲ τὴν ἐν οὐρανῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον. «) Ἐὰν δὲ μετὰ Σ. Κόμνου ὁ ἄνθρωπος ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας ὑποτεθῇ, τότε συνεπῶς ἀναιρεῖται ἡ ὅλη μεταξὺ Σοφιστῶν καὶ Σωκράτους διαφορὰ, διότι οἱ Σοφισταὶ εἰσὶν, οἱ ἐκλαμβάνοντες τὸν ἄνθρωπον πάντων ἀρχήν.

Ἐὰν δὲ ἡ εἰδικὴ αὕτη διαφορὰ ἀναιρεθῇ, ἣν ἐν ἀγνοίᾳ ὁ Σ Κόμνος ἀληθῶς ἀναιρεῖ, τότε ἀναγκαίως ἡ σοφιστικὴ συνταυτίζεται τῇ Σωκράτους θεωρίᾳ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀσέβεια, καὶ ἀσέβεια μεγίστη, τὸ νὰ ταχθῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τῶν σοφιστῶν κατηγορίαν καὶ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ σοφισταὶ νὰ κληθῶσιν; ἐὰν δὲ ἀλλήλων οὗτοι δὲν διαφέρουσιν, εἰς τί ἤθελε συνίσταται ἡ μεγάλη Σωκράτους σημασία, εἰς ἣν ἀποβλέψας ὁ Κικέρων εἶπε τὸ « primus philosophiam devocavit e coelo, et in urbibus collocavit, et in domos etiam introduxit» εἰ ὁ Σωκράτης μηδόλως τῶν σοφιστῶν διεκρίνετο;

Ἀλλὰ ὁ Σ. Κόμνος, εἰ τὴν σημασίαν τοῦ ἐξ ὑποκειμένου ἐγίνωσκεν, ἤθελε γνωρίσει καὶ τὴν μετάβασιν τῆς ἐξ ὑποκειμένου τῶν σοφιστῶν θεωρίας εἰς τὴν Σωκράτους, καὶ τὴν μεγάλην τοῦ Σωκράτους σημασίαν· ἀλλ' εἰς τοῦτο ὁ Σ. Κόμνος, ὡς καὶ ἐκ τοῦ προδρόμου καὶ τῆς ἀπαντήσεως ἀποδείκνυται, δὲν εἶναι ἱκανός. Ἡ σοφιστικὴ τὸν ἐξ ὑποκειμένου νοῦν, ἤτοι τὸν ἐμπειρικὸν ἄνθρωπον, κατὰ τὴν Σ. Κόμνου γλῶσσαν, ἀρχὴν τῆς φιλοσοφίας ἀποφηναμένη ἐξέφρασεν ἀληθῶς ἀρχὴν νέαν καὶ τὴν φυσικὴν ὑπερτέρησε φιλοσοφίαν, περιέπεσεν ὅμως εἰς μεγίστην ἀντίφασιν, διότι καταστήσασα τὸ δοκοῦν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἀνώτερον τοῦ τέλους τῆς φύσεως, καὶ τῆς φύσεως πᾶσαν ἀλήθειαν ἀφαιρέσασα δὲν ἠδυνήθη αὐτὴν ν' ἀποδώσῃ τῷ ὑποκειμένῳ. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ Πρωταγόρου δοξασία, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἀρχὴ πάντων, ἐξήρεσε τῆς φύσεως πᾶσαν πραγματικὴν ἀλήθειαν, καὶ ἅπασαν τὴν γνῶσιν ἐξ ὑποκειμένου κατέστησεν, δὲν ψελλίζεται πρὸς ταῦτα ἀληθῶς ὁ Σ Κόμνος, τὸν ἄνθρωπον ἀρχὴν ἀποφηνάμενος, καὶ λαλῶν οὕτω τὴν γλῶσσαν τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου;

Ἀλλ' οὐ μόνον ἡ σοφιστικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα φιλοσοφία τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς πρὸς τὸ τῆς θρησκείας περιεχόμενον ἐξαιρέσασα κατέστησεν ἀρχὴν τῆς φιλοσοφίας τὸ ὑποκείμενον.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν πρότερον φιλοσοφία τὸ ἐν τῇ φύσει πρῶτον ἐζήτει, ὁ δὲ Καρτέσιος τὸ δι' ἑαυτὸν, γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας καὶ τούτου εἶναι ἐξ ὑποκειμένου.

Ὅσον ὅμως βέβαιος εἰμὶ, ὅτι ὑπάρχω, τοσοῦτον, ὅτι καὶ α καὶ β καὶ γ. ὁ Καρτέσιος ὅμως τὴν συνέχειαν ταύτην νὰ ἀποδείξῃ μὴ δυνηθεὶς, δὲν ἠδυνήθη συνεπῶς οὐδὲ εἰς ἄλλην νὰ ἔλθῃ βεβαιότητα, εἰμὴ εἰς τὴν ἐξ ὑποκειμένου.

Ἐξ ὑποκειμένου δὲ ἦν καὶ ἡ Λεϊβνιτίου μέθοδος, διότι καὶ αὐτὴ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀπέβλεπε τῶν ἐννοιῶν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν· διὸ ἀπεπλάνησε τὴν Βολφίου σχολὴν εἰς δογματικὴν ἐκλεξιν, ἡ ὁποία βάσιν ἔχουσα τὸν λόγον ἑκάστου δὲν διέφερε παντελῶς τῆς σοφιστικῆς, καὶ τῆς ἐκλεκτικῆς τῶν Γάλλων σχολῆς.

Ταύτην δὲ τὴν ἐξ ὑποκειμένου θεωρίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἅπαν τὸ γένος τῶν ἐμπειρικῶν φιλοσόφων ἀπὸ Βάκωνος καὶ ἐφεξῆς παρέλαβεν, ἀνηρέσαμεν ἐν ταῖς κρίσεσιν ἡμῶν, ἀποδείξαντες, ὅτι ὅταν τὸ ὑποκείμενον, ἢ κατὰ Σ. Κόμνον ὁ ἄνθρωπος, ἀρχὴ καταστῇ τότε τὰ ὄντα ἀναιροῦνται ὡς πραγματικὰ, τούτων δ' ἀναιρουμένων συναναιρεῖται καὶ ἡ παράστασις καὶ ἡ νόησις· τότε εἰς οὐδὲν ἄλλο τις ἀφικνεῖται εἰμὴ μόνον, εἰς τὸ τοῦ Καρτεσίου νοῶ οὐκοῦν εἰμί· τότε βέβαιον εἶναι μόνον τὸ νοεῖν, τὸ κενὸν παντὸς πραγματικοῦ, πάσης οὐσίας. Εἰς δὲ τὸν τοιοῦτον νοῦν, κενὸν ἤδη ἀντικειμένου ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη νὰ παράξῃ ἐξ ἑαυτοῦ τὰ ἀντικείμενα, ἡ βεβαιότης αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς πρόσταγμα, καὶ ἡ γνῶσις αὐτοῦ εἰς βούλησιν, ὡς παρὰ Καντίῳ βλέπομεν ἐν τῇ μεταβάσει ἐκ τοῦ θεωρητικοῦ εἰς τὸν πρακτικὸν λόγον. Ἡ θεωρία δὲ αὕτη δὲν ἀναιρεῖ μόνον τὴν ἀλήθειαν τῶν παραστάσεων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ ἠθῶν, διότι καὶ ὁ φυσικὸς καὶ ὁ ἠθικὸς κόσμος, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς, εἰσὶ τοιουτοτρόπως τοῦ ἀτόμου προϊόντα, διότι οὐδέν ἐστιν ὑπὲρ τὸ ἄτομον καὶ παρ' αὐτό. Αἱ δὲ περὶ τούτων αἰσχραὶ τῶν σοφιστῶν καὶ ἐγκυκλοπαιδιστῶν δοξασίαι εἰσὶ τῆς θεωρίας ταύτης συνέπειαι. (ὅρα αὐτοσχέδιον διατριβὴν Α. Κοραῆ μετατυπωθεῖσαν Ἀθήνησι 1842 περὶ τοῦ νόμῳ καλὸν καὶ νόμῳ κακόν.)

Ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον γίνεται, ὅτι τὸ ἐξ ὑποκειμένου καὶ λέξις ἑλλην κὴ εἶναι, καὶ ὅρος φιλοσοφικὸς ἀναγκαιότατος εἰς διάκρισιν τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων. Ταῦτα ὅμως ὁ Σ. Κόμνος ἀγνοῶν, μακρὰν τοῦ νὰ ἀναιρέσῃ τὰς κρίσεις ἡμῶν, δείκνυται ἀμαθὴς καὶ περὶ τοὺς ἀρχαίους καὶ τὴν φιλοσοφίαν.

Ἀντὶ δὲ ὁ Σ. Κόμνος νὰ ἀναιρέσῃ τὴν δευτέραν κατηγορίαν, καὶ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν εἶναι πανθεϊστὴς, νομίζει, ὅτι καθαπτόμενος τοῦ Σχελλιγγίου, καὶ αὐτῷ τὰς κατὰ τοῦ ὑλικοῦ πανθεϊσμοῦ κατηγορίας τοῦ Βιλλμίου ἀποδίδων ἀσυνειδήτως, ὡς ἀπεδείξαμεν ἐν ταῖς κρίσεσιν ἡμῶν, ἀπαλλάττει ἑαυτὸν ταύτης τῆς κατηγορίας.

Εἰ δὲ ὁ Σωκράτης ἐξυμνεῖται, ὅτι τὸν ἐξ ὑποκειμένου νοῦν τῶν σοφιστῶν εἰς τὸν καθόλου, τὴν οὐσίαν, ἀνήγαγεν, πρέπει καὶ ὁ Σχελίγγιος νὰ ἐπαινῆται, ὅτι τὸ ἐξ ὑποκειμένου τοῦ Φιχθίου ἐγὼ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπεξέτεινεν.

Ὁ δὲ Σελλίγγιος τοῦτο τοῦ Φιχθίου τὸ ἐγὼ εἰς τὴν οὐσίαν ἀνυψώσας ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ἐν ἡμῖν καὶ τὸ ἐκτὸς ἡμῶν ἓν καὶ τὸ αὐτό ἐστι, καὶ τοῦτο θέλων νὰ σημάνῃ ἐκάλεσε τὸ σύστημα αὐτοῦ σύστημα τῆς ταυτότητος.

Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκτάσεως ταύτης συμπεριέλαβεν εἰς τὸ σύστημα αὐτοῦ καὶ τὴν φύσιν, τὴν ὁποίαν τοῦ Φιχθίου τὸ σύστημα ἀπέκλειεν, ὡς ἀποδείξας, ὅτι τὸ καθόλου τοῦτο ὑποκείμενον τὴν ὅλην φύσιν διῆκον ἀνυψοῦται ἐν τέλει εἰς συνειδός.

Ἐντεῦθεν δὲ καταδείκνυται καὶ ἡ μετάβασις ἐκ τῆς ἐξ ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐξ ἀντικειμένου θεωρίαν κατὰ μὲν τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ Σωκράτους, κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους διὰ Σπινόζου καὶ Σχελλιγγίου· διότι καὶ ὁ Σπινόζας ἰδὼν, ὅτι ὁ Καρτέσιος τὸ νοεῖν μόνον ἑαυτοῦ βέβαιον ὑποθέμενος τὰ δ' ἄλλα ὡς ἕτερα, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἔλθῃ εἰς βεβαιότητα τοῦ ἑτέρου δι' ἑαυτοῦ ἦλθεν εἰς τρίτον τι ὂν ἄπειρον, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ νοηθῇ, παρέλαβε τὸ τρίτον τοῦτο τοῦ Καρτεσίου ὄν, καὶ οὐσίαν ἀπόλυτον ἀπεφήνατο· ἀλλὰ ἀπόλυτον αὐτὸ οὐσίαν ἀποφηνάμενος κατέστησε τὴν ὕλην ἁπλῆν τῆς οὐσίας ἰδιότητα. Ἐκτιθέμενοι δὲ τὴν μετάβασιν ταύτην, νομίζομεν, ὅτι ἀποδεικνύομεν, ὅτι ὁ μὲν Σχελλίγγιος καὶ νήφων καὶ ἐπιστημονικῶς τὴν θεωρίαν αὐτοῦ καὶ ἀνέπτυξε καὶ ἱδρύσατο, ὁ δὲ Σ. Κόμνος μὴ ἐννοῶν τὸν Σχελλίγγιον ἐκφράζεται ἀπρεπῶς περὶ αὐτοῦ, λέγων, ὅτι ὁ Σχελλίγγιος τὸν θεὸν κατ' ὄναρ ἐπώπτευσε.

Τὸ δὲ Σχελλιγγίου σύστημα, σύστημα τῆς ταυτότητος κληθὲν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις καὶ κατηγορίας, ὧν μία ἦν καὶ Ἰακωβίου, αὕτη, ὅτι τοῦτο τὸ σύστημα τὸ πᾶν μετὰ τοῦ θεοῦ συγχέον εἶναι πανθεϊσμός. (ἀκολουθεῖ)

ΜΑΘΗΜΑ ΔΙΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΙΜΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ.

Μετξὺ τῶν ἐν Παρισίοις πλουσίων καὶ ἀριστοκρατικῶν οἰκιῶν, ὅπου συνήρχοντο τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἄνθρωποι τὸ ἐσπέρας ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ναπολέοντος, ἦτο ἡ τοῦ Κόμητος Δ. Ἐν μέτῳ τῆς ἐκλεκτῆς ταύτης κοινωνίας ἐφαίνετο συχνάκις καὶ ὁ περίφημος Σπαντίνης, φθάσας τότε τὸν ὕπατον τῆς δόξης βαθμὸν ὡς μουσικὸς τοῦ θεάτρου. Τρὶς τῆς ἑβδομάδος ἐγίνοντο πανηγυρικῶς ταιαῦται συναστρο-

φαί· κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἡμέρας ὁ Κόμης ἐδίδοτο περιπαθῶς εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον, προσέχων ὅμως πάντοτε μὴ βλάψῃ ἐπικινδύνως τὴν περιουσίαν του· ἐν γένει δὲ ὀλίγον ἐφρόντιζε νὰ μανθάνῃ τί γίνεται εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐνῷ ἐλειπεν, ὡς ἔχων τελείαν πεποίθησιν εἰς τῆς γυναικός του τὴν τιμιότητα.

Ἐπιστρέψαντα δέ ποτε, πρσελθὼν κατηφὴς καὶ περίλυπος ἀρχαῖός του ὑπηρέτης, τοῦ ὁποίου ἐγνώριζε καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν πίστιν, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐλυπεῖτο, βλέπων τὸν κύριόν του περίγελων νῦν μὲν τῶν ὑπηρετῶν του, μετ' ὀλίγον δὲ ἴσως καὶ τοῦ κοινοῦ, ἂν προλαβὼν δὲν καταπαύσῃ τὰς εἰς τὴν οἰκίαν του συμβαινούσας ἀταξίας.

— Τί θέλεις νὰ εἴπῃς; τὸν ἠρώτησεν ὁ Κόμης. Ἐκφράζου σαφέστερον.

— Φεῦ! βεβαίως συμπεραίνεις, κύριέ μου, ὅτι τὸ σκάνδαλον προχώρησε πολύ, καὶ διὰ τοῦτο ἐτόλμησα νὰ σοὶ τὸ ἀναγγείλω. Ἐπειδὴ ὁσάκις σὺ ἐκβαίνεις τῆς οἰκίας, ὁ Κ. Σποντίνης ἐμβαίνει, καὶ κατακλινόμενος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κυρίας, περιμένει μίαν καὶ δύο ὥρας ἐνίοτε· ἔπειτα δὲ γράμματα ἀλλεπαλλήλως πέμπονται πρὸς αὐτὸν· ἀλλὰ εἰς πόσας φλυαρίας ἡ τοιαύτη διαγωγὴ δίδει ἀφορμὴν καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς οἰκίας ἀφίνω νὰ κρίνῃς μόνος.

Ὁ Κόμης δὲν ἐδίσταση παντελῶς νὰ πιστεύσῃ τὰ λεγόμενα. Πρὶν ὅμως ἀποφασίσῃ νὰ πράξῃ τί ὁριστικῶς, ἤθελε ψηλαφητά τινα σημεῖα καὶ λαβὴν εὐπρόσωπον. Ἕνεκα τούτου παρεκίνησε τὸν ὑπηρέτην του νὰ μεσολαβήσῃ, εἰ δυνατόν, ἐπιστολήν τινα ἐκ τῶν πεμπομένων. Ὁ δὲ ὑπηρέτης ἔσπευσε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν παραγγελίαν· διότι μετὰ μίαν, ἢ δύο ἡμέρας πραγματικῶς ἐνεχείρισεν εἰς τὸν κύριόν του ἐπιστολὴν φλογερωτάτην, διευθυνθεῖσαν πρὸς τὸν Σποντίνην!

Ὁ δὲ Κόμης δὲν ἦτο μὲν κυρίως ζηλότυπος, ἀλλὰ κακὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἐκτὸς τῆς πρὸς αὐτὸν ἀχαριστίας, ᾐσθάνετο ἐγκαρδίως καὶ τὴν φαρμακερὰν κοκολογίαν τῶν φιλοκατηγόρων ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο ἀπῆλθεν εὐθὺς εἰς τοῦ Σποντίνη· μὴ εὑρὼν ὅμως αὐτὸν οἰκουροῦντα, ἠναγκάσθη νὰ περιμείνῃ. Ὅτε δὲ ἦλθε μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις τῷ εἶπεν.

Ἐπίτρεψόν μοι ἀπροοιμιάστως νὰ φανερώσω τὴν αἰτίαν ταύτης μου τῆς ἐπισκέψεως. Αἱ θαμιναί σου συνεντεύξεις μὲ τὴν Κόμησαν Δ. γίνονται ὑποκείμενον διαφόρων εἰκασιῶν, αἱ ὁποῖαι βλάπτουσι τὴν ὑπόληψίν της. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν πρῶτον μὲν νὰ παύσῃς τοῦ νὰ συχνάζῃς εἰς τὴν οἰκίαν μου, δεύτερον δὲ νὰ μοὶ ἐγχειρίσῃς πάντα ὅσα ἔλαβες μέχρι τοῦδε γράμματα τῆς συζύγου μου· ὑπόσχομαι δὲ τιμίως νὰ μὴ τὰ μεταχειρισθῶ ἐπὶ κακοῦ. Ἀρνουμένου δὲ ἐπιμόνως καὶ ἀντιτείνοντος τοῦ Σποντίνη, ὁ Κόμης ἐξαγαγὼν ἀπὸ τὸ θυλάκιον τοῦ ἱματίου του πιστόλιον, ἐπαπείλησε νὰ συνθλάσῃ ἐν τῷ ἅμα τὴν κεφαλήν του, ἂν πλειότερον ἐναντιοῦτο. Τότε ὁ Σποντίνης εἶπεν ὅτι δὲν ἤλπιζε νὰ τὸν ἴδῃ εἰς τοιαύτας ἀγενεῖς βιαιοπραγίας κατα φερόμενον, ὥστε νὰ ἐπιπέσῃ βιαίως ὡς μιαιφόνος κατ' ἀόπλου ἀνθρώπου. Ἐνθυμήθητι (προσέθηκεν ἔτι ὁ μουσικός) ὅτι εὑρίσκεσαι κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ παραφρονῶν κινδυνεύεις νὰ μολύνῃς τὴν μέχρι τοῦδε καθαρὰν τοῦ ὀνόματός σου ὑπόληψιν.

Συγχώρησόν μοι, ὑπέλαβεν εὐθὺς ὁ Κόμης, ἐπειδὴ ὁ θυμός καὶ ἡ ἐκδίκησις μέ παρέσυραν ἐπέκεινα τοῦ δέοντος· ἀλλὰ δὲν παρσιτοῦμαι παντελῶς τοῦ ζητήματός μου, οὔτε ἀναχωρῶ πρὶν λάβω τὰ προκείμενα ἔγγραφα· ἐπειδὴ δὲ οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω περὶ αὐτῶν, σοὶ προσφέρω καὶ 20000 φράγκων εἰς ἐξαγοράν των, ἢ ὡς ἀναταμοιβὴν τῆς χάριτος. Ταῦτα δὲ λέγων, κατέθηκεν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ γραφείου καὶ τὴν ποσότητα ταύτην εἰς χαρτονομίσματα.

Ἔκτοτε ὁ Σποντίνης ἐφάνη ἐνδοιάζων καὶ ἤρχισε νὰ τραυλίζῃ· ἀλλὰ πῶς, εἶπε, διὰ τὰ χρήματα νὰ παραχωρήσω ὅ,τι ἠρνήθην εἰς τὰς πρακλήσεις καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀπειλάς σου;

Τέλος πάντων ὅμως ὁ μουσικολογιώτατος ὑπενέδωκε, καὶ ἀναζητήσας τὰ γράμματα, παρέδωκεν εἰς τὸν Κόμητα ὁλόκληρον αὐτῶν φάκελλον.

Ὁ δὲ Κ. Δ. ἐπανελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, δὲν ἠδονήθη ἀπὸ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν θλῖψιν νὰ ἴδῃ τὴν γυναῖκά του δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Τῇ ἐπαύριον ὅμως εὑρὼν αὐτὴν μόνην εἰς τὸ δωμάτιον, ὠνείδισε πικρῶς τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην ὕβριν, ἐγχειρίζων συγχρόνως καὶ τὸν φάκελλον· ἀλλ' ἡ Κόμησσα ἀποκρινομένη ἀταράχως, δὲν ἔχεις, εἶπεν, ὅλην τὴν ἀνταπόκρισιν διότι λείπει ἔτι μία ἐπιστολὴ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς συλλογῆς, καὶ αὐτὴν ἤδη πρὸ ὀλίγου ἐτελείωσα!

Πᾶς τις συμπεραίνει ἐντεῦθεν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δυστυχοῦς Κόμητος διὰ τὴν νέαν ταύτης τῆς ἀναιδείας ἔνδειξιν.

Πῶς λοιπὸν, Κυρία, τολμᾷς ἢ πιστεύεις νὰ διακαιολογηθῇς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;

Βεβαίως. ἀπεκρίθη ἐκείνη· Σὺ γνωρίζεις ἄριστα τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν.

Ἔ! καὶ τί ἐκ τούτου:

Πολὺ περισσότερον παρ' ὅ,τι νομίζεις! Εἶδον ὅτι ἐπιθυμεῖς πάντοτε τὴν συντυχίαν τῶν Ἰταλιζόντων, ὅθεν ἠθέλησε νὰ σοὶ εὐαρεστήσω καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μανθάνουσα τὴν Ἰταλικήν, διὰ νὰ σὲ ἐκπλήξω. Ὁ Κ. Σποντίνης μοὶ τὴν ἐδίδαξε παρηγγελμένος νὰ διατηρήσῃ τὸ γενόμενον ὡς μυστήριον. Τὰ δὲ γράμματα, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται τόσον λόγος, μετεφράσθησαν ἀκριβῶς ἐκ τοῦ Μεταστασίου, τὸν ὁποῖον ἔχεις εἰς τὴν βιβλιοθίκην, ἀλλεπαλλήλως δὲ πεμπόμενα παρ' ἐμοῦ πρὸς τὸν Κ. Σποντίνην ἐπεστρέφοντο ὕστερον διωρθωμένα. Γνωρίζω ὅτι διὰ νὰ τὰ λάβῃς, ἀπεφάσισας καὶ χρηματικὴν θυσίαν. Ὁ Κ. Σποντίνης πέμψας μοι ἤδη τὰς 20,000 φράγκα, τὰ ὁποῖα προσέφερες ὑπὲρ αὐτοῦ, μὲ παρακαλεῖ νὰ σοὶ παραστήσω τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος διὰ νὰ παύσῃς ταραττόμενος καὶ ἀδικῶν ἄλλους.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἦσαν τοσοῦτον πιθανοί, ἡ δὲ τιμιότης τῆς Κ. τοιαύτη. ὥστε ὁ σύζυγός της δὲν ἐνόμισε φρόνιμον, οὔτε χρηστόηθες νὰ ἐπιμένῃ περισσότερον εἰς τὰς φαντασιώδεις ὑποψίας του.

Τῇ δὲ ἐπαύριον παριστανομένου τοῦ νέου δράματος, ὁ ἀνευφημούμενος Μουσικὸς ἐκάθητο περιχαρὴς εἰς τὸ θεωρεῖον τοῦ Κόμητος καὶ τῆς συζύγου του.

(Μετεφρ. ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος ἐστὶν ἐκεῖνος,
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου, ὀκρυόεντος.

Ἡ ἱστορία πάντων τῶν ἐθνῶν γέμει ἀπὸ αἱματηρὰς σκηνάς. Τὰ χρονικὰ τῆς ἀρχαιότητος διηγοῦνται πολέμους καὶ μάχας ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐτέθη ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄγρια ἢ πολιτισμένα ἔθνη ἐξίσου ἐτίμησαν τὴν πολεμικὴν στολὴν, καὶ ἐπόθησαν τὴν δόξαν τῆς νίκης. Ἀνεφάνησαν ὅμως εἰς διαφόρους ἐποχὰς φιλάνθρωποι καὶ νοήμονες ἄνδρες, οἵτινες ἐθρήνησαν διὰ τὰ δεινὰ, τὰ ὁποῖα τὸ εὐγενέστερον τῶν τοῦ θεοῦ πλασμάτων ἐπισύρει εἰς ἑαυτὸ διὰ τοῦ πολέμου. Οἱ τοιοῦτοι ᾐσθάνθησαν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος ἔχει ἀρκετὰς ταλαιπωρίας καὶ χωρὶς ἐκείνων, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὅτι τὸ στάδιον τῆς ζωῆς εἶναι ἀρκετὰ βραχὺ καθ' ἑαυτὸ, χωρὶς νὰ συντέμνηται ἀπὸ βίαιον θάνατον.

Μεταξὺ τῶν πλέον φιλοπολέμων ἐθνῶν εὑρέθησαν γαλήνιά τινα καὶ φιλοσοφικὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα παρετήρησαν ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι μέγα κακόν, πρὶν ἔτι τὸ Εὐαγγέλιον διδάξῃ «ἐπὶ γῆς εἰρήνην, καὶ εὐδοκίαν ἐν ἀνθρώποις.» Ἂν δὲ ἡ Ῥώμη ηὔξησε δι' αἱματοχυσιῶν, καὶ ἐκραταιώθη διὰ τῆς μαχαίρας, τινὲς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων αὐτοκρατόρων της ὅμως ὡμολόγησαν (ἐὰν εἶναι χρεία τοιαύτης ὁμολογίας) ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι ἀείποτε ὀλέθριος. Ὁ Ἀδριανὸς ἠγάπησε τὴν εἰρήνην καὶ ἐπροσπάθει νὰ τὴν διατηρῇ, διότι εἶδεν ὅτι ὁ πόλεμος ἀντίκειται εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, διὰ τῶν ὁποίων πολιτίζονται καὶ εὐδαιμονοῦσι τὰ ἔθνη· ᾐσθάνθη ὅτι ἡγεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις ἀναγκαίως ὀπισθοποροῦσι καὶ παραμελοῦνται, ἐνῷ οἱ ἄθρωποι κατεγίνονται εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως. Ὁ Τίτος Ἀντωνῖνος ἐπεθύμει νὰ διάγῃ ἐν εἰρήνῃ μὲ ὅλον τὸν κόσμον. « Προτιμῶ, ἔλεγε, νὰ σώσω τὴν ζωὴν ἑνὸς πολίτου παρὰ νὰ καταστρέψω χιλίους ἐθχρούς. » Μάρκος Αὐρήλιος, ὁ διάδοχός του, ἐθεώρει ὡς ἄδοξον καὶ ὀλέθριον, τὸν πόλεμον. Ἂν καὶ αἱ περιστάσεις τῆς ἐποχῆς του τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐπιχειρήσῃ πολέμους ἐνίοτε, ἡ καρδίατου ἐπανίστατο ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς μαθήσεως καὶ τῆς φιλοσοφίας. Καὶ ὅμως οὗτοι ἦσαν εἰδωλολάτραι αὐτοκράτορες· δὲν ᾐσθάνθησαν τὴν ἐπιῤῥοὴν τοῦ εὐαγγελίου, οὔτε ἦσαν ὀπαδοὶ ἐκείνου, τοῦ ὁποίου οἱ τελευταῖοι λόγοι ἦσαν· προσευχὴ διὰ τοὺς φονεῖς του. « Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, » ἀπῄτει ἡ δικαιοσύνη τῶν παλαιῶν ἰουδαίων, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλε τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, ὥστε τὸ ἀρειμάνιον πνεῦμα δὲν κατεδικάζετο ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, οὔτε ἀπὸ τὴν μυθολογίαν τῶν ἐθνικῶν.

Ἐσυλλογίσθῆς ποτε, ἀναγνῶστα, περὶ τῶν ἀθλιοτήτων τοῦ πολέμου, καὶ πόσας ζωὰς θερίζει πρόωρα; Πόσας οἰκογενείας περιβάλλει μὲ τὸ πένθιμον ἔνδυμα τοῦ ὀρφανισμοῦ; Ἐλυπήθης βεβαίως ἐνίοτε βλέπων φίλον ἢ συγγενῆ σου πάσχοντα, ἀνάπηρόν τινα πτωχὸν στηριζόμενον ἐπὶ βακτηριῶν ἢ κατὰ γῆς συρόμενον ἢ παιδάριον κλαῖον δι' ἐλαφράντινα τομὴν δακτύλου· ἀλλ' εἰς τὸ τέλος μιᾶς μάχης ὁποῖα τραύματα καὶ χαινούσας πληγὰς δὲν βλέπει τις, πόσα συντετριμμένα ὀστὰ καὶ πτώματα κατακερματισμένα,, πόσον ἐρυθρὰν τὴν γῆν ἀπὸ αἵματα, κπ! πόσον φρικώδεις εἶναι οἱ στεναγμοὶ τῶν ψυχορραγούντων, καὶ ἡμιθνήτων καταπατουμένων ὑπὸ τῶν ὁπλῶν τῶν ἵππων, καὶ σινθλιβομένων ὑπὸ σωροὺς πτωμάτων! Πόσον φρικαλέον νὰ βλέπῃ τις ἀκμαίους τὴν ἡλικίαν ἄνδρας ἀσπαίροντας ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἐπικαλουμένους εἰς μάτην ἔλεος καὶ βοήθειαν! ἀναλόγισον, πρὸς τούτοις, τὴν λύπην τῶν μεμακρυσμένων συγγενῶν των! Πολιότριχας γονεῖς ἀπολέσαντας τὸ ἔσχατον ὑποστήριγμάτων, καὶ θρηνοῦντας τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας υἱούς των· Γυναῖκας πενθηφορούσας διά τοὺς συζύγους των· ἀνήλικα τέκνα κλαίοντα διότι οἱ πατέρες των δὲν θέλουν ἐπιστρέψει πλέον· οἰκογενείας, ἄλλοτε εὐτυχεῖς, τώρα δὲ πενομένας ἕνεκα τῆς στερήσεως ἐκείνων, οἵτινες τοὺς ἐτροφοδότουν. Πάντα ταῦτα τὰ δεινὰ, καὶ ἔτι πλείονα, τὰ ὁποῖα οὔτε ὁ τόπος, οὔτε ὁ χρόνος δὲν ἐξαρκεῖ νὰ ἀπαριθμήσωμεν, ἐμποροῦν νὰ προέλθωσιν ἀπὸμίαν μόνην μάχην. Ἐνίοτε πόλεις ὁλόκληροι καὶ πολυάνθρωποι χῶραι, καταστρέφονται, πλῆθος δὲ γερόντων καὶ νέων γίνονται τοῦ πυρὸς παρανάλωμα καὶ μητέρες μὲ τὰ ἀθῶα τέκνατων συνθάπτονται ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων των. Ὁ πόλεμος προξενεῖ σκληροκαρδίαν καὶ ἄλλα στυγερὰ πάθη· ἄνθρωποι, οἵτινες δὲν ἔχουν αἰτίαν δυσμενείας πρὸς ἀλλήλους, συναντῶνται ὡς ἐχθροὶ θανάσιμοι, καταφέρουν θανασίμους πληγὰς ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἄλλου, καὶ χαίρουν διὰ τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας προξενοῦσι.

Πόσον σπουδαίως χρεωστοῦν νὰ θεωρῶσιν οἱ ἡγεμόνες τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου πρὶν ἐπιβαρύνωσι τοὺς λαούς των μ' αὐτὸν, οἵτινες ᾐδύναντο ἴσως νὰ τακτοποιηθῶσιν εἰρηνικῶς. Ὁπόλεμος εἶναι καὶ πολυδάπανος, ὅθεν ὁπολιτικὸς οἰκονόμος πρέπει, ὅλαις δυνάμεσι, νὰ τὸν ἀποφεύγῃ. Ἡ Μεγάλη Βρετανία μόνη εἰς τὸν μετὰ τῆς Γαλλίας τελευταῖον της πόλεμον ἐξόδευσεν ὑπὲρ τὰ ἑπτακόσια ἑκατομμύρια λιρῶν! Ἀλλὰ αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι εἶναι μικρὸν μέρος τῶν ἐξόδων τοῦ πολέμου. Τὶς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὸ ποσὸν τῶν ζημιῶν ἕνεκα τῆς στάσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς γεωργίας; Ὁ θάνατος ἑκάστου ἀκμάζοντος ἀνδρὸς εἶναι οὐκ ὀλίγη χρηματικὴ ζημία εἰς τὴν διαθρέψασαν αὐτὸν πατρίδα. Ὅθεν συμφώνως μέ τινα ποιητὴν λέγομεν·

Παιγνίδι εἶν' ὁ πόλεμος κι' ἂν οἱ λαοί 'χον γνῶσι
Δὲν ἔπαιζον οἱ Βασιλεῖς πρὶν τὸ συλλογισθῶσι.

Ὑπὸ Κ. Σ.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

(Κατὰ τὸ Ἰταλικόν.)

Ἡ παρὰ πόδας εἰκὼν παριστᾷ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πρωτεύουσαν τῆς Αἰγύπτου, τῆς ἀρχαίας ἑστίας τῶν γνώσεων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀριστερόθεν φαίνεται ὁ λιμὴν, τὰ πλοῖα τὰ πολεμικὰ, τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον, καὶ τὸ φρούριον τὸ ἐπιθαλάσσιον. Δεξιόθεν ἐπιδεικνύεται ἡ πόλις, ἔνθα διακρίνονται οἱ οἶκοι τῶν προξένων καὶ τῶν ἐμπόρων, ὁ ἀρχαῖος λιμὴν, καὶ ἡ ἀκρόπολις. Ἐμπρὸς πρόκειται ὡραῖον τζαμίον, καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Μεχμεταλῆ, ὅπερ ἔκτισεν οὗτος πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ἀξία περιεργίας εἶναι ἡ μεγάλη διώρυξ, ἥτις ἐκαλεῖτο διώρυξ τῆς Κλεοπάτρας. Ταύτην ὁ ἀποθανὼν Πασᾶς ἀνεκαίνισε δι' ἄδρᾶς δαπάνης. Ἐκ τῶν 150,000 ἀνδρῶν, οἵτινες εἰργάσθησαν ἐκεῖ, τὸ ὄγδοον σχεδὸν ἀπέθανεν ἀπὸ κάματον. Διαρκεῖ τεσσαράκοντα μίλλια ἰταλικὰ κατὰ τὸ μῆκος, καὶ χύνεται εἰς τὸν Νεῖλον ἑνουμένη διὰ κλάδου ἄλλου ποταμοῦ καὶ παρέχει εὐκολίαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν νὰ κοινωνῇ δι' ὁλκάδων μετὰ τῆς κάτω καὶ τῆς ἄνω Αἰγύπτου. Εἰς τὴν διώρυγα ταύτην ὀφείλει τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἡ μητρόπολις τῆς ἀρχαίας ἐκείνης γῆς, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ ἑξήκοντα χιλιάδων ψυχῶν.

Ζ.

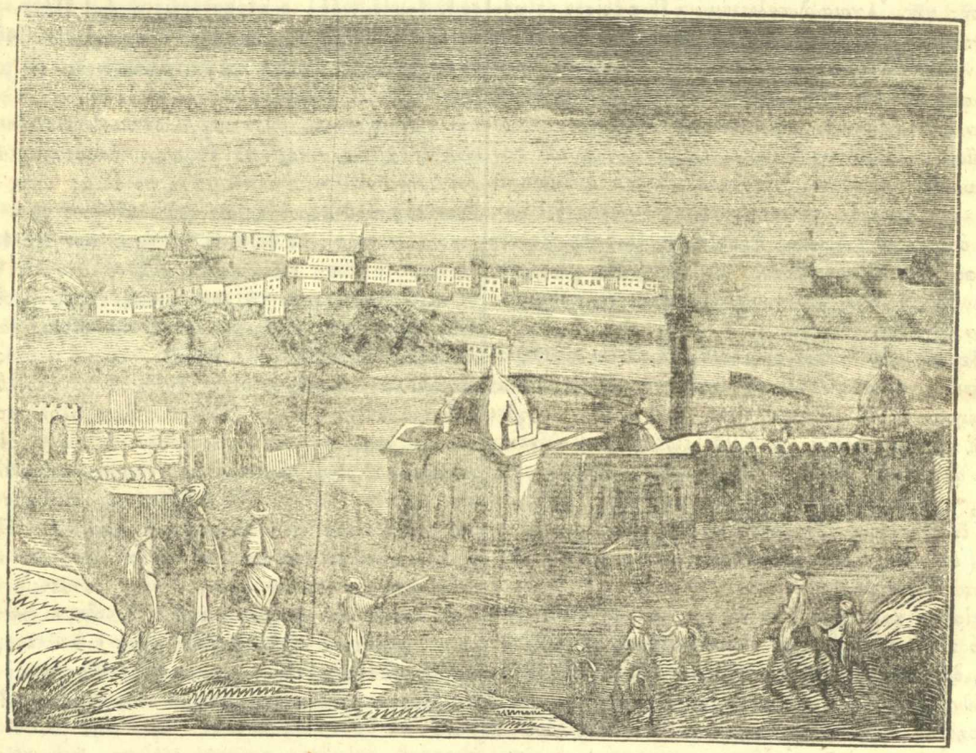

ΔΟΚΙΜΙΟΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΥΚΤΩΝ ΤΟΥ ΓΙΟΥΓ.

Ἐπιχειρήσαντες τὴν μεταγλώττισιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου συγγράμματος, ἐξέδομεν ἀπό τινος ἀγγελίαν πρὸς τοὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ φέρωμεν εἰς πέρας τὸ ὁπωσσοῦν δύσκολον τοῦτο ἐπιχείρημα. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ στενὰ τῆς ἀγγελίας ὅρια δὲν ἠδύναντο νὰ περιλάβωσιν ἐντελῆ τῶν ἰδίων τοῦ συγγραφέως εἰκόνα, ἐπιθυμοῦμεν (χάριν τοὐλαχίστον τῶν μὴ δυναμένων, ἢ μὴ τυχόντων ν' ἀναγνώσωσιν εἰς ἄλλας γλώσσας τὸ σύγγραμμα ν' ἀναπληρώσωμεν τὸ κενὸν τοῦτο. Ὅθεν καταχωρίζομεν ἐνταῦθα τὸ πρῶτον μέρος τῆς ΙΕ'. νυκτὸς, ἐπιγραφομένης

Ο ΚΟΣΜΟΣ

Ποῖον εἶναι ἄρά γε τὸ προκείμενον ἆθλον, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου τρέχουσιν εἰς τὸ στάδιον τοῦ κόσμου, καταζαλιζόμενοι ἀπὸ τὸν θόρυβον, πνιγόμενοι ἀπὸ κονιορτὸν, καταβαλλόμενοι ὑπὸ κόπου, χωρὶς νὰ λογισθῶμεν ὅτι εὐτυχέστερος ἡ αὐλαία ἡ διαχωρίζουσα τὸ θέατρον τῆς ζωῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου; Βλέπω τὸν ὑπερήφανον πλανώμενον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἐπαιτοῦντα δι' ἐμμάτια, τὸν

ἀσώτον ἐξαντλούμενον εἰς τὴν τῶν ἡδονῶν ἐπιδίωξιν, ἄλλους δὲ μωροὺς ἀθλιεστέρους λιμώττοντας διὰ πλοῦτον καὶ ἐξουσίαν· πάντας καταγινομένους εἰς φλυαρίας ποικίλας, ὅλας δὲ ματαίας ἐξίσου· πάντας συρομένους εἰς τὴν καταιγίδα τῆς ματαιότητος, ὡς τὰ ἐλαφρὰ ἐκεῖνα σωμάτια, τὰ ὁποῖα ῥεῦμα ἀέρος παρέφερεν εἰς τὰς κοιλάδας. Ἅμα ἐκλείψῃ ἡ λαμπρὰ τῆς φαντασίας πλάνη, ἕπεται ἡ ζοφώδης τῆς ἀπελπισίας νὺξ, καὶ ὁ ἄνθρωπος κρημνίζεται εἰς τὴν ἄβυσσον. Πόσον οἱ θνητοὶ καὶ τὰ ἀντικείμενα τῶν ὀρέξεών των εἶναι εὔθρυπτα καὶ ἐφήμερα! Ὁ κόσμος οὗτος εἶναι τόπος φαντασιώδης, οἱ δὲ ἄνθρωποι φαντάσματα, παρακολουθοῦντα σκιὰς ἀπατηλοτέρας. Ὁ μετ' εὐτραπελίας φλύαρος ἄνθρωπος, καὶ ὁ σπουδαίως εἰς δυσχερεῖς καταγινόμενος χιμαίρας, εἶναι ἐξίσου μωροί· ἐπειδὴ ἀμφότεροι πορεύονται πρὸς τὴν ἄβυσσον, ὁ μὲν διὰ θλιβερῶν ἐρήμων, ὁ δὲ δι' ἀνθοστολίστων ἀτραπῶν, ὁ μὲν μὲ βῆμα στερεὸν καὶ ἀγέρωχον, ὁ δὲ ὀρχούμενος.

Λαυρέντιε, ἀφοῦ ὁ Αἰώνιος πλησιάζει, αἱ δὲ τοῦ κόσμου ματαιότητες μέλλουσι ν' ἀφανισθῶσιν, ὡς αἱ ἐπὶ τοῦ ἀφροῦ τῶν κυμάτων πλανώμεναι φυσαλίδες, τί ὠφελοῦσιν οἱ ὑψηλοὶ τίτλοι, ἡ τοῦ γένους λαμπρότης, καὶ πάντα ταῦτα τὰ μεγαλεῖα, ἅτινα μᾶς ἐγκαταλείπουσιν ἐν τῇ ταπεινότητι; ἐπὶ ἀκανθῶν ζητεῖς ἀνάπαυσιν, ἡ δὲ ψυχή σου, μεθυσμένη ἀπὸ χιμαίρας, ἀληθῶς δὲ βεβαρυμένη ἀπὸ τοὺς ταράττοντας αὐτὴν κόπους, ἀποκοιμᾶται καὶ ὀνειρεύεται τὴν εὐτυχίαν.

Σκοπὸν ἔχω νὰ διαῤῥήξω τὸ θέλγητρον, τὸ ὁποῖον σὲ προσηλώνει εἰς τὸν κόσμον. Τὸ θέμα μου εἶναι ἁπλοῦν, τὰ ᾄσματά μου ὅμως δὲν θέλουσιν εἶσθαι ἁπλᾶ, ἐὰν ἡ . . . . . Οὐρανία, ἣν ἐπικαλοῦμαι, ἀξιώσῃ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς εὐχάς μου. Μὲ πόσην ταραχὴν θέλεις ἀνακύψει ἀπὸ τὸν λήθαργόν σου, διὰ νὰ ἀναπνεύσῃς κατόπιν ἀγαθῶν σταθερωτέρων. Θέλω σὲ βιάσει νὰ μυκτηρίσῃς τὸ ἀντικείμενον τῶν ὀρέξεών σου. Τὰ αὐστηρὰ ποιήματά μου ἴσως ἀπαρέσωσι τοῖς διεφθαρμένοις· ἀλλ' ὀφείλει νὰ σιωπᾷ ἡ ἀλήθεια, διότι ἡ ἀνοησία συνοφρυᾶται;

Ἂς ἀνοίξωμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου· τί ἐν αὐτῇ εὑρίσκομεν; τὰ παράδοξα τῆς τύχης παίγνια, τὰς κατεπειγούσας τῆς φύσεως ἀνάγκας· τὴν ἀπιστίαν τῶν γυναικῶν, τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν. Ἡ σάλπιγξ τῆς φήμης πάντοτε σχεδὸν διαχύνει ἤχους πενθίμους καὶ ἀναγγέλλοντας δυστύχημά τι. Ἀκαταπαύστως αὕτη ἐξιστορεῖ πρὸς τὸν προσεκτικὸν κόσμον δυστυχίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις εἶνε τὸ ἀνεξάντλητον θέμα τῶν θλιβερῶν τούτων διηγήσεων, αἵτινες ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ παντός. Νομίζει τις ὅτι ὁ χρόνος διακόπτει τὴν αἰωνίαν τροχιάν του, διὰ ν' ἀπαριθμήσῃ ἀπὸ περιόδου εἰς περίοδον τὰς δυστυχίας καὶ φθορὰς ἡμῶν. Καθ' ἑκάστην ἐμπιστευόμενος τὰς ὥρας ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τῆς τύχης, θεωρεῖ τὰ ἀπροσδόκητα συμβάντα, κόπτοντα εἰς τὴν στιγμὴν τὸ νῆμα τῆς ὡραιοτέρας ζωῆς. Ἑκάστη ὥρα ἀριθμεῖ τὸ τραγικὸν αὐτῆς συμβὰν μεμιγμένον μετά τινων γελοίων ἐπεισοδίων, ὁ δὲ χρόνος ῥέει, πληρῶν τὰ χρονικά του μὲ τὰ δυστυχήματα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὦ σύ, ὅστις ἀφίνεις νὰ πίπτῃ ἐφ' ἡμῶν ὁ ὑετὸς οὗτος τῶν δεινῶν, διὰ νὰ μᾶς βιάσῃς νὰ χύσωμεν ἐνάρετα δάκρυα! τί εἶνε ὁ κόσμος; Ἄθροισμα κυμαινόμενον νεφελῶν καὶ ἀτμῶν κούφων, τὸ ὁποῖον μία ἀκτὶς τοῦ φωτός σου ἀνήγειρεν ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸν ἀέρα, μία δὲ στιγμὴ θέλει αἰφνηδίως καταστρέψει. Αἱ ἡμέραι τῆς γῆς εἶνε ἠριθμημέναι· ἧττον δ' ἐφήμερος τῶν ἀπ' αὐτῆς διατρεφομένων τέκνων της, εἶνε θνητὴ ὡς ταῦτα, καὶ ἡ τελευταία ἡμέρα της πλησιάζει· ἐν τούτοις οἱ ἄνθρωποι παίζουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας της, ὡς ἂν αὐτοί τε καὶ αὕτη νὰ ἦσαν διαρκεῖς καὶ αἰώνιοι. Καὶ σύ, Αἰώνιον ὄν, εἶσαι ἁπλοῦν δι' αὐτοὺς ὄνειρον.

Τί εἶναι ἡ γῆ αὕτη; διαμονὴ ὄντων φαντασιωδῶν καὶ ἀπατηλῶν, πεδιάς, ἧς τὰ ἄνθη ὑπόσχονται καρποὺς χωρὶς ποτὲ νὰ καρποφορῶσιν, ἢ μᾶλλον ἔρημος ἀγρία, ὅπου βασιλεύει ἡ φρίκη καὶ ἡ ἀβεβαιότης, ὅπου αἱ πυκναὶ ἄκανθαι αἱματώνουσιν εἰς πᾶν βῆμα τοῦ ἀθλίου ὁδοιπόρου τοὺς πόδας.

Τί εἶναι αὕτη; ὠκεανὸς κυματόεις, κεκαλυμμένος ἀπὸ τολμηροὺς τυχοδιώκτας, τῶν ὁποίων οἱ θησαυροὶ ὅλοι κεῖνται ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἐὰν ἡ τύχη προσπνεύσασα διεγείρῃ τὴν τρικυμίαν, οὐδεμία πλέον ἐλπὶς ἀπολείπεται εἰς αὐτούς. Φαίνονται πλέοντες ἐπὶ ἀπείρων πλοίων, τῶν ὁποίων αἱ ἑτερόχροοι σημαῖαι κυματίζουσιν εἰς τὸν ἀέρα. Πάντες ἐξ ἴσου ἀνησυχοῦσιν, ἀπὸ ἐλπίδας καὶ φόβους συνταρασσόμενοι ὑπὸ τὸν γαληνότατον οὐρανόν. Πάντες πλέουσι πλησίστιοι πρὸς τὴν εὐτυχίαν· ὀλίγιστοι δ' ἐξ αὐτῶν ἐρωδιασμένοι μὲ τὴν ἐπιστήμην τῆς πυξίδος, ἔλαβον ὡς ὁδηγὸν ἀστέρα τοῦ ταξειδίου των τὴν ἀρετήν. Πάντες κατὰ τὸ μᾶλλον, ἢ ἧττον παραπονοῦνται διὰ τὰς παλιντροπίας τῆς τύχης· ὁτὲ μὲν αἰωρούμενοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν κυμάτων, ὁτὲ δὲ βυθιζόμενοι εἰς τὰς ἀβύσσους καὶ ἐκριπτόμενοι μακρὰν τῆς ὁδοῦ των, στενοχωροῦνται, συγκρούονται πρὸς ἀλλήλους ἕνεκα κινήσεων ἐναντίων πρὸς τὰ ἀντίθετα πάθη των καὶ πάσχουσιν ἔτι μεγαλήτερα δεινὰ διὰ τὴν ἀνοησίαν των, μᾶλλον, ἢ διὰ τὸ εἱμαρμένον των.

Ὠκεανὲ, τοῦ ὁποίου τὰ βρυχώμενα κύματα περικυκλοῦσι τὴν πατρίδα μου, θορυβώδης τῶν ναυαγίων διαμονὴ, βάραθρον πάντοτε χαῖνον, διὰ νὰ καταπίῃς τὸ ἀνθρώπινον γένος, τάφε εὐρύτατε, ἔνθα ὁ θάνατος βασιλεύει περιεστοιχισμένος ἀπὸ πάντα τὰ φόβητρά σου, μοὶ ἀνταναχλᾷς, ὥσπερ πιστὸν κάτοπτρον, πάντας τοὺς χαρακτῆρας τῆς θλιβερᾶς εἰκόνος τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς.

Κατὰ τὸ ἔαρ τῆς ἡλικίας μας, ὁπότε ἡ ὑγεία λάμπει ἐπὶ τῶν ἀνθηρῶν προσώπων, ὁπότε ἡ ῥώμη κυκλοφορεῖ καὶ ἡ χαρὰ ἀναβράζει εἰς τὰς φλέβας μας, ἀμαθεῖς ἀκόμη καὶ ἄπειροι τοῦ βίου, ψυχαγωγούμενοι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, παραφερόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῶν ὀρέξεων, κόπτομεν ἱλαρῶς τὸ ἀπόγειον καὶ ἐφορμῶμεν πάραυτα εἰς τὸν κόσμον. Εἰς τὰ ἀνόητα ὄνειρά μας πάντες οἱ ἀστέρες καὶ οἱ ἄνεμοι εἶναι φίλοι μας· ἕκαστος δ' ἐπιβιβάζεται πλήρης ἐμπιστοσύνης, ἐλπίζων ἐπίτευξιν ὅσων ἡ νεαρὰ καρδία του ὀρέγεται. Ἀλλὰ τίς ὁ δυνάμενος νὰ καταμετρήσῃ

τὸ βάθος τῆς εἱμαρμένης του; οἱ πλεῖστοι τοῦ θρασέος τούτου δμίλου, θύματα τῆς ἀπερισκέπτου κυβερνήσεώς των, τρέχουσιν ἄνευ συνδρομῆς καὶ τέχνης πρὸς τὸν ὄλεθρόν των καὶ προσκρούουσιν εἰς σκοπέλους. Τινὲς ἐκυβέρνων μετὰ μεγίστης ἐπιδεξιότητος, ὁπότε ὁ λαῖλαψ ἐπιπεσὼν αἴφνης, τοὺς ἀποπλανεῖ μέχρις ἀπελπισίας. Ὅσοι ἔσχον τὴν ψυχὴν ἀτρόμητον, μόλις ἀντιπαλαίοντες πρὸς τὰ κύματα καὶ τοὺς ἀνέμους, ἀναλαμβάνουσιν αὖθις τὴν ὁδόν των Μετὰ τοσαύτας προσπαθείας καὶ ἀνδραγαθήσεις παρουσιάζεται ἤδη πρὸ ὀφθαλμῶν των ὁ λιμήν. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν μεθ' ὑπερβαλλούσης χαρᾶς ἀνακράζουσιν ὁμοφώνως « *ἐφθάσαμεν εἰς τὸν λιμένα* » ἀπόλλυται οὗτος. Μάτην κτυπῶσι τὸ ὕδωρ μὲ ἀλλεπαλλήλους κωπηλατήσεις. Ὁ βραχίων τῆς εἱμαρμένης, ὁ παρασύρων αὐτοὺς εἰς τὴν ἄβυσσον, εἶναι πολὺ ἰσχυρότερος ἀπὸ τὰς κώπας των, καὶ τοὺς καταποντίζει. Πόσοι κατεποντίσθησαν, καὶ γαλήνης ἐπικρατούσης! Τὰ κύμματα διίστανται . . . . καταβυθίζονται οὗτοι . . . . Τὰ κύματα συγκλείονται πάλιν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν. Ἡ δὲ ἐπαύριον ἀγνοεῖ ἄν ποτε ἐγεννήθησαν. Αἴ! τί ὠφελεῖ εἰς τοὺς ἄλλους ἂν ἀφήσωσιν ὀπίσω των βραχυχρόνιον φήμην; Λάμπει μὲν αὕτη καὶ ἐπιπλέει πρὸς στιγμὴν, ὅπως κυματίζει ἔτι ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἡ σημαία τοῦ καταποντισθέντος πλοίου, κατόπιν ὅμως ἐξαλείφεται. Χάριν τῆς ἀναμνήσεως ἑνὸς Καίσαρος λησμονοῦνται τόσοι ἄλλοι. Οὕτως ἐξαφανίζεται πολυειδῶς ὁ ὅμιλος οὗτος τῶν τολμηρῶν νεανιῶν, Πόσοι λοιπὸν μένουσιν, οἵτινες ὑπὸ εὐνοϊκὸν γεννηθέντες ἀστέρα, καθὸ προσφιλεῖς ἐκλεκτοὶ τῆς εἱμαρμένης, εἰσέρχονται πλησίστιοι εἰς τὸν ποθητὸν λιμένα, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν πάσας τὰς ἐκπληρωθείσας εὐχάς των; Καὶ ἂν ὑπάρξωσι τοιοῦτοι, δὲν θ' ἀργήσωσι νὰ παραπονεθῶσιν· ἐπειδὴ εἶναι ἄνθρωποι, καὶ ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκεται ποτὲ εἰς βεβαιότητα; ἂν ὑπεξέφυγον τὸ δυστύχημα, δύνανται ὁμοίως
φύσιν; ὁ χρόνος ὑποσκάπτει ὑποκώφως τὰς δυνάμεις των, τὰ δὲ ἔτη προσβάλλουσιν ἐνδελεχῶς τὸ εὔθραστον τῆς ζωῆς των οἰκοδόμημα. Καὶ ἀπείρους ἂν διέφυγον κινδύνους, ὁ θάνατος εἶναι σκόπελος ἀναπόφευκτος. Πρέπει ἑνί λόγῳ ν' ἀπολεσθῶσιν εἰς τελευταῖον ναυάγιον. Ἅπασαι αἱ ἐπιτυχίαι ἐκεῖναι, ἐφ' αἷς τοσοῦτον ἐσεμνύνοντο, καθιστῶσιν ἔτι πικροτέραν τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀποθανεῖν. Πόσον εἶναι τρομερὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τις τὸν κόσμον, ἐνῷ ἤρχιζε ν' ἀνήκῃ εἰς αὐτὸν, ν' ἀφήσῃ δὲ τὴν περιουσίαν, ἣν διὰ τοσούτων κόπων καὶ μόχθων ἐκτήσατο, ἐνῷ ἡτοιμάζετο ν' ἀπολαύσῃ τοὺς καρπούς της καὶ ν' ἀπαχθῇ ἀπὸ τοῦ παλατίου, τὸ ὁποῖον ἰδίοις ὀφθαλμοῖς εἶδεν ἀνεγειρόμενον, καὶ ἐντὸς τοῦ ὁποίου τοσοῦτον εὐδαιμόνως ἔζησε! Μόνον ὁ θέτων τὴν κατοικίαν του ὑπεράνω τῶν ἀστέρων ἀνεγείρει οἰκοδομὴν διαρκῆ.

Ἂς ῥίψωμεν κάλυμμα ἐπὶ τῶν δεινῶν τῆς ζωῆς, καὶ ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ τύχη εἶναι εἰς τὰς διαταγάς μας. Ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους καλοῦσι πλουσίους, μεγάλους, σεβαστοὺς, τί εἶναι πραγματικῶς; Ὁ εὐτυχέστατος θνητὸς μοὶ παρέχει τὸ καλλίτερον ὑπόδειγμα τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος. Σήμερον τοὺς βλέπεις μειδιῶντας, ἐπίστρεψον αὔριον, καὶ θέλεις τοὺς ἴδει δυστυχεστέρους καὶ τοῦ ἐσχάτου δούλου των. Εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἀνάγκης ἡ ἄπιστος εὐτυχία των ἀποβάλλει τὸ προσωπεῖον μετὰ τῶν ἐπιπλάστων φίλων καὶ ἐμπήγει βέλος ὀξύτατον εἰς τὴν καρδίαν των. Ὁπόση ἑνδεια ἐν τῷ πλούτῳ, ὁπόση ἀσθένεια ἐν τῇ ἰσχύϊ! Πάντες οἱ ὑπερήφανοι οὗτοι τίτλοι ὑποκρύπτουσι τρομερὰς θλίψεις. Ἡ ἀρετὴ μόνη εἶναι ἡ ἄγκυρα, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα ν' ἀντιτάξωμεν εἰς τὴν τρικυμίαν· μόνη αὕτη εὑρίσκει βοηθήματα καὶ ἐν μέσῳ τῆς λύσσης αὐτῆς τῶν ἀφριζόντων κυμάτων· ἐμβαίνει δὲ εἰς τὸν τάφον, ὡς εἰς εὐνοϊκὸν λιμένα.

. . . . . .

Διον. Ι. Οἰκονομόπουλος.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἀποτελέσματα τῆς φιλονεικίας.

Ὅσον ὠφελεῖ ἡ συζήτησις, τόσον ἐπικίνδυνος καταντᾷ ἐνίοτε ἡ φιλονεικία· ἀλλ' ὀλίγα βήματα κατὰ δυστυχίαν τὰς διαχωρίζουσιν· ὅθεν σπανίως διατηροῦμεν τὴν ἀπαιτουμένην ἀφιλοπροσωπίαν καὶ ἀπάθειαν.

Πόσοι πόλεμοι θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ προῆλθον ἀπὸ μόνην τὴν φιλονεικίαν! Πόσοι δὲ ἐθυσιάσθησαν διὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐννόουν! Πόσοι τέλος ἄλλοι ἔγειναν ἐχθροὶ θανάσιμοι διαφερόμενοι κατ' ἀρχὰς εἰς μικρά τινα καὶ εὐτελῆ πράγματα!

Ἠγαπῶντο ἐκ ψυχῆς ἀμοιβαίως ὁ . . . καὶ ἡ . . . Καὶ ὁ μὲν Κ. ἐτιμᾶτο ὡς ἀνδρεῖος στρατιωτικὸς καὶ διὰ τὴν χρηστότητα τῶν ἠθῶν· ἀλλ' ἦτο ὀλίγον ἀρχαιότροπος καὶ δύσκολος. Ἄλλως δ' ἐφάνη πάντοτε πιστὸς σύζυγος· ἡ δὲ Κ. ἠλαζονεύετο μὲν διὰ τὴν εὐγενῆ της καταγωγὴν, ἦτο ὅμως τιμία καὶ χαρίεσσα. Ἀλλ' ὁ διάβολος ἐκπαλαι φθονεῖ τὴν ὁμόνοιαν καὶ παντοιοτρόπως τὴν ἐπιβουλεύεται. Ἰδοὺ δὲ τί ἐμηχανορράφησε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν.

Ἀφ' οὗ ἐπέστρεψαν ποτὲ τὴν νύκτα οἱ δύο σύζυγοι ἐκ τοῦ θεάτρου ἐδείπνησαν ἀντιμέτωποι κατὰ τὴν συνήθειαν, ἔπειτα ἐκάθησαν παρὰ τὴν ἑστίαν. Ὁ Κ. φιλοτιμούμενος νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν γυναῖκά του, ἐπαίνεσε τὴν γλυκύτητα τῶν βλεμμάτων της, καθὼς καὶ τὴν κομψότητα τῆς ἐνδυματίας. Ἡ Κ. ἐπέχθη μενίλαρῶς τὰ ἐγκώμια ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου της προκάλεσε καὶ ἄλλας φιλοφρονήσεις. Οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀγάπη εἰλικρινεστέρα παρὰ τὴν συνδέουσαν ἡμᾶς εἶπεν ὁ Κ.

Μάλιστα συμφωνῶ· ἀπεκρίθη ἡ Κ. ἀλλὰ λείπει τι εἰς ἡμᾶς οὐσιῶδες.

Παιδίον ἴσως, παριστάνον ἀμφοτέρους· ἔχον δὲ τὰς χάριτας καὶ τὰς ἀρετὰς Σου· ἀλλὰ σὺ μὲν δὲν ἔχεις εἰσέτι τριάκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἡλικίαν, ἐγὼ δὲ μόλις ὑπερέβην ἤδη τὰ τεσσαράκοντα· ἐνδέχεται τέλος πάντων καὶ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν νὰ μᾶς δοθῇ. . . . .

Πόσον ἤθελον θεωρηθῇ εὐτυχὴς, φίλε μου! ἀλλ' ἓν

μόνον παιδίον κινδυνεύει πάντοτε, καὶ ἀδιαλείπτως φοβούμεθα μὴ ἀπολέσωμεν τὸν θησαυρὸν τοῦτον· χρειάζονται δύο.

Δύο! δὲν ἀρκοῦσιν· ἔχομεν ἀνάγκην τριῶν· ἐπειδὴ ἐκ τῶν δύο, ἀφ' οὗ ἀποθάνῃ τὸ ἓν, περιερχόμεθα πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἀγωνίαν . . . Ναὶ, θέλομεν ἀποκτήσει σὺν θεῷ τρία διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἡμῶν ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς.

Γῇ ἀληθείᾳ ἀπόψε μοὶ φαίνεσαι τόσῳ κοινωνικὸς, ὥστε δὲν ἀπελπίζομαι· ἀλλ' ἄρά γε δὲν θέλομεν δυσκολευθῇ νὰ ἐξοικονομήσωμεν τὴν τύχην τριῶν παιδίων;

Πῶς; Δὲν ἔχομεν 60 χιλ. φρ. πρόσοδον;

Ναί· πλὴν ἂν ἀφήσωμεν εἰς ἕκαστον τῶν παιδίων 10 χιλ. θέλουσι μείνει εἰς ἡμᾶς μόνον τριάκοντα, μὲ τὸ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἀξιοπρέπειάν μας. Ἔπειτα μὲ 10 χιλ. φρ. τὸ πρωτότοκον πῶς δύναται νὰ ἐπιτύχῃ πλουσιόδωρον γάμον;

— Μεγάλη δυσκολία! τὸ πρῶτον θέλει γίνει στρατιωτικός· ἔπειτα ἀρκετὴν δύναμιν ἔχω νὰ συστήσω τὸ δεύτερον εἰς τὴν διπλωματίαν· τὸ στάδιον τοῦτο φέρει παντοῦ, καὶ ἀποζημιοῖ ἀρκούντως κτλ. Ἰδοὺ λοιπὸν ἄτοπος ἡ ἀνησυχία σου.

Ἀλλὰ τὸ τρίτον τί θέλει γίνει;

Τὸ τρίτον! θέλει γίνει ἱππότης τῆς Μάλτας· ἐπειδὴ εἶμαι φίλος τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ τάγματος . . . .

Πάθ! ὁ υἱός μου ἱππότης τῆς Μάλτας! Ἄ, κύριέ μου, συγχώρεσέ μοι, ποτὲ δὲν θέλω τὸ ὑποφέρει.

Καὶ διατί ἄρά γε, Κυρία μου, τόση ὀργὴ κατὰ τοῦ τάγματος τούτου;

Ἐπειδὴ δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τὸ παράδοξον τοῦτο κοσμικὸν τάγμα, δηλ. κλῆρον νόθον ἀμφίβιον ὄν, ἱερατείαν, ἥτις στερεῖ τὸν ἄνθρωπον τὰς νομιμωτάτας ἡδονὰς, ἀποφυγὴν τοῦ γάμου, τὸν ὁποῖον ὅμως ἀναπληροῖ ἐκ περισσοῦ ἡ ἀκολασία . . . . .

Τῇ ἀληθείᾳ αὐτὴν τὴν φορὰν σὲ θαυμάζω ὡς ἰδιότροπον καὶ παραφερομένην ἀδίκως κατὰ τοῦ περιφήμου τούτου τάγματος. τὸ ὁποῖον ἠρίστευσε τοσάκις ὑπὲρ τῆς πίστεως, ἐνθυμίζει δὲ τόσα κατορθώματα τῶν προγόνων μας!

Κύριε, δὲν μοὶ φαίνεται πολλὰ εὐγενὴς ἡ φράσις σου, νὰ μὲ λέγῃς δηλ. ἰδιότροπον καὶ παράφορον· ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλω στέρξει νὰ κουρευθῇ, ἢ νὰ διαμείνῃ ἄγαμος ὁ υἱός μου· ἔπειτα νὰ διατρέχῃ καὶ τὰς θαλάσσας ὡς πειρατής.

Ἀλλὰ, Κυρία μου, ἂν ἤμην ὅσον Σὺ ἰσχυρογνώμων ἤθελον εἰπεῖν ὅτι εἶμαι κύριος καὶ τὸ θέλω.

Μάλιστα, ἡ θέλησις τοῦ πατρὸς ἰσχύει πολὺ, ὅταν πρόκηται περὶ τῆς τύχης τοῦ υἱοῦ· ἀλλὰ καὶ τῆς μητρὸς ἡ θέλησις πρέπει νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν πλάστιγγα. Εἶναι τῳόντι σύζυγός μου καὶ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, οὐχὶ ὅμως καὶ κύριός μου.

Τῳόντι Κυρία μου· εὑρισκόμεθα εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου οἱ ἄνδρες ἄγονται καὶ φέρονται ὑπὸ τῶν γυναικῶν· πρέπει μὲν καὶ αὐτὰς νὰ ἀκούωμεν, ἀλλ' ὅταν δὲν ζητῶσιν ἀνόητα.

Τῇ ἀληθείᾳ, δὲν ἔχεις λόγον νὰ παραπονῆσαι διὰ τὴν ὑπομονήν μου· ἰδιότροπος, παράφορος, ἀνόητος! ὡραῖα ἐπίθετα μετεχειρίσθης· εὐκόλως δύναμαι ν' ἀποδείξω ὅτι εἶμαι ἑκατοντάκις λογικωτέρα!

Τοῦτο δὰ μοὶ φαίνεται παράδοξον καὶ ἡ ἀπόδειξις καταντᾷ περίεργος.

Ἀπόδειξις εἶναι ἡ μετριοπάθεια καὶ ἀνεξικακία, μὲ τὴν ὁποίαν ὑποφέρω τόσα ἔτη τὴν ἔπαρσιν, τὴν ἀδικαιολόγητον ἀγερωχίαν καὶ τὴν ἀηδῆ σκληρότητα τοῦ πλέον ἀνυποφόρου ἀνθρώπου!

Κυρία, Κυρία! μὲ φέρεις τῳόντι εἰς δεινὴν περίστασιν· δύναμαι νὰ εἴπω ἀληθέστερον ὅτι ὀλίγοι ἄνδρες ὑπέφερον ὅσον ἐγὼ, καὶ ἔδειξα βεβαίως ἀρετήν τινα ὑπομένων τὴν σχολαστικότητά Σου, καθὼς καὶ τὴν ἀκαταστασίαν τοῦ χαρακτῆρός Σου.

Παράδοξον τῳόντι, Κύριε, ὁ τύραννος νὰ παραπονῆται κατὰ τοῦ θύματος! Ὅλοι θαυμάζουσι τὴν σταθερότητά μου. Εἶσαι κενόδοξος, ὑπερήφανος, πεισματάρης, ἐγωϊστής. Δὲν δύναμαι πλέον νὰ ὑποφέρω τὴν δουλείαν ταύτην, οὔτε νὰ ζήσω πλέον μὲ Σέ.

Θαυμάσια, Κυρία μου, θέλεις νὰ ἀπαλλαχθῇς; τοῦτο ζητῶ καὶ ἐγώ. Σὲ μισῶ· εἶσαι ἰσχυρογνώμων, θορυβοποιὸς, σεμνοφανὴς· ἀπολύομαι πλέον τῶν δεσμῶν τῆς συζυγίας.

Ἄριστα, Κύριε, ἂς τελειώσωμεν τὴν ἀηδῆ αὐτὴν φιλονεικίαν, καὶ ἂς χωρισθῶμεν.

Ναί. Κυρία, ἂς χωρισθῶμεν. Πολλὰ τὰ ἔτη σας, Κυρία.

Ὥρα καλὴ, Κύριε.

Ὁ Μαρκίων ἔκρουσε τὸν κώδωνα· ἐμβὰς δὲ ὁ θαλαμηπόλος εὐθὺς διετάχθη νὰ ἑτοιμάσῃ δύο χωριστοὺς θαλάμους διὰ τὸν ὕπνον τῶν δύο συζύγων. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ συμβολαιογράφου κατεστρώθη καὶ ὑπεγράφη τὸ διαζύγιον!! ἐπειδὴ οὔτε αἱ παρακλήσεις τῶν συγγενῶν, οὔτε αἱ μεσιτεῖαι τῶν φίλων, οὔτε αἱ συμβουλαὶ τοῦ μνήμονος, οὔτε ὁ φόβος τοῦ σκανδάλου ἴσχυσαν νὰ μεταπείσωσι τοὺς φιλονεικήσαντας συζύγους.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

Συνελήφθη τέλος πάντων ὁ λασπλάνος Παπουλάκος· ἤρθη δ' ἐκ μέσου καὶ τὸ νέον τοῦτο σκάνδαλον.

— Τὸ περὶ Ἐπισκοπῶν νομοσχέδιον ὑπεβλήθη τὴν 28 τοῦ μηνὸς εἰς τὴν συζήτησιν τῆς Βουλῆς. Εὖγε τοῦ ὑπουργοῦ Κ. Βλάχου. Εἰς αὐτὸν ἐπέκειτο ἡ δόξα νὰ καταβάλῃ τὰ θεμέλια ἀξιοπρεπεστέρας τινος διατάξεως καὶ εὐημερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου.

ΑΘΗΝΑ. — Παιανίζει πάντοτε διὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Βουλῶν, ἀνεπικύρωτον ὅμως εἰσέτι διαμένουσαν ἐκκλησιαστικὴν νομολογίαν. Καταχρωμένη δὲ ἴσως τῆς νίκης χλευάζει τὸν Αἰῶνα ὡς δυστυχήσαντα κτλ. Ἀλλ' ἡ τύχη κοινή.

— Νόσος τις ἐπισκήψασα ἔβλαψε καιρίως τὴν σταφίδα καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Πελοπόννησον.

ΑΙΩΝ. — Ἐλεεινολογεῖ τὰ πράγματα καὶ τὴν Κυβέρνησιν.

Ἀναγγέλλει ὅτι ἀνακρίσεις ἔγειναν εἰς διάφορα μοναστήρια τῆς Πελοποννήσου· ἐξ τῶν πατέρων μάλιστα τοῦ Μεγάλου σπηλαίου ἀπήχθησαν διὰ χωροφυλάκων ὡς συνένοχοι τῆς ἑταιρίας τοῦ Φλαμιάτου καὶ Χριστοφόρου.

Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ἐνηργήθησαν παρόμοιοι ἀνακρίσεις.

ΕΛΠΙΣ. — Λέγει ὅτι τὸ περὶ διορισμοῦ χειροτονίας ἐπισκόπων ὑπουργικὸν νομοσχέδιον παραδέχεται δύο μόνον μητροπολίτας τὸν Ἀθηνῶν καὶ τὸν Κορίνθου· ἀρχιεπισκόπους δὲ καὶ ἐπισκόπους ὁμοῦ πάντας 24 καὶ ἀναθέτει τὸν διορισμὸν (παρὰ τῆς Συνόδου ἐκ τριῶν μελῶν προτεινομένων) καὶ τὴν μετάθεσιν αὐτῶν εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν κτλ. Ἡ προκειμένη ἐφημερὶς κακίζουσα τὴν διάταξιν ταύτην, συμβουλεύει τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐμμείνῃ εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας, τοὺς ὁποίους ἀνεγνώρισε καὶ πρεσβεύει τὸ Σύνταγμα. Ἀναφέρει δὲ καὶ μαρτυρας Κλήμεντα καὶ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ τὴν ἐν Καρθαγένῃ καὶ Λαοδικείᾳ καὶ Χαλκηδόνι καὶ Νικαίᾳ σύνοδον ἀποδεικνύουσα δι' αὐτῶν ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων ἐγίνετο, ἢ ἐθεσπίσθη νὰ γίνηται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὕστερον δὲ ὑπὸ τοῦ ἱερατείου καὶ τῶν προκρίτων· τὸ δὲ ἀμετάθετον τῶν ἐπισκόπων θέλει ἀποδεικνυόμενον ἐκ τοῦ κανόνος τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς συνόδου, προσέτι δὲ καὶ τῶν τοπικῶν τῆς ἐν Σαρδικῇ δηλ. καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ· ἀλλ' ἀναφέρει καὶ τὸν ΙΔ'. ἀποστολικὸν κανόνα συγχωροῦντα τὴν μετάθεσιν κατά τινας ἐκτάκτους περιστάσεις κτλ.

Κατωτέρω δὲ διϊσχυρίζεται ὅτι τὸ παρὰ τοῦ μακαρίτου Κυνουρίας συνταχθὲν νομοσχέδιον δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τοῦ ἐγκριθέντος ἤδη ὑπὸ τῶν Βουλῶν.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. — Διὰ γριφώδους καὶ ἱκανῶς συνεπτυγμένου ἄρθρου ὀνειδίζει τὴν Κυβέρνησιν ὡς ἰσχυρογνώμονα, ἢ ὡς μὴ ὀρθῶς πολιτευομένην· τὸ δὲ συμπέρασμα (ὑποτοπάζεται μόνον ὅτι) καταντᾷ εἰς ἀλλαγὴν ὑπουργείου. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων μεταβολῶν τί καλὸν προῆλθε; Ποῖοι πρέπει νὰ δοκιμασθῶσιν ἔτι;

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

ΓΑΛΛΙΑ.

Ὁ πρόεδρος Λουδοβίκος Ναπολέων σκοπεύει νὰ ἀποδημήσῃ εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας.

— Αἱ μυστικαὶ ἑταιρίαι φαίνεται ὅτι πάλιν μηχανορραφῶσι κατὰ τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ τῶν καθεστώτων.

— Ὑπάρχοντος ἐλλείμματος εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1853 διὰ τῆς ἀναγκαίας δαπάνης τὸ πλεόνασμα ὁ Ναπολέων ἐνέκρινε νὰ φορολογήσῃ πολυτελείας τινὰ εἴδη, οἷον τὰς ἁμάξας, τοὺς ἵππους (ἐξαιρουμένων τῶν χρησίμων εἰς γεωργίαν) τοὺς κύνας κτλ. ἐπιβάλλων τὸ τέλος τοῦτο κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων. Ἀλλ' ἡ εἰσηγητικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας ἔδειξεν ὅτι ἀποδοκιμάζει τὸν νέον τοῦτον νόμον κατὰ τὴν βάσιν του, τόσῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ ἔμελλε νὰ ἐκταθῇ καὶ εἰς τὸ χαρτίον. Ὅθεν ἐκινήθη πολὺς γογγυσμὸς ὑπὸ τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ τυπογράφων κυρίως.

— Ἐλέγετο ὅτι πρόκειται λόγος περὶ ἀῤῥαβῶνος τοῦ Προέδρου· ἀλλ' ἡ νύμφη ἀμφισβητεῖται εἰσέτι· οἱ μὲν λέγουσι τὴν κόρην τοῦ Βασιλέως τῆς Σουηδίας, οἱ δὲ τὴν τοῦ Ἰνφάντου Φραγγίσκου, συγγενῆ τῆς Χριστίνης Βασσιλίσσης τῆς Ἱσπανίας, οἱ δὲ συγγενῆ του τινά, τὴν κόρην τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας Δον Πέτρου καὶ τῆς Ἀμαλίας Λαϊχτεμβεργ· καὶ ἄλλοι ἄλλας.

— Ψιθυρίζεται ἤδη ὅτι θέλει ζητηθῇ ὅρκος πίστεως καὶ παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Ἐθνικῆς φρουρᾶς.

— Ἡ ἔπαυλις τοῦ Ἔου ἀνήκοντος τὸ πάλαι εἰς τὸν Λουδοβίκον Φίλιππον Βασιλέα τῶν Γάλλων κατεσχέθη διὰ τῆς βίας ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων, μὴ στέργοντος νὰ ὑποχωρήσῃ τοῦ πρώην πληρεξουσίου Ἀσταμσελὲν, ὅστις διέμενεν αὐτόθι ὡς ἐκ μισθωτής.

Οἱ ἐπίτροποι τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἀπέτυχον εἰς τὴν κινηθεῖσαν περὶ ἀπαιτήσεως τῶν δημευθέντων κτημάτων του δίκην. Τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἐκήρυξεν ἀναρμόδια τὰ δικαστήρια νὰ παρέμβωσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

— Ἡ Ἀσυνομία σύναξεν ἐκ διαφόρων ἐμπορικῶν ἐργαστηρίων πάσας τὰς χαλκογραφίας καὶ ἄλλας εἰκόνας, ὅσαι παριστάνουσι τὸν Δοῦκα τοῦ Βορδώ, κοινῶς δὲ λεγόμενον κόμητα τοῦ Σιαμπόρ, φέροντα στρατιωτικὴν στολὴν, ἢ παράσημα τῆς καταγωγῆς του καὶ σύμβολα τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Γαλλίας ἀντιποιήσεών του.

Ὁ Ναπολέων εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν πρωτοτόκων Βουρβώνων καὶ τῶν Αὐρηλιανῶν, εἴτε δευτεροτόκων Βουρβώνων. Ἀμφότεροι ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις ἐκτὸς τῶν ὀχλαγωγικῶν, οἵτινες ἐργάζονται κρυφίως πάντοτε ὡς σκώληκες εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐπαπειλούσης τήν τε Γαλλίαν καὶ τὴν Εὐρώπην ὅλην κοινοκτημοσύνης.

— Ἐκ τῆς τάξεως τῶν Ναυτικῶν, εἷς μόνος ἀπεποιήθη νὰ ὀμόσῃ ὅρκον πίστεως πρὸς τὸν Ναπολέοντα.

— Ἡ Δούκισσα τῆς Αὐρηλίας, σύζυγος δηλ. χήρα τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐλβετίαν διὰ νὰ λουσθῇ εἰς τὰ ἰαματικὰ ὕδατα τῆς Ἀργοβίας, νὰ συμβουλευθῇ δὲ καὶ τὸν περιώνυμον ἰατρὸν Σιωμὲλ (Chomel) μελλοντα νὰ ὑπάγῃ αὐτόθι πρὸς ἐπίσκεψίν της.

— Γαλλικὸς στόλος ναυλοχεῖ εἰς τοὺς λιμένας τῆς Τύνιδος (Τούνεζι) ἕως οὗ περατωθῇ ὁ κατὰ τῆς Καβυλίας πόλεμος. Τῶν Γάλλων τούτων ἡ παρουσία ἐρεθίζει κατὰ συνέχειαν τὸν φανατισμὸν τῶε παραλίων φυλῶν.

— Εἰς τὸ Νομοθετικὸν σῶμα ὑπεβλήθη νομοσχέδιον ἀπογορεῦον τοὺς ὑπόπτους κατὰ τὰ φρονήματα νομιζομένους ἀνθρώπους νὰ διατρίβωσιν εἰς τὸν νομὸν τῶν Παρισίων, τοῦ Λουγδούνου κτλ. Αἱ ἐφημερίδες

βοῶσι κατὰ τῆς παραβιάσεως τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας.

— Εὐχαριστῶν ἐγγράφως τοὺς Βουλευτὰς, πρὶν διαλυθῶσιν, ὁ Ναπολέων εἶπε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς.

« Ἐπιστρέφοντες εἰς τοὺς νομούς Σας παραστήσατε τὴν βασιλεύουσαν ἐνταῦθα πεποίθησιν εἰς τὴν συνδιαλλαγὴν καὶ τὴν εἰρήνην. Εἴπατε εἰς τοὺς λαοὺς ὅτι εἰς Παρισίους, τὴν καρδίαν ταύτην τῆς Γαλλίας, τὸ ἐπαναστατικὸν κέτρον, τὸ ὁποῖον διαχέει εἰς τὸν κόσμον ποτὲ μὲν τὸ φῶς, ποτὲ δὲ τὴν πυρκαϊὰν, εἴδετε ἀπειροπληθῆ λαὸν καταγινόμενον νὰ ἀξαλείψῃ τὰ ἴχνη τῶν ἐπαναστάσεων καὶ ἐκδιδόμενον περιχαρῶς εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὸ μέλλον. Αὐτὸς, ὅστις παραφρονῶν πρότερον ἀφηνίαζεν, εἴδετε πῶς ἀνευφήμει βλέπων ἀνυψωμένους τοὺς ἀετοὺς, ὡς σύμβολα δόξης καὶ δυνάμεως Εἴδετε πῶς ἔμενεν, ὅτε ἡ θρησκεία εὐλόγει τὴν ἑορτὴν ταύτην πῶς δὲ καὶ ἡ ἀνδρεία ἡμῶν στρατιὰ, ἥτις ἐλύτρωσε τὴν χώραν, ἔκλινε τὸ γόνυ ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τοῦ Θεοῦ κειμένης ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου.

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν Γαλλίαν Κυβέρνησις μόνον τὸ καλὸν σκοπεύουσα καὶ ἐπερειδομένη εἰς τὸν λαὸν, πηγὴν πάσης ἐξουσίας, εἰς τὸ στράτευμα, πηγὴν πάσης δυνάμεως καὶ εἰς τὴν θρησκείαν, πηγὴν πάσης δικαιοσύνης.

— Ἀφ' οὗ διελύθη τὸ ἐν Παρισίοις συγκροτηθὲν κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα Συνέδριον, ὅπου συνεδρίαζεν ὡς πρέσβυς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ ἐξοχώτατος ἰατρὸς τῆς Α.Μ. καὶ καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου Κ, Ν. Κωστῆς διὰ τὴν σύνταξιν καὶ παραδοχὴν γενικῆς καὶ συμφώνου λοιμοκαθαρτικῆς νομολογίας πάντων τῶν κατὰ τὴν μεσόγειον ἐθνῶν, ἡ Γαλλία ἐπεμψε εἰς τὴν Αὐστρίαν τὸν Κ. Λαβὸτ διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν συγκατάθεσιν καὶ τῆς μεγάλης ταύτης δυνάμεως. Ἡ ἀποστολὴ ἐπέτυχε καὶ ἤδη διὰ τῆς Αὐστρίας θέλουσι προτραπῆ νὰ συμφωνήτωσι καὶ αἱ Ἰταλικαὶ πολιτεῖαι πᾶσαι, αἱ ὁποῖαι περιέμενον μόνον τὴν ἀπόφασίν της.

Ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει μεγάλην καὶ δικαίαν εὐγνωμοσύνην εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς προσπαθείας τοῦ ἐξ. δόκ. Κ. Κωστῆ, ὅστις συνήργησε νὰ καταργηθῇ ἡ τοσοῦτον τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἰδιωτικὴν κοινωνίαν βλάπτουσα κάθαρσις, ὡς περιττὴ ἀποβᾶσα μετὰ τοὺς ὑγειονομικοὺς κανονισμοὺς τῆς Τουρκίας. Διὰ τῆς νέας ταύτης ὑπηρεσίας ὁ Κ. Κωστῆς ηὔξησε τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν τοῦ δημοσίου.

— Ἡ Κυβέρνησις φροντίζει νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ λοιποῦ τὴν μετανάστευσιν. Διότι καὶ ἀπὸ τὸ Τιρὸλ καὶ ἀλλαχόθεν μετανάστευσαν ὡς 22 χιλιάδες.

ΑΓΓΛΙΑ.

Ἐλέγετο ὅτι ἔμελλε νὰ διαλυθῇ ἡ βουλὴ τῶν Ἄγγλων μεταξὺ τῆς 24 καὶ 30 Ἰουνίου κατὰ τὴν νέαν χρονολογίαν.

— Ἐφημίζετο προσέτι ὅτι ὁ Λὸρ Μαλμεσβουρὶ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἔμελλε νὰ ἀποσυρθῇ τοῦ Ὑπουργείου.

— Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐπερειδομένη εἰς νόμον τινὰ ἐκδοθέντα ἐπὶ Γεωργίου Δ.' ἀπηγόρευσε διὰ διατάγματος νὰ φαίνωνται εἰς τὰς ὁδοὺς ἐνδεδυμένοι τὴν στολὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς των ὑπηρεσίας οἱ ἱερεῖς τοῦ δυτικοῦ δόγματος, καὶ λιτανείας νὰ πομπεύωσι, καθὼς μέχρι τοῦδε, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζωσι τοὺς διαμαρτυρομένους καὶ ταράττωσι τὴν ἡσυχίαν των! Ἰδοὺ καὶ τῆς Ἀγγλικῆς ἀνεξιθρησκείας παράδειγμα! Τὰ πάντα ἄνω ποταμῶν!

— Ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῶν δυτικῶν Πάππας ἐπεκύρωσεν, ὡς φαίνεται, τὴν ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν θανατικῆς ποινῆς κατ' Ἄγγλου τινὸς Μουῤῥαὶ λεγομένου, τὸν ὁποῖον πολλάκις ἐζήτησεν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, δὲν κατώρθωσεν ὅμως νὰ λάβῃ. Περὶ αὐτοῦ ἐγένετο ἤδη πολὺς λόγος εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ Ὑπουργοὶ ἀπήντησαν εἰς τὰς διαφόρους ἐπερωτήσεις ὡς ἐδύναντο· ἦτο δὲ ἐν γένει ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία καὶ ἀγανάκτησις ἐξημμένη εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν. Ὅθεν λέγεται ὅτι καὶ στολίσκος ἤδη κατέπλευσεν εἰς τὸν Ἀγκῶνα ἀπαιτῶν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ καταδίκου.

— Ὡς ἂν μὴ ἦτο ἱκανῶς ἤδη περιπλεγμένη ἡ μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν διαμαρτυρομένων σχέσις, ἡ ἐν Ἐδλάνῃ ἑταιρία πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Καθολικῶν ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον πρὸς πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἰρλανδίαν παραγγέλλουσα καὶ συμβουλεύουσα αὐτοὺς νὰ μὴ δελεασθῶσιν ὑπὸ ὑποσχέσεων, ἢ φοβηθῶσιν ἀπειλὰς ἐπὶ τῶν προκειμένων βουλευτικῶν ἐκλογῶν, νὰ ἀρνηθῶσι δὲ τὴν ψῆφόν των πρὸς πάντα ἑτερόδοξον Τόρην, ἢ Οὐΐγγον ἀδιαφόρως διὰ νὰ καταστήσωσιν 60—70 ἰδίους των βουλευτὰς ὁμοφρονοῦντες, καὶ νὰ ἔχωσιν οὕτω βάρος λόγου ἄξιον εἰς τὰς πράξεις τῆς κυβερνήσεως.

— Οἱ Ῥιβωνισταὶ, ἑταιρία συστηματικὴ ληστῶν, ἢ κακούργων εἰς τὴν Ἰρλανδίαν ὠργανισμένη κατὰ τῶν προϋχόντων καὶ γαιοκτητόρων ἐπανέλαβον καὶ ἐξακολουθοῦσι τὰς κακουργίας των, ἐμποδίζουσι δὲ παντας, τοῦ νὰ μισθώσωσι τοὺς ἀγροὺς τῶν χωροδεσποτῶν κτλ.

— Ἡ μετανάστευσις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας καὶ Ἀγγλίας, καθὼς καὶ τῆς Σουηδίας εἰς τὴν νέαν Κολχίδα τοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν Αὐστραλίαν ἐξακολουθεῖ μὲ ἀπίστευτον προθυμίαν· ὥστε δὲν εὑρίσκονται οὔτε πλοῖα εἰς ἱκανὸν ἀριθμὸν πρὸς μετακομιδὴν τῶν μεταναστευόντων. Ἐπέκεινα τῶν 100 αὐθημερὸν ἐζήτουν θέσιν ἀπὸ τὸ γραφεῖον τῶν ναυς-όλων ἑταιριῶν μόνον τοῦ Ἐδομβούργου! Ἡ γηραιὰ Εὐρώπη κατ' ὀλίγον ὀλίγον μεταγγίζεται εἰς τὸν νέον κόσμον, ὅπου ἐλπίζουσι νὰ εὕρωσι τὸν χρυσοῦν αἰῶνα οἱ δυστυχεῖς καὶ πένητες.

— Ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Βιρμάνων (ἀρχαίων Σηρῶν) εἰς τὴν Ἰνδίαν δὲν προώδευσε πολὺ διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν αὐτόθι χολέραν, τοὺς πυρετοὺς, τὴν ὑγρασίαν τοῦ κλίματος καὶ μάλιστα τὴν σειρίασιν, ἐξ ὧν βλάπτονται πολὺ τὰ Ἀγγλικὰ στρατεύματα. Ἡ ἀπόβασις ὅμως τῆς ἐκστρατείας θεωρεῖται ὡς βεβαία. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βιρμάνοι αὐτοὶ πρότειναν ὅρους συνθήκης, οἵτινες ὅμως ὡς ἀσύμφοροι ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

— Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἀγγλίας ἐλπίζει καὶ

καταγίνεται νὰ κερδίση τὴν πλειονοψηφίαν εἰς τὰς προκειμένας ἐκλογὰς διὰ θρησκευτικῆς ῥαδιουργίας, καταδιώκον δηλ. τὸ δόγμα τῶν δυτικῶν καὶ προστατεῦον τὸ τῶν διαμαρτυρομένων.

— Ἀνεγνώσθη ἐκ δευτέρου εἰς τὸ Βουλευτήριον τῶν Λόρδων τὸ περὶ αὐξήσεως τοῦ στρατοῦ νομοσχέδιον ὡς ἀναγκαῖον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς χώρας κατὰ τὰς ἐνεστώσας περιστάσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Εὐρώπης.

— Οἱ χρυσωρύχοι ἐργάται φέρονται ἀγεληδὸν ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Κίναν εἰς τὴν Αὐστραλίαν διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρυσιτίδων φλεβῶν, αἱ ὁποῖαι ὁσημέραι αὐτόθι ἀνακαλύπτονται, ὥστε ἡ Νέα Ζελανδία καὶ Βανδεμενία κτλ. ἐρημοῦνται κατ' ὀλίγον κατοίκων.

ΡΩΣΣΙΑ.

Τριάκοντα καὶ εἷς Πολωνοὶ ὡς ἐνεχόμενοι εἰς πολιτικὰς ἑταιρίας μετέβησαν εἰς ξένους τόπους· ὅθεν τὰ κτήματά των ἐδημεύθησαν.

ΠΡΩΣΣΙΑ

Σύνοδος Βασιλέων θέλει συγκροτηθῆ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου, δηλ. τοῦ Βασιλέως τῆς Βελγικῆς, τοῦ τῆς Πρωσσίας, τοῦ τῆς Βιρτεγβέργης καὶ τοῦ τῆς Παβαρίας.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας περιηγεῖται εἰς τὴν Οὐγγαρίαν· κατεδίκασε δὲ πολλοὺς ἐνόχους ἐπαναστάσεως καὶ ἐδήμευσε τὰ ὑπάρχοντά των.

ΙΤΑΛΙΑ.

Εἰς τὴν Τοσκάνην ὑπεκινήθησαν πάλιν ταραχαὶ καὶ νέαι συλλήψεις ὑπόπτων διαφόρων διετάχθησαν καὶ ἐγένοντο. Εὐγενής τις μάλιστα μαρκίων Φερδινάνδος Βαρθολομαῖος ἐξωρίσθη ἔξω τοῦ Κράτους ἐπὶ ἓν ἔτος.

— Τὸ Ἀγγλικὸν ὑπουργεῖον ἀπαρεσκόμενον εἰς τὰς πράξεις τοῦ Παλμερστῶνος τοσοῦτον δυσμενῶς πολιτευθέντος πρὸς τὴν Νεάπολιν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, μετεκάλεσεν αὐτόθεν πάντας τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας ἐκτὸς τοῦ πρέσβεως Τάμπλ. Ὁ δὲ Α'. Γραμματεὺς αὐτῆς Λὸρ Ναπιὲ ἐστάλη εἰς Πετρούπολιν.

—Ἡ ἀκαδημία τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν Μεδιολάνοις ἀνηγόρευσεν ἑταῖρόν της τὸν στρατηγὸν Ῥαδέσκην.

— Κατὰ τὴν ἐρημερίδα τῆς Αὐγούστης δύο πολιτικαὶ φατρίαι, ἡ τῶν Καρβωναρίων καὶ τῆς Νέας Ἰταλίας συνεχωνεύθησαν εἰς μίαν ἑταιρίαν λεγομένην τῆς ἑνωμένης Ἰταλίας. Σκοπεύει δὲ αὕτη τὴν ἀνατροπὴν, εἴτε καταστροφὴν τῶν Βασιλικῶν θρόνων καὶ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπῤῥοῆς.

— Ἡ Σικελία, ἀφ' οὗ κατεπαύθησαν αἱ στάσεις παρὰ τοῦ φρονίμου καὶ συμβιβαστικοῦ στρατηγοῦ Φιλαγγέρη, διοικουμένη παρὰ τοῦ αὐτοῦ τούτου δικαίως προοδεύει· ὁδοὶ ἀνοίγονται διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν κατοίκων, πάντες δὲ ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ ἀγοράσωσιν ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων ἐπὶ χρεωλύτρῳ κτλ.

Ἡ Αὐστρία, ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ Τοσκάνα διαφέρεται μετὰ τῆς Ἀγγλίας· διότι Ἄγγλος τις Μάτερ λεγόγενος περιπατῶν καθ' ὁδὸν εἰς τὴν Φλωρεντίαν ἐκτυπήθη διὰ ξίφους παρ' ἀξιωματικοῦ Αὐστριακοῦ ὁδηγοῦντος τὸν διαβαίνοντα τότε ἐκεῖθεν λόχον. Ὁ Δούξ τῆς Τοσκάνης ἀρνεῖται τὴν ἱκανοποίησιν, διότι ἡ Αὐστρία ἐνέχεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν· ὁ δὲ ἀξιωματικὸς ὑποβληθεὶς εἰς στρατοδικεῖον παρὰ τοῦ Ῥαδέσκη ἀθωώθη, διότι ἔπραξε δῆθεν κατὰ τὸ καθῆκόν του. Ἐντούτοις ἡ Ἀγγλία ἐπιμένει ὡς γνωρίζουσα ἀνεξάρτητον τὴν Τοσκάναν κτλ. Ἂν δὲ ἀποδειχθῇ, οὕτως εἰπεῖν, ὑποτελὴς, ἡ Ἀγγλία ἐπαπειλεῖ νὰ ἀποσύρῃ αὐτόθεν τὸν πρέσβυν της. Περὶ τούτου ἐγένετο πολὺς λόγος εἰς τὸ κοινοβούλιον καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ὁ πρέσβυς τῆς Αὐστρίας Χούλσεμαν παρὰ τῇ Ὁμοσπόνδῳ πολιτείᾳ δυσαρεστούμενος ἀπὸ τὴν πρὸς τὴν αὐλήν του πολιτικὴν διαγωγὴν τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἀνεχώρησεν αὐτόθεν.

— Ἀναφανδὸν προπαρασκευάζεται νέα ἐκστρατεία τῶν Ἀμερικανῶν κατὰ τῆς Ἱσπανικῆς καὶ πλουσίας νήσου Κούβας. Οἱ Ἀμερικανοὶ οὗτοι τῶν Ὁμοσπόνδων ἐπαρχιῶν ἐκτείνονται πανταχοῦ διὰ φανερᾶς βίας. Οὕτως ἐπαπειλοῦσι καὶ τὸ Μεξικὸν, ὅπου ἐκινήθη ἀπό τινος νέα ἐπανάστασις· ἐπειδὴ δὲ ἐξαπλωθέντες ἕως ἐκεῖ εὐκόλως θέλουσι προτλάβει καὶ τοὺς ὁμογενεῖς των Ἄγγλους τοῦ Καναδᾶ, τότε ὅλον τὸ ἥμισυ τῆς Ἀμερικῆς χωριζόμενον ἐκ τοῦ ἑτέρου διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ θέλει ἀποτελεῖ εὐρύχωρον ἐπικράτειαν ἡ ὁποία θέλει παρεμβαίνει τότε καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα τῆς Εὐρώπης ὡς δύναμις φιλόμαχος πρώτης τάξεως. Διὰ τοῦτο συμβουλεύουσιν ἤδη πολλοὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς Κυβερνήσεις νὰ ἐπιστήσωσι σπουδαίως τὴν προσοχήν των εἰς τὰ γινόμενα.

Οὕτως ἡ Ἀγγλοσαξωνικὴ φυλὴ προοδεύει εἰς τὸν νέον κόσμον, ἡ δὲ Λατινικὴ δηλ. Γάλλοι Ἱσπανοὶ καὶ Ἰταλοὶ ἀναποδίζουσι καὶ ὑποχωρῶσιν ὁσημέραι.

— Ὁ διαβόητος ἀρχιστράτηγος τῶν Οὔγγρων Κοσσοὺθ ἑτοιμάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Εὐρώπην χάριν περιηγήσεως. Ἴσως ὅμως δὲν θέλει πλέον εὕρει αὐτόθι τὴν αὐτὴν φιλοφροσύνην, μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ὑπεδέχθησαν οἱ Ἀμερικανοί. Αἱ ἀποδοθεῖσαι πρὸς αὐτὸν τιμαὶ αὗται ἔγειναν μία ἀπὸ τὰς πρώτας καὶ φανερὰς αἰτίας τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πρέσβεως τῆς Αὐστρίας ἐκ Βασιγκτῶνος.

— Πλησιαζούσης τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας συνεκροτήθη εἰς τὴν πόλιν (Baltimor) Βαλτιμὸρ συνέδριον, ὅπου ἔμελλον νὰ παρευρεθῶσι 295 ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων

ἐπαρχιῶν μέλλοντες νὰ συσκεφθῶσι καὶ νὰ προτείνωσι τὸν νέον πρόεδρον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νότιος Καρολίνα ἐπιμένει νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς ὁλομελείας, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεσταλμένων περιωρίσθη εἰς 288. Ὡς ἐπιδοξώτατοι ὑποψήφιοι ἐθεωροῦντο ὁ στρατηγὸς Κὰς καὶ ὁ Βούχαναν, ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῆς προεδρίας τοῦ Πόλκ· ἀλλὰ παραδόξως ἐπέτυχεν ὡς πρόεδρος τὴν πλειονοψηφίαν ὁ ἀπὸ Nerr Hampshire φραγκλῖνος Πέρη· ὁ δὲ Κὶν ἀπὸ Ἀλαβὰμ ὡς ἀντιπρόεδρος.

ΑΜΑΛΘΕΙΑ, « Γράφουσιν ἐξ Ἀδριανουπόλεως. Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ῥαμαζανίου ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν εἰς Αἶνον διὰ τοῦ ποταμοῦ ὁ Μουζεβῆ ἐφέντης Ἐβλιὰς [μοναχὸς] τῆς Βοχάρας, ὅστις πρὸ 40 ἐτῶν ἦτο κεκλεισμένος εἰς Μεδρεσὲ (σχολεῖον) τινα τοῦ Τσαμίου τοῦ Σουλτὰν Σελὶμ καὶ ἐνταῦθα ἐθεωρεῖτο ὡς ἅγιος. Ὁ Μουζεβῆ ἐφέντης ἡλικίας 80 ἐτῶν ὡς ἐκ τῆς νηστείας προξενεῖ φρίκην· 25 δράμια ἄρτου καὶ ὀλίγος ζωμὸς ἦσαν ὅλον του τὸ γεῦμα κατὰ 24 ὥρας. Μεταβαίνει δὲ εἰς Μέκαν, ὅπου ἐπιθυμεῖ νὰ ποθάνῃ.

Η ΦΛΩΡΑ

Ἐν τῇ ἰδιωτικῇ Πινακοθήκῃ τοῦ Λανσελόττου εἰς τὴν Νεάπολιν, ὑπάρχει ἀξιόλογος εἰκὼν, παριστῶσα τὴν θεὰν τῶν ἀνθῶν, ἔργον τοῦ περιφήμου ζωγράφου καὶ συγγραφέως Λεονάρδου Βίνοη. Ἐξ ἀντιγράφου αὐτῆς ἐποιήθη ἡ παροῦσα ξυλογραφία, ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον εἶναι ἀμίμητον διά τε τὴν ζωηρότητα τοῦ χρωματισμοῦ καὶ διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς κάλλος, ὅπερ ἐξέχει εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα τοῦ περιφήμου καλλιτέχνου.

Ἡ Πινακοθήκη αὕτη ἔχει πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ ἔργα ζωγραφικῆς· θαυμάζεται, κατὰ τὴν φλώραν τοῦ Βίνοη, ὁ ἅγιος Μάρκος σώζων διὰ θαύματος Ἐνετὸν αἰχμαλωτισθέντα ὑπὸ Τούρκων, εἰκὼν μεγίστη, γραφεῖσα τὸ 1548 ὑπὸ Παύλου Ῥοβούστη κατὰ τὸ 36 ἔτος τῆς ἡλικίας του Τὸ ἔργον εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς Ἐνετικῆς σχολῆς.

Ἡ Φλώρα.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

Ε'.

Ἀρετὴ μεγάλη εἶμαι τῶν ἀριστοκρατικῶν
Καὶ συνήθης τῶν Ἑλλήνων τίτλος τῶν τιμητικῶν
Ἐὰν θέλῃς νὰ μ' εὕρῃς δράμε εἴς τινα κυρίαν
Εὐγενῆ καὶ σεβαστὴν τοῦ ὀνόματος ἀξίαν.

ς'.

Τὴν ἑτοιμασίαν ἔχω ἀρχικήν μου σημασίαν
Καὶ ἐκ τούτου εἰς ἡμέραν ἔδωκα ὀνομασίαν

Καὶ ῥητορικός τις λόγος ἀπ' ἐμοῦ προοιμιάζει
Κ' εἰς καλὰς κυρίας ἔτι ὄνομα παρασκευάζει.

Ζ'.

Πολυτιμοτάτου λίθου ἡ συνώνυμος ἐγὼ
Διὰ τὄνομά μου τοῦτο πραδόξως πῶς ἀλγῶ.
Τὰς ἑνώσεις τῶν γραμμάτων σκληροτάτας ἐκλαμ-
(βάνω
Καὶ τῶν ἄλλων ὀνομάτων τὴν γλυκύτητα δὲν φθάνω.
Ἂν τοῦ σμήνους καὶ τοῦ γδούπου λάβητε τὰς
(κεφαλὰς
Θέλετε εὑρεῖ εὐκόλως τὰς δυσήχους συλλαβάς.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν αἰνιγμάτων καὶ λογοπαιγνίων, τὰ ὁποῖα οἱ κομψοὶ καὶ χαρίεντες Γάλλοι μεταχειρίζονται· διότι ἡ γλῶσσά των εἶναι λίαν τούτων ἐπιδεκτική, ἓν εἶναι καὶ τόδε. Συγκροτεῖται φράσις τις ἐκ λέξεων οὕτως ἐκλελεγμένων, ὥστε τὸ ἥμισυ αὐτῶν ἄρχεται ἀπὸ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς. Αὗται δὲ τίθενται ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς, γραμμέναι ἀφαιρέσει τῆς κοινῆς συλλαβῆς, ἄνωθεν δὲ ἢ κάτωθεν αὐτῶν γράφονται αἱ λοιπαὶ λέξεις, αἵτινες συναπτόμεναι ἀνὰ δύο μετὰ τῶν πρώτων πρέπει ν' ἀποτελέσωσι νόημα τέλειον. Πρόκειται δὲ τότε νὰ εὑρεθῇ ἡ ἐλλείπουσα καὶ ἀποκεκομμένη συλλαβή. Πρὸς σαφεστέραν κατάληψιν τοῦ εἴδους τούτου τῶν αἰνιγμάτων ἀναφέρομεν ἓν μόνον Γαλλικὸν παράδειγμα, ἐν ᾧ αἱ ἀποκεκομμέναι λέξεις εἶναι τῆς ἄνω γραμμῆς.

pir vent venir
un vient d' un

Ἡ λύσις αὐτοῦ λέγει ὅτι ἡ ἐλλείπουσα συλλαβὴ εἶναι sou, δι' ἧς ἀποτελεῖται ἡ ἀκόλουθος πρότασις un soupir vient souvent d' un souvenir.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ μεταφέρωμεν καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν τοιούτου εἴδους λογοπαίγνια πρὸς διασκέδασιν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν προτείνομεν τὸ ἀκόλουθον, ἐν ᾧ πρέπει νὰ εὑρεθῇ ἡ κεφαλὴ τῶν συλλαβῶν υψα, οψα, καὶ ἡ τῶν αγον, υγον, ερον. Πρὸς δὲ τούτοις νὰ νοηθῇ ὡς πρέπει τὸ εἰς τὸ χωριστὰ λογοπαίγνιον.

Ἔλεγέ ποτέ τις μήτηρ
Πρὸς τὸ τέκνον της, γελῶσα
Εἰς τὸ κλῆμα σταφυλὴν
υψα οψα
μέγος ἐκεῖθεν τὸ λοιπόν σοι
αγον υγον ερον.

Σταφυλὴ προσφέρεταί σοι πῶς τὴν δέχεσαι ἀθύ-
[μως;
— Χωριστά, ὦ μῆτερ, δός μοι καὶ τὸ δέχομαι προ-
[θύμως
Τὴν ὀρθογραφίαν μάθε πῶς μισῶ, καὶ δὲν φρον-
[τίζω
Ἂν μὲ ἰῶτα ἢ μέ ἦτα τὴν γραφήν μου στιγμα
[τίζω.»

Εἴμεθα φίλοι ὑπὲρ πάντα ἄλλον τῆς σπουδαιολογίας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ Μνημοσύνη ὑπό τινων ἐπικρίνεται ὡς πέρα τοῦ δέοντος σοβαρὰ, σεμνοπρεπὴς καὶ ἐπιστημονική. Ἀλλ' ἠθελήσαμεν διά τινων ἁπλουστάτων μὲν καινοφανῶν δ' αἰνιγμάτων ν' ἀναπαύσωμεν τὸν νοῦν τῶν ἀναγνωστῶν ἐνθυμούμενοι τὸ τοῦ Λουκιανοῦ « ὥσπερ τοῖς ἀθλητικοῖς καὶ περὶ τὴν τῶν σωμάτων ἐπιμέλειαν ἠσκημένοις οὐ τῆς εὐεξίας μόνον οὐδὲ τῶν γυμνασίων φροντίς ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ καιρὸν γιγνομένης ἀνέσεως, μέρος γοῦν τῆς ἀσκήσεως τὸ μέγιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνουσιν· οὕτω δὴ καὶ τοῖς περὶ λόγους ἐσπουδακόσιν ἡγοῦμαι προσήκειν μετὰ τὴν πολλὴν τῶν σπουδαιοτέρων ἀναγνωσιν ἀνιέναι τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα κάματον ἀκμαιοτέραν παρασκευάζειν.

Η. Σ.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ.

Ὅσην καὶ ἂν κατεβάλομεν μέχρι τοῦδε ἐπιμέλειαν δὲν εὐτυχήσαμεν ποτὲ νὰ ἴδωμεν τὸ κείμενον καθαρὸν τυπογραφικῶν σφαλμάτων, μεταθέσεων δηλ. στοιχείων καὶ λέξεων, καθὼς καὶ ἀνορθογραφιῶν διαφόρων, αἱ ὁποῖαι διαφθείρουσι μέχρι γελοίου τὴν ἔννοιαν. Διὰ τοῦτο ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον εἰς ἕκαστον φύλλον νὰ σημειῶνται τοῦ λοιποῦ τὰ οὐσιωδέστερα τοιαῦτα λάθη.

Σελ.		τοῦ Τεύχους ς'.	γράφε
97	ἀντὶ	αἰνιττόμελος	αἰνιττόμενος.
98	»	λαοῦ αὐτοῦ	λαὸν αὐτοῦ.
	»	j ose	j' ose.
99	»	ἡ δὲ ἄγρυπνος	ἡ ἄγρυπνος
	»	καὶ φαντασία	καὶ φαντασία καὶ μνήμη
100	»	Joussieu	Jussieu
101	»	σαμπεριέλαβε	συμπεριέλαβε
102	»	πρόθυρα	παράθυρα
	»	ὑπάρχουσι	ὑπάρχουσιν, ὡς εἴρηται
	»	Γκίλβερ	Γκίβερ
103	»	Σημεῖα πραγμάτων, ἐξ ὧν αἱ μὲν ἐνεργοῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν, αἱ δὲ εἰς τὸ σῶμα.	καὶ πραγμάτων σημεῖα ἐξ ὧν αἱ μὲν ἐνεργοῦσιν εἰς τὸ σῶμα, αἱ δὲ εἰς τὴν ψυχὴν
104	»	τὸν κεκρυφαλόν της	τὸν κεκρύφαλόν της
	»	ἐνδιατρίψει	ἐνδιατρίψῃ
	»	μεταδιδεται	μεταδίδοται
	»	Silitude	Solitude
105	»	νὰ καταπιέσωσ	νὰ καταπιέσωσι
	»	Μόλις δὲ αὐτόθι εὑρίσκουσι ἡ φιλοδοξία πάντοτε τῶν Βασιλέων	, μόλις δὲ αὐτόθι εὑρίσκει πάντοτε ἡ φιλοδοξία τῶν Βασιλέων
	»	ἡ ἐλλάττωσις	ἐλάττωσις
106	»	Πονσῖνος	Πουσῖνος
	»	ἐπικούρου	Ἐπικούρου
109	»	ἀταμέλητον	ἀτημέλητον
	»	ἐπαυξύνει	ἐπαυξάνει
	»	ἀπτείνει	ἐκτείνει